

Revisointi osana käännösten laadunhallintaa EU:n komission verkkokäännösyksikössä

Johanna Eskelinen

Tampereen yliopisto

Kieli-, käännös- ja kirjallisuustieteiden yksikkö

Käännöstiede (englanti)

Pro gradu -tutkielma

Kesäkuu 2013

Tampereen yliopisto

Käännöstiede (englanti)

Kieli-, käännös- ja kirjallisuustieteiden yksikkö

Eskelinen, Johanna: Revisointi osana käännösten laadunhallintaa EU:n komission verkkokäännösyksikössä

Pro gradu -tutkielma, 70 sivua, 13 sivua liitteitä, englanninkielinen lyhennelmä 7 sivua.

Kesäkuu 2013

Tiivistelmä

Tässä tutkielmassa tarkastellaan revisointia eli vertailevaa kielentarkastusta osana käännösten laadunhallintaa. Tutkielman aineistona on 26 EU:n komission verkkokäännösyksikössä käännettyä ja revisoitua englanti–suomi-käännöstä. Aineiston analyysissä tarkastellaan käännöksiin tehtyjä muutosehdotuksia sekä määrällisesti että laadullisesti: määrällisesti luokittelemalla muutokset sen mukaan, minkä takia revisoijien arveltiin ne tehneen, ja tarkastelemalla eri muutosluokkien osuuksia, sekä laadullisesti pohtimalla yksittäisiä esimerkkejä muutosehdotuksista ja sitä, miten niiden voi katsoa lopputekstin laatuun vaikuttavan.

Aineiston analyysin teoreettisen viitekehyksen muodostavat käännöstieteelliset tutkimukset, joissa on käsitelty laadun käsitettä käännösosalalla (ks. esim. Reiss & Vermeer 1984, House 1997, Hansen 2009) sekä revisointia (ks. esim. Brunette 2000) ja sen laadunhallinnallista merkitystä (ks. esim. Künzli 2007, Mossop 2006 ja 2007). Teoreettista viitekehystä pohjustetaan esittelemällä EU:ta käännösympäristönä, joka muodostaa tämän tutkielman aineiston kontekstin.

Kävi ilmi, että selkeästi suurin osa revisointikommenteista puuttuu muihin kuin varsinaisiin virheisiin: muutoksilla pyritään pääasiallisesti sujuvoittamaan tekstiä ja tekemään siitä idiomaattisempi ja luettavampi. Näitä voidaan kuitenkin pitää laadunhallinnallisesti perusteltuina muutoksina varsinkin tämän aineiston käännöksissä, jotka on tarkoitettu suuren yleisön luettaviksi. Revisoijat puuttuivat kuitenkin kohtalaisen paljon myös makuasioihin, mitä taas voi pitää tarpeettomana ja resursseja tuhlaavana revisointina, joten tehostamisenkin varaa on.

Suomennoksia käsittelevää revisointitutkimusta ei toistaiseksi juuri ole – varsinkaan sellaista, jonka aineistona olisi käytetty autenttista käännösaineistoa. Niinpä omalta osaltaan tämä pro gradu -tutkielma myös valottaa tuoretta tutkimusaluetta ja toivottavasti houkuttelee muita tutkijoita luotaamaan revisoinnin aihepiiriä syvällisemminkin.

Avainsanat: Revisointi, kielentarkistus, käännösalan laadunhallinta, EU-kääntäminen

SISÄLLYS

1.	JOHDANTO.....	1
2.	KÄÄNTÄMINEN EUROOPAN KOMISSIOSSA.....	4
2.1.	Käännöstoimen pääosaston verkkokäännösyksikkö	5
2.2.	EU-kääntämisen erikoisuudet.....	6
2.3.	Käännöstekstien laadunvalvonta komissiossa	8
2.3.1.	EU-suomen elinkaari	8
2.3.2.	Selkeän kirjoittamisen kampanjat.....	9
3.	LAADUNHALLINTA KÄÄNNÖSALALLA	11
3.1.	Laadukas käännöstoiminta	11
3.2.	”Laadukas” kääntäjä	12
3.3.	Laadukas käännös.....	14
3.4.	Funktionaalisuus laadun määreenä.....	16
3.4.1.	Verkkoon kääntämisen erityispiirteet	16
3.4.2.	Käytettävyyssajattelu verkkokääntämisessä	17
4.	REVISOINTI OSANA LAADUNHALLINTAA	19
4.1.	Tarkistus, oikoluku vai revisointi?.....	19
4.2.	Revisointi käännösten laadunhallinnassa.....	21
4.3.	Revisoinnin kannattavuus.....	22
4.4.	Revisointi tutkimuskohteena	24
4.5.	Revisointitutkimusten satoa	25
5.	AINEISTO JA TUTKIMUSMENETELMÄ.....	28
5.1.	Aineiston esittely	28
5.2.	Virheiden ja kommenttien luokitukset revisoinnin analyysissä	31
5.3.	Tutkimusmenetelmä.....	32
6.	AINEISTON ANALYYSI.....	37
6.1.	Muutokset käännösratkaisuihin	38
6.2.	Sujuvuuteen ja luettavuuteen liittyvät muutokset	43

6.3.	Toimitukselliset muutokset	49
6.4.	Oikeinkirjoitukseen ja kielioppiin liittyvät muutokset.....	53
6.5.	Termimuutokset	56
6.6.	Muut muutokset.....	57
6.7.	Alirevisointi eli korjaamatta jääneet virheet	59
6.8.	Ylirevisointi eli käännöksiin lisätyt virheet	61
6.9.	Verkkokirjoittamiseen liittyvät muutosehdotukset	61
6.10.	Muita mielenkiintoisia kohtia muutosehdotuksissa.....	62
7.	LOPUKSI	64
	LÄHTEET	66

LIITE I: NÄYTE TUTKIELMAN AINEISTOSTA

LIITE II: NÄYTE MUUTOSEHDOTUSTEN LUOKITTELUSTA JA TAULUKOINNISTA

ENGLISH SUMMARY

1. JOHDANTO

Revisointi eli käännöksen laadunhallinnan vaihe, jossa käännös tarkistutetaan toisella kääntäjällä, on vakiintunut osa käännösprosessia niin julkisen kuin yksityisenkin sektorin käännöstuotannossa. Revisointia on kuitenkin tutkittu vähänlaisesti: suomalaista – ja siten suomen kielen lähtökohdista kumpuavaa – revisointitutkimusta ei ole juuri ollenkaan, ja kansainvälisessäkin tutkimuksessa on käsitelty revisointia lähinnä ”epäaidoissa” tutkimusasetelmissä eli analysoimalla tutkimusta varten tehtyjä revisointeja eikä todellisia, käyttöön päätyneitä käännöksiä. Tämä tutkielma pyrkii avaamaan tätä huomiotta jäänyttä tutkimusaluetta, siinä määrin kuin se pro gradu -tutkielman puitteissa on mahdollista, sekä avaamaan keskustelua aiheesta ja houkuttelemaan kukaties uusia tutkijoita tarttumaan joihinkin tässä tutkielmassa esiin nostettuihin mutta avoimeksi jääviin kysymyksiin.

Tämän tutkielman keskiössä on revisoinnin eli muun kuin kääntäjän itsensä tekemän korjausluvun tehtävä käännösten laadunhallinnassa. Revisointia pohditaan siis siitä näkökulmasta, kuinka paljon se parantaa lopullisten käännösten laatua. Samaten mietitään, miten paljon tarpeetonta revisointia esiintyy ja voisiko revisoinnin työvaihetta jotenkin tehostaa. Tutkielman aineistona on Euroopan unionin komission verkkokäännösyksikön suomen kääntäjien tutkimustarkoitukseen luovuttamat 26 revisoitua käännöstä. Aineisto koostuu siis yksikössä käännettyistä teksteistä, jotka on julkaistu verkossa vuosina 2009–2010. Satunnaisia revisoituja versioita kerättiin pyynnöstä talteen muutaman viikon ajalta.

Luvussa 2. käsitellään Euroopan unionia käännösympäristönä, EU-kääntämisen erityispiirteitä ja haasteita sekä sitä, miten tämän tutkielman aineisto eroaa muusta EU-kääntämisestä. Nämä lähtökohdat linjaavat osin myöhempien lukujen näkökulmia laadun ja revisoinnin käsitteisiin. EU-kääntämistä leimaava mielikuva koukeroisesta ja vaikeaselkoisesta kielestä pohjautuu pitkälti lakiteksteihin, joita käännökset Suomen EU-taipaleen alkuvaiheessa suurelta osin olivat. Nykyään tilanne on kuitenkin muuttunut, sillä lakitekstit muodostavat komissiossakin vähemmistön käännettävistä teksteistä (ks. 2.2.). Tämän tutkielman aineisto erottuu muusta EU-kääntämisestä myös siinä, että kaikki aineiston tekstit on kirjoitettu ja käännetty verkossa julkaistaviksi ja suuren yleisön luettaviksi. Niinpä kääntäjillä ja revisoijilla on ollut erityisen vapaat kädet muokata tekstiä kohdeyleisölle sopivaksi, ja toimittavakin ote on sallittu. Luvussa 2. kuvailtu EU:n konteksti

määrittää sen, mistä näkökulmasta seuraavissa luvuissa tarkastellaan laadun käsitettä ja revisointia osana laadunhallintaa.

Ennen kuin voidaan syvällisemmin pohtia revisoinnin merkitystä käännosten laadulle on perehdyttävä laadun käsitteeseen ja sen eri tulkintoihin. Luvussa 3. tarkastellaankin, mitä laatu tarkoittaa käännostoiminnasta ja kääntäjistä puhuttaessa. Oleellisinta tämän tutkielman ja sen aineiston analyysin kannalta on kuitenkin määritellä, mitä tarkoitetaan, kun puhutaan laadukkaasta käännöksestä (ks. 3.1.). Valittu tulkinta on laadun funktionaalinen määritelmä: käännoksen laadun määrittää viime kädessä se, vastaako käänнос käyttötarkoitustaan ja vastaako se lukijoidensa tarpeisiin (ks. 3.4.). Koska aineisto koostuu verkossa julkaistuista teksteistä, mietitään myös sitä, mitä funktionaalisuus ja käytettävyys verkkotekstien tapauksessa merkitsee. Aineistoa analysoidessa kävi kuitenkin ilmi, että hyvin harvat revisoijien tekemistä muutosehdotuksista toimittivat tekstejä nimenomaan verkkokirjoittamisen konventioita mukaileviksi. Aineiston analyysissa tarkasteltiin ainoastaan käännoksiin tehtyjä muutosehdotuksia eikä tekstejä kokonaisuutena, mutta käännoksista saattoi silti huomata, että kääntäjät olivat käyttäneet niukanlaisesti vapauttaan lokalisoida ja toimittaa tekstejä reippaallakin kädellä. Tähän syynä on todennäköisesti se, että alkutekstitkin olivat useimmiten tiedotteita ja jo valmiiksi verkkojulkaisua varten kirjoitettuja, joten kääntäjien ei enää tarvinnut kiinnittää erityishuomiota julkaisukanavaan. Aihealueet eivät myöskään olleet maa- tai kulttuurikohtaisia, vaan tekstit käsittelivät EU:n yhteisiä asioita, joten senkään takia tekstejä ei tarvinnut erityisesti toimittaa suomalaista yleisöä varten.

Revisointi on terminä haastava, koska sillä voidaan viitata hyvin eritasoiisiin ja eri tarkoituksiin tehtäviin tarkistuksiin. Luvussa 4. määritellään tarkemmin, mitä revisoinnilla tässä tutkielmassa tarkoitetaan ja mitä kaikkea muuta sana voi pitää sisällään. Revisointi valikoitui tutkielmassa käytetyksi termiksi, koska se on käytössä EU:n komissiossa, jolta tutkielman aineisto saatiin.

Revisointia käsittelevässä luvussa kartoitetaan lisäksi tähänastista revisoinnin tutkimusta siltä osin kuin se on olennaista tämän tutkielman näkökulmasta katsottuna, ja esitellään lyhyesti, mitä näissä tutkimuksissa on saatu selville revisoinnin merkityksestä käännosten laadulle.

Luvussa 5. esitellään tutkielman aineisto sekä tutkimusmenetelmä, ja aineistoa analysoidaan luvussa 6. Aineiston analyysia varten kaikki revisointikommentit eli tehdyt muutosehdotukset taulukoitiin ja jaettiin luokkiin sen mukaan, minkä vuoksi revisoijien uskottiin ne tehneen.

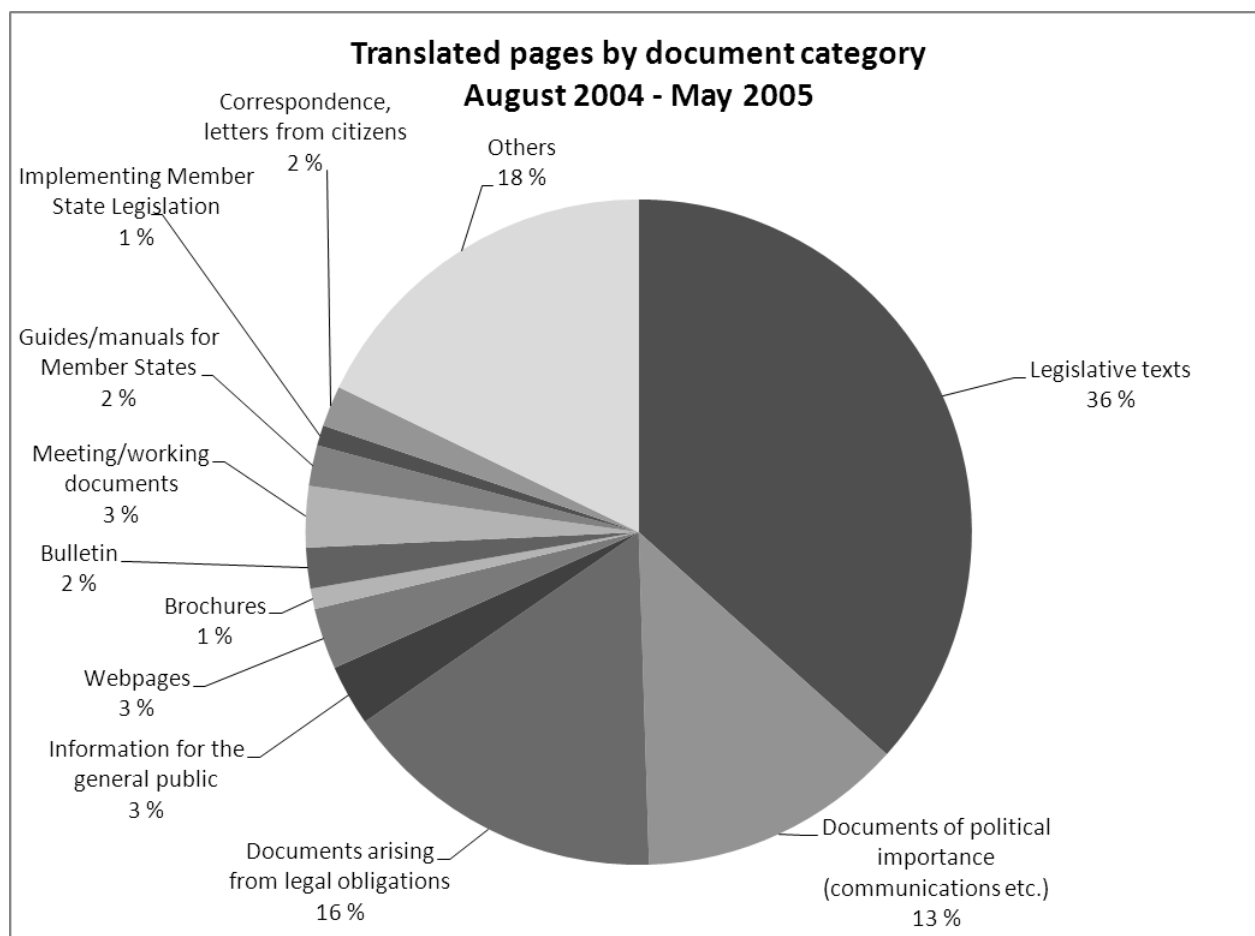
Muutosehdotuksia tarkasteltiin määrällisesti erityyppisten muutosehdotusten lukumäärän kautta sekä laadullisesti yksittäisin esimerkein, joita tarkastellessa mietittiin, miksi muutokset oli tehty ja paransivatko ne lopputekstin laatua. Vastauksia näihin kysymyksiin sekä muita aineistoa analysoidessa heränneitä ajatuksia käsitellään lopuksi luvussa 7.

2. KÄÄNTÄMINEN EUROOPAN KOMISSIOSSA

Tässä luvussa esitellään EU:ta käännösympäristönä ja EU-kääntämisen erityispiirteitä. EU:n konteksti määrittää osaltaan sen, mistä näkökulmasta seuraavissa luvuissa laatua (ks. luku 3.) ja revisointia (ks. luku 4.) käsitellään.

Vuonna 2010 Euroopan komission käännöstoimen pääosaston (Directorate-General for Translation) 1700 kääntäjää (Pyörälä 2013) käänsivät yhteensä 1,86 miljoonaa sivua. Kyseessä onkin yksi maailman suurimmista käännöspalveluista. (Kääntäminen ja monikielisyys 2012: 4, 9.) Komission toimialaan luonnollisesti kuuluvien lainsäädännöllisten tekstien lisäksi käännöstoimen yksiköissä käännetään laajalti myös muuntyyppisiä tekstejä, esimerkiksi puheita, lehdistötiedotteita, kansainvälisiä sopimuksia, poliittisia lausumia, vastauksia Euroopan parlamentin jäsenten komissiolle esittämiin kysymyksiin, pöytäkirjoja, sisäisiä hallinnollisia asiakirjoja sekä verkkosivuja ja -julkaisuja (Kääntäminen ja monikielisyys 2012: 7). Kaaviosta 1. käy ilmi eri tekstilajien osuus komission käännöstoiminnassa elokuun 2004 ja toukokuun 2005 välisenä aikana (Lönnroth 2005: 31). Lainsäädännöllisten tekstien osuus oli tuolloin 36 prosenttia, eli päinvastoin kuin voisi odottaa, enemmistö käännettävistä teksteistä on muita kuin lakitekstejä.

Kaavio 1. Eri tekstilajien jakautuminen komission käännöstoimessa (elokuu 2004 – toukokuu 2005) Lönnrothin (2005: 31) mukaan

Komission sisäisissä asiakirjoissa työkielet ovat englanti, ranska ja saksa, mutta komission ja muiden EU:n toimielinten, jäsenvaltioiden tai EU-kansalaisten välinen viestintä käännetään aina kaikille EU:n virallisille kielille (Kääntäminen ja monikielisyys 2012: 4–5). Käännöstoimen pääosaston omien kääntäjien lisäksi komission tekstejä kääntävät kilpailutuksin valitut alihankkijat. Käännöstöitä on ulkoistettu vuosi vuodelta enemmän, ja vuonna 2010 jo 28 prosenttia käännöksistä teetettiin alihankkijoilla (Kääntäminen ja monikielisyys 2012: 12).

2.1. KÄÄNNÖSTOIMEN PÄÄOSASTON VERKKOKÄÄNNÖSYKSIKÖ

Vuosina 2006–2012 käännöstoimen pääosastossa toimi erillinen verkkokäännösyksikkö, jossa työskenteli yhteensä noin 110 kääntäjää. Suomen kääntäjiä verkkokäännösyksikössä oli yleensä viisi. (Pyörälä 2013.) Tämän tutkielman aineisto on saatu tuolloisen verkkokäännösyksikön suomen

kääntäjiltä. Yksikön tehtävänä oli tukea komission eri pääosastoja verkkosivujen sisällön laadinnassa niin, että verkkokirjoittamisen erityispiirteet tulisivat huomioiduiksi. Lisäksi yksikössä testattiin uusia ohjelmistoja, ja se oli mukana kehittämässä uusia verkkokirjoittamisen välineitä (Kääntäminen ja monikielisyys 2012).

Yksikön kääntäjät olivat erikoistuneita verkkotekstien kääntämiseen ja muokkaamiseen ja toimivat kielitiimeittäin. Revisoijien ja kääntäjien tehokkuutta seurattiin yksikössä käännettyjen tai revisoitujen sivujen määrässä. Yhden sivun revisointiin laskettiin kuluvan aikaa noin kolmasosa sen kääntämiseen kuluva ajasta. Verkkokäännösyksikön kääntäjien ja revisoijien työkiireet vaihtelivat viikosta toiseen, sillä käännosten kysyntäkin heitteli. Toisaalta pienessä tiimissä myös sairauspoissaolot ja lomat vaikuttavat työssä olevien kääntäjien työtilanteeseen. (Pyörälä 2013.)

Kun käännostoimen pääosaston pääjohtaja vuonna 2011 vaihtui, tuore pääjohtaja Rytis Martikonis uudisti organisaatiota, ja verkkokäännösyksikkö lakkautettiin vuoden 2013 alusta. Yksikön kääntäjät palasivat tuolloin käännostoimen kielikohtaisiin yksiköihin. Suomen yksikössä viisi kääntäjää jatkaa kuitenkin yhä erityisesti verkkotekstien parissa. (Pyörälä 2013.)

2.2. EU-KÄÄNTÄMISEN ERIKOISUUDET

EU-kääntäminen on institutionaalista kääntämistä, jonka Kaisa Koskinen (2008: 22) on määritellyt siten, että jokin virallinen toimija, kuten valtion virasto tai monikansallinen organisaatio mutta myös virallista tahoja edustava yritys tai yksittäinen henkilö, ”puhuu” jollekin tietylle yleisölle. Tällöin äänessä on ikään kuin instituutio itse, ja sen puheessa yleisölle kääntämisellä on tärkeä tehtävä. Institutionaalisessa kääntämisessä sama instituutio on usein niin lähde- kuin kohdetekstinkin tuottaja (Koskinen 2011: 57), ja näin on myös tämän tutkielman aineiston tapauksessa. Tyypillisimpiä esimerkkejä institutionaalisesta kääntämisestä ovat kaksi- tai useampikielisten maiden valtion- tai kaupunkien virastojen käännettävät viralliset asiakirjat sekä valtaviirien organisaatioiden, kuten EU:n, YK:n tai kansainvälisten tuomioistuimien, käännostoiminta (Koskinen 2011: 57).

Sanalla ”EU-kääntäminen” on byrokraattinen kaiku, ja siitä saattaakin tulla ensimmäisenä mieleen kiemuraiset lakitekstit ja niille orjallisen uskolliset ”kielitoisinnot”. Institutionaalisessa kääntämisessä, mukaan lukien tietyt EU-kääntämisen alalajit, painotetaan usein erityisen tarkkaa ekvivalenssia, sillä erikielisiä versioita ei haluta ajatella käännoksinä vaan samana tekstinä

(Koskinen 2011: 58). Paikoitellen erittäin tarkka vastaavuus lause- ja jopa sanajärjestystasolla onkin välttämätöntä, sillä esimerkiksi lakitekstejä käytetään rinnakkain ja rinnakkaisversioiden kohtiin on pystyttävä viittaamaan tarkasti (Koskinen 2000: 56). Varsinkin virallisten asiakirjojen yhteydessä EU:ssa on ollut vallalla näkemys, että tekstejä ei "vain" käännetä, vaan ne luodaan rinta rinnan toistensa toisoinnoiksi, eikä yksikään näistä kielitoisoinnoista kumpua suoraan rinnakkaisversiostaan (Koskinen 2000: 54). Tiukan ekvivalenssin käännostrategiat pääsivät aikoinaan leviämään myös muuntyyppisiin EU-käännöksiin, vaikka lakitekstit (esim. direktiivit ja päätökset) ovat vähemmistössä käännettävästä tekstimassasta (Koskinen 2000: 56) (ks. luku 2.3.1.). Nykyisin kuitenkin mielikuva koukeroisesta ja vaikeaselkoisesta EU-kielestä ei useinkaan ole todenmukainen, sillä EU:ssa on kiinnitetty paljon huomiota paitsi sujuviin käännöksiin myös selkeisiin ja laadukkaisiin alkuteksteihin (ks. 2.3.2.). Silloinkin, kun tiukasta ekvivalenssista voidaan tinkiä, pidetään institutionaalisessa kääntämisessä usein erityisen tärkeänä, että tekstien sanasto ja tyyli on yhdenmukaista (Koskinen 2011: 58). Tähän pyritään esimerkiksi laatimalla erilaisia ohjeistuksia, revisointikäytäntöjä ja järjestämällä koulutuksia sekä käyttämällä yhteisiä tieto- ja termikantoja (Koskinen 2011: 58).

Kääntämisen katsotaan olevan kulttuurien välistä viestintää, mutta EU-kääntämisessä tekstien lähtökulttuuri ei ole yhdenkään yksittäisen jäsenvaltion kulttuuri vaan ylikansallisen instituution kulttuuri (Vuorinen 2004: 111). Lisäksi muussa käännostoiminnassa käännöksen funktio ja loppukäyttäjät on usein tiedossa, mutta EU-käännöksen funktio on toisinaan lähinnä symbolinen: EU:n kielipolitiikka edellyttää virallisten asiakirjojen kääntämistä, luki käännöstä kukaan tai ei. Koska kääntäjät pitävät itseään viestinvälittäjinä, tämä voi tuntua yksittäisestä kääntäjistä hyvin turhauttavalta (Koskinen 2000: 51). Tämän tutkielman aineistona olevien verkkokäännösyksikön tekstien kohdalla kääntäjille on kuitenkin ollut selvää, että teksti päättyy konkreettiseen "käyttöön" eli julkaistaan verkossa.

EU:ssa kirjoittaminen ja kääntäminen on usein luonteeltaan kollektiivista: samaa alkutekstiä voi olla laatimassa moni kirjoittaja ja samoin käännosvaiheessa kädenjälkensä lopulliseen käännökseen voi jättää moni kääntäjä (Koskinen 2000: 59). Tämän tutkielman aiheena oleva revisointirutiini istuu hyvin kollektiiviseen tapaan työstää tekstiä. Alkutekstin kirjoittajien lukumäärästä ei tämän tutkielman aineiston tekstien tapauksessa ole tietoa, mutta käännökset syntyvät yleensä kahden kääntäjän yhteistyönä eli yksi kääntää, toinen revisoi ja ensin mainittu viimeistelee.

Tämän tutkielman aineisto poikkeaa melko paljon edellä esitetystä EU-kääntämisen mielikuvasta. Jos viranomaisteksteissä pyritään kielitoisintoihin, voi verkkokääntäminen olla jopa lokalisointia. Tämän tutkielman aineistossa lokalisoiva ote ei tosin noussut esiin, mutta kääntäjillä ja revisoijilla oli kuitenkin selvästi vapaus muokata ja toimittaa tekstejä. Lakitekstien tapauksessa käännöksen ensisijainen tavoite on tarkka vastaavuus, mutta laajan yleisön silmille tarkoitettuja tekstejä käännettäessä pyritään sujuvuuteen ja luettavuuteen (Vlachopoulos 2008: 18). Tämän tutkielman aineiston analyysissä kävikin ilmi, että erittäin suuri osa revisoijien käännösteksteihin tekemistä muutoksista oli tehty nimenomaan sujuvuus- ja luettavuussyistä.

2.3. KÄÄNNÖSTEKSTIEN LAADUNVALVONTA KOMISSIOSSA

George Vlachopoulos (2009: 18–19) on jakanut käännöstoiminnan laadunhallinnan kolmeen osioon EU:n komission näkökulmasta käsin: ennen kääntämistä, kääntämisen aikana ja kääntämisen jälkeen tehtävät laadunhallintatoimenpiteet. Ennen itse kääntämistä käännöksen laatuun voidaan vaikuttaa palkkaamalla asiansa osaavia kääntäjiä, kouluttamalla heidät EU:n konventioihin ja tarjoamalla heille hyvät työvälineet. Käännöstoiminnan laadunhallintaan sisältyy lisäksi koulutusten ja perehdytysten järjestäminen kääntäjille ja sitä kautta kääntäjien ”laadun” parantaminen ja ylläpito (Kääntäminen ja monikielisyys 2012: 8). Käännöksen aikana Vlachopoulos (2009: 18–19) mielestä eniten laatuun vaikuttava tekijä on alkutekstin laatu. EU:ssa alkutekstit ovat yleensä englanniksi tai ranskaksi, ja usein tekstin kirjoittaja ei ole kielen äidinkielen puhuja, mikä on kenties osin syynä siihen, että alkutekstien taso on ollut kovankin kritiikin kohteena vuosien saatossa. Vlachopoulos mainitsee myös revisoinnin osana kääntämisen aikana tapahtuvaa laadunhallintaa. Kääntämisen jälkeen tapahtuvaa laadunhallintaa puolestaan on asiakaspalautteen vastaanottaminen. (Vlachopoulos 2009: 18–19.)

2.3.1. EU-suomen elinkaari

EU:n käännöstoiminnan alkutaival 1990-luvun Suomessa oli karikkoinen: oli suoriuduttava valtavan tekstimassan käännösurakasta tehokkaasti ja juridisen tarkkuuden kärsimättä. Silloin ei vielä resursseja liiennyt kielen- ja tekstinhuollollisten seikkojen pohdintaan (Vuorinen 2010). Lisäksi käännöstoiminta aloitettiin lainsäädännöllisistä teksteistä, ja Kaisa Koskinen (2006: 10) on arvellut, että näihin alkuaikojen käännöksiin valikoitunut käännösstrategia, jossa käännös mukaili tiukasti alkutekstin rakenteita ja muotoilua, jäi elämään muissakin tekstilajeissa. Koukeroisen ja raskaan

virakielen vastapainona harjoitettiin ”yltiökotouttamista”, jossa lainasanojen sijaan suosittiin väen väkisin luotuja kotoperäisiä ilmaisuja (Koskinen 2006: 10). Lopputulos saattoi pahimmillaan olla melko koominen.

Kun tekstien laatu sitten osoittautui osin puutteelliseksi ja EU-kielen kankeutta puitiin tiedotusvälineitä myöten, alkoi kielenhuollossa ryhtiliike. Siihen kuului ensimmäisen kielikoordinaattorin nimittäminen komission suomen käännösyksikössä, ja lisäksi Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksessa Aino Piehl aloitti EU-kielenhuoltajan tehtävässä. Noista ajoista laadunvalvonta on vähitellen hioutunut ja kehittynyt kokonaisvaltaisemmaksi kohderyhmä- ja tekstilajiajatteluksi, ja nykyään EU:ssa tehdään säännöllisesti käännöstekstien laatukartoituksia. Havainnot raportoidaan, ja niiden pohjalta voidaan järjestää koulutuksia ja seminaareja. (Vuorinen 2010.)

EU:n komission suomen kielen osaston kielikoordinaattori Erkka Vuorinen kertoi vierailuluennollaan Tampereen yliopistossa syksyllä 2010, että nykyinen linja suomenkielisten EU-tekstien laadunvalvonnassa on viestinnällisyyden ja kokonaislaatuajattelun vaaliminen. Tämän tutkielman keskiössä oleva laadunhallinnan vaihe eli revisointi on Vuorisen mukaan käännöstekstien laadunvalvonnan perusta komission käännöstoiminnassa. Lähtökohtaisesti kaikille käännöksille tehdään vertaileva tarkistus, jossa arvioidaan paitsi kohdetekstiä itsenäisenä tekstinä myös lähdetekstiä vasten. Korjausehdotuksia voidaan tehdä liittyen lähde- ja kohdetekstin vastaavuuteen, kohdekielen sujuvuuteen, tekstin rakenteeseen, oikeakielisyyteen ja asiasisältöön.

2.3.2.Selkeän kirjoittamisen kampanjat

Vlachopoulosinkin (2009: 18–19) mainitsemaan alkutekstien vaihtelevaan laatuun – ja sen myötä myös käännösten laatuun – on EU:ssa pyritty vaikuttamaan kampanjoin, kuten Fight the Fog -kampanjalla jo vuonna 1998 sekä 2010 käynnistetyllä Clear Writing -kampanjalla. Näiden kahden kampanjan välisenä aikana komissiossa ryhdyttiin lisäksi erinäisiin toimenpiteisiin tekstien selkeyden ja luettavuuden parantamiseksi. Yksi näistä toimenpiteistä oli tämän tutkielman keskiössä olevan verkkokäännösyksikön perustaminen toimittamaan verkkosivuja ja yleistajuisia tiivistelmiä EU:n virallisilla kielillä (Wagner 2010).

Selkeän kirjoittamisen kampanjat ovat keskittyneet erityisesti englanninkielisten alkutekstien parantamiseen, sillä vuonna 2010 jo 77 prosentissa käännöksistä alkutekstin kieli oli englantia

(Kääntäminen ja monikielisyys 2012: 9). Komission kääntäjät kääntävät aina äidinkieleensä päin, mutta englanninkielisiä alkutekstejä kirjoittavat usein muut kuin englannin äidinkieliset puhujat. Vuonna 2009 komission asiakirjojen laatijoista jo 95 prosenttia valitsi kirjoituskielekseen englannin (niin ikään hyväksytyjen saksan tai ranskan sijaan), mutta vain 13 prosenttia tekstien laatijoista oli äidinkielisiä englannin puhujia (Wagner 2010). Käännöstoimen pääosastolla onkin oma editointiyksikkö, joka toimittaa ja muokkaa alkutekstejä paremmiksi sekä antaa neuvoja alkutekstien kirjoittajille (Kääntäminen ja monikielisyys 2012: 8). Vuonna 2009 komission sisällä toteutetussa kyselytutkimuksessa kävi ilmi, että vain 54 prosenttia muulla kuin äidinkielellään kirjoittavista komission tekstien laatijoista tarkistutti tekstejään natiiveilla (Wagner 2010). Maaliskuussa 2010 käynnistetyllä Clear Writing -kampanjalla pyrittiinkin paitsi antamaan tekstien laatijoille käytännönläheisiä neuvoja parempien englanninkielisten tekstien kirjoittamiseen myös korostamaan natiivin tekemän revisoinnin ja toimittamisen merkitystä erityisesti, kun kyseessä ovat keskeiset ja laajaan käyttöön päätyvät tekstit (Wagner 2010).

Vuoden 1998 Fight the Fog -kampanjan järjestivät komission englannin kääntäjät, ja siinä keskityttiin ennen kaikkea evästämään kirjoittajia parempien englanninkielisten tekstien tuottamiseen. Clear Writing -kampanja puolestaan korosti selkeää kirjoittamista paitsi englanniksi myös kaikilla muilla kielillä (Wagner 2010). Siten se oli suunnattu suuremmin myös kääntäjille eikä ainoastaan alkutekstien laatijoille.

3. LAADUNHALLINTA KÄÄNNÖSALALLA

Ammattimaisessa käännöstoiminnassa revisioiden tarkoitus on yleensä varmistaa käännöksen laadukkuus ja parantaa sitä entisestään. Niinpä sen pohtiminen, mitä laadulla ja sen hallinnalla tarkoitetaan, kuuluu erottamattomana osana revisioiden tarkasteluun. Laadunarviointia käännösosalalla tutkineen Juliane Housen (1997: 4–24) mukaan laatu voidaan määritellä esimerkiksi sen perusteella, onko vastaanotto samankaltainen lähde- ja kohdetekstin yleisössä, täyttääkö käännös tehtävänsä (*skopos*) kohdekulttuurissa (ks. 3.4.) tai vastaako se sisällöllisesti alkutekstiä.

Käännösosalalla laadunhallinnan käsitettä voidaan lähestyä konkreettisesti esimerkiksi käännösprosessin, käännöspalvelun tai itse käännöksen näkökulmasta. Laatu voidaan käsitellä myös käännettäjälähtöisenä asiana eli siitä näkökulmasta, millainen on ”laadukas” käännettäjä (Thelen 2009: 198). Tässä luvussa tarkastellaan laadun eri ulottuvuuksia käännöstoiminnassa ja kuinka laatu kustakin näkökulmasta ymmärrettynä pyritään varmistamaan. Lisäksi pohditaan revisiointia laadunhallinnan työvaiheena.

3.1. LAADUKAS KÄÄNNÖSTOIMINTA

Käännösosalalla käytössä olevissa standardeissa, kuten yleiseurooppalaisessa laatustandardissa (EN 15038:2006) ja vastaavassa amerikkalaisessa standardissa (ASTM F2575-06), määritellään laadukas käännösprosessi ja käännöspalvelu, joiden toteutuessa käännöstoiminnan katsotaan olevan laadukasta. Yleiseurooppalaisen laatustandardin taustalla on Euroopan käännöstoimistojen liiton (EUATC) 1990-luvun lopussa laatima standardi laadunhallintajärjestelmästä käännösosalalla. Standardia laadittaessa EUATC:ssa otettiin huomioon jo olemassa olevat käännösala ja laadunhallintaa koskevat standardit, kuten DIN 2345 ja ISO 9000 -sarja. Kun standardi oli valmis vuonna 2000, EUATC tarjosi sitä eurooppalaiselle standardoimisjärjestölle CEN:ille (European Committee for Standardization), joka hyväksyi standardin, ja siitä tuli yleiseurooppalainen sertifiointistandardi käännöstoimistoille. Projektin aikana standardi kuitenkin laajeni koskemaan koko käännösala eikä ainoastaan käännöstoimistoja, jolloin EUATC jättäytyi projektista pois. (Salmela 2004: 25.)

Laadun käsitettä ja laadunhallintaa pohdittiin käänösälalla tietenkin jo ennen standardiprojektia. Suomessa Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton asiatekstikäntäjien jaoston nimittämä työryhmä laati ja julkaisi vuonna 1998 mietinnön siitä, mitkä ovat laadun tunnusmerkkejä ja kuinka laatu voidaan varmistaa myös pienissä käännösyrityksissä, joille tuolloin jo olemassa ollut palvelualan laadunvarmistusta koskeva ISO-sertifiointi olisi liian kallis ja työläs toimenpide (Fellman-Paul 1998: 1, 8–9). Mietinnön pohjalta syntyi tarkistusluettelo, jota niin yksittäiset kääntäjät kuin käännöstoimistotkin voivat käyttää arvioidessaan käännöksen laatua. Tässä tarkistuslistassa, samoin kuin laatutyöryhmän laatimassa asiatekstikäntäjän työn laadunvarmistusohjeessa mainitaan myös revisointi, joskaan sitä ei pidetä välttämättömänä laadunhallinnan työvaiheena. Tarkistuslistassa revisointia käsittelevä kohta kuuluu seuraavasti: "Annan toisen henkilön korjauslukea käännökseni silloin kun se on mahdollista" (Fellman-Paul 1998: 8–9). Laadunvarmistusohjeessa neuvottiin, että virheiltä voi välttyä, kun muiden toimenpiteiden ohella antaa käännöksensä jonkun muun (kollegan tai alaa tuntevan henkilön) korjausluettavaksi (Fellman-Paul 1998: 1, 8–9).

3.2. "LAADUKAS" KÄÄNTÄJÄ

Kummassakaan edellä mainituista käänösälän standardeista ei oteta kantaa kääntäjän "laadukkuuteen" (Thelen 2009: 203), mutta kääntäjän ammattitaidon vaikutusta käännösten laatuun tuskin voi kiistää. Kääntäjien "laatu" voidaan pyrkiä varmistamaan esimerkiksi vaikuttamalla koulutuksen laatuun. Tähän pyrkii EU:n komission käännöstoimen kehittämä European Masters in Translation (EMT) -ohjelma. EMT-ohjelmassa pyritään määrittelemään laadukas kääntäjäkoulutus ja vaikuttamaan sitä kautta käännösten ja käännöstoiminnan laatuun. Voidakseen kuulua EMT-verkostoon kääntäjäkoulutusohjelman on vastattava EMT-ohjelman asettamiin vaatimuksiin (Thelen 2009: 207).

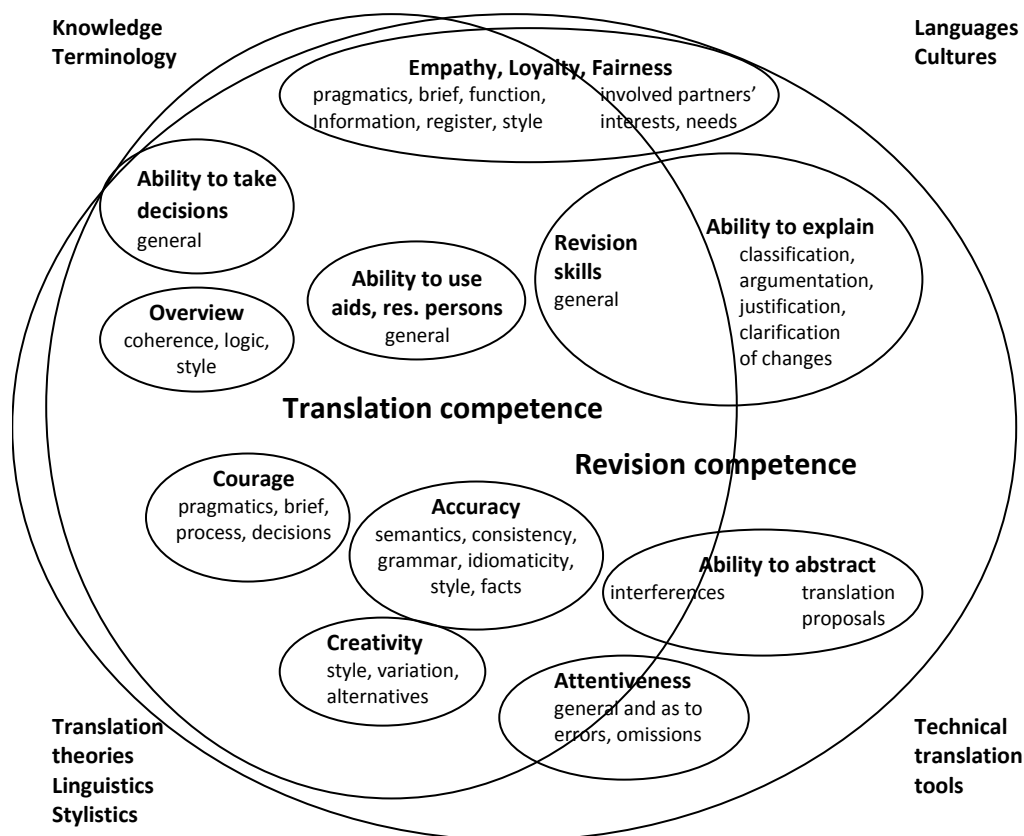
Kääntäjän ammattitaito muodostuu erilaisista kompetensseista, joiden muodostumiseen kääntäjäkoulutukset pyrkivät. Kääntäjän kompetensseja ovat viimeisen kymmenen vuoden aikana pohtineet esimerkiksi PACTE-ryhmä (2003, 2011) (Process of Acquisition of Translation Competence and Evaluation), Anthony Pym (2003) ja Susanne Göpferich (ks. esim. Göpferich: 2011). PACTE-ryhmän vuoden 2003 (PACTE:n 2011: 4–5 mukaan) määritelmässä kääntäjän kompetenssi koostuu viidestä erillisestä kompetenssista: kahden kielen hallinnasta, yleissivistyksestä ja kulttuurituntemuksesta, käänösälän ja sen käytäntöjen tuntemuksesta,

työvälineiden (sanakirjat, tekstinkäsittelyohjelmat jne.) hallinnasta, käännösstrategioiden ja -prosessin ymmärtämisestä sekä välttämättömistä psykofyysisistä osatekijöistä, kuten muisti, kyky kriittiseen ajatteluun, luovuus ja looginen päättelykyky.

Osin samoilla linjoilla PACTE-ryhmän kanssa kompetenssien määrittelyssä on Horacio R. Dal Rosso (2009: 262–269), joka on osin Dorothy Kellya (2002 Dal Rosson 2009: 262 mukaan) myötäillen luetellut kääntäjän keskeisimmiksi kompetensseiksi viestinnälliset taidot ainakin kahdella eri kielellä ja näiden kielialueiden kulttuurien tuntemuksen, tekstilajikonventioiden tuntemuksen, eri käännösstrategioiden tuntemisen ja soveltamisen, jonkin erikoisalan ja sen terminologian tuntemisen, käännöstyössä edellytettävät tietotekniset taidot (esimerkiksi tiedonhaussa, kääntämisessä ja tiedostojen käsittelyssä käytettävät sovellukset) sekä ryhmätyötaidot. Ryhmätyötaitojen määrittelemistä kääntäjän ydinosaamiseksi voi pitää yllättävänä, sillä kääntäjät on totuttu näkemään yksin puurtajina. Dal Rosso (2009: 267) kuitenkin huomauttaa, että erityisesti projektiluontoisessa kääntämisessä kääntäjä tekee usein yhteistyötä erikoisalojen asiantuntijoiden, revisojien, muiden kääntäjien ja jopa graafisten suunnittelijoiden kanssa, ja hänen on siksi osattava toimia ryhmässä.

Gyde Hansen (2009: 323–324) on lisäksi vertaillut kääntäjän ja revisoijan kompetensseja (kuva 1.), jotka luonnollisesti ovat monelta osin samat: jotta revisoija huomaisi ongelmat tekstissä ja osaisi puuttua niihin, on hänen tunnettava terminologiaa, kielioppia, tyylejä sekä lähde- ja kohdemaan kulttuureja. Näiden lisäksi Hansen mainitsee revisoijalle tarpeellisina taitoina esimerkiksi kyvyn selittää ja perustella muutosehdotuksiaan rationaalisesti.

Kuva 1. *Kääntäjän ja revisoijan kompetenssit (Hansen 2006 Hansenin 2009: 324 mukaan)*

Kääntäjän kompetensseihin verrattuna revisoijan kompetensseissa korostuu Hansenin (2006 Hansenin 2009: 324 mukaan) sosiaalinen ulottuvuus eli eri osapuolten tunteiden huomioon ottaminen, taito perustella selvästi ja oikeutetusti tekstiin tehtyjä muutoksia sekä erityinen tarkkasilmäisyys, jotta tekstiin livahtaneet virheet tulisivat varmasti havaituksi.

3.3. LAADUKAS KÄÄNNÖS

Kääntäminen prosessina ja palveluna sekä kääntäjän ammattitaito muodostavat osan laadukkaasta käännostoiminnasta, joka mahdollistaa lopputuotteen eli käännoksen laadun.

Käänno prosessin loppupäässä tehtävä laadunvarmistus eli revisointi on kuitenkin tämän tutkielman kannalta kiinnostavin laadunhallinnan vaihe (ks. luku 4.).

Valmiin käännoksen laadunhallintaa varten on olemassa perinteisen koko tekstille tehtävän revisoinnin lisäksi erilaisia laadunhallintajärjestelmiä, joiden taustalla on usein talousnäkökulma:

perinteiset laadunvarmistuksen tavat ovat kalliita ja aikaavieviä. Erilaisin laatumittarein voidaan jäljittää tekstissä toistuvia ongelmia ja arvioida koko tekstin laatua lyhyemmän tekstinäytteen perusteella (Stejskal 2009: 298). Yksi tällaisista laadunarviointijärjestelmistä on lokalisointia silmällä pitäen kehitetty LISA QA (Quality Assurance Model of the Localisation Industry Standards Association)¹. LISA QA perustuu virheiden laskemiseen ja luokitteluun, ja sen ensimmäinen versio julkaistiin jo vuonna 1995 (Koo & Kinds 2000: 147). LISA QA:n kehittämisen taustalla oli halu luoda nopea ja tehokas tapa valvoa lokalisoitujen tekstien laatua. Niinpä LISA QA:n tarkistusprosessissa käydään läpi vain satunnaisotos, esimerkiksi kymmenen prosenttia koko tekstistä, jonka perusteella määritellään lopputekstin kohtalo eli päätetään, palaako teksti työstettäväksi vai kelpuutetaanko se. Virheet on luokiteltu vakavuuden mukaan kolmeen tyyppiin, kriittisiin, vakaviin ja pieniin virheisiin, joista kriittinen virhe merkitsee automaattisesti tekstin palaamista takaisin työstettäväksi, kun taas vakavia ja pieniä virheitä puntaroidaan niiden määrän perusteella (Koo & Kinds 2000: 149). LISA QA:n ongelmana on kuitenkin pidetty sitä, että vaikka työkalut mahdollistaisivat tekstin objektiivisen tarkastelun, laadunvalvonta ei ole objektiivista niin kauan kuin laadunvalvonnan työkalujen käyttäjät ovat ihmisiä: tarkistajalta voi jäädä virheitä huomaamatta, tai hän voi tulkita virheiksi kohtia, jotka eivät sitä ole, tai luokitella virheen väärään kategoriaan (Thelen 2009: 204). Toisaalta myös tarkistukseen päätyneen otoksen ulkopuolelta voi tekstistä löytyä kriittinenkin virhe.

Kuitenkin ennen kuin voidaan arvioida laatua ja sitä, kuinka sitä parhaiten luodaan, on päästävä yksimielisyyteen laadun käsitteestä. Tässä ollaankin käännöstieteellisen teorian perinteisimpien kiistakysymysten ytimessä, sillä käännöksen laatua voi tarkastella monelta kantilta: sen voi määrittää käyttötarkoitus, asiakkaan odotukset tai lähdetekstin tarkka sisällöllinen ja muodollinen vastaavuus. Orjallinen uskollisuus lähdetekstille, joka ehkä leimaa asiaan vihkiytymättömien ihmisten käsitystä kääntämisestä, on laadunäkökulmasta katsottuna kuitenkin vain harvoin tarkoituksenmukaista.

¹ LISA eli Localisation Industry Standards Association lopetti toimintansa maaliskuussa 2011. LISA QA:ta ei siis enää päivitetä tai kehitetä, mutta se on kuitenkin esimerkki alalla käytössä olleesta (ja mahdollisesti yhä olevasta), virheiden laskentaan perustuvasta laadunhallintajärjestelmästä.

3.4. FUNKTIONAALISUUS LAADUN MÄÄREENÄ

Sen jälkeen, kun 1980-luvulla alettiin vieraannuttavien, tiukkaan ekvivalenssiin pyrkivien käännösten sijaan ajatella enemmän käännöksen lukijaa ja käyttötarkoitusta, on myös käännöstoiminnan laadun arvioinnissa huomioitu keskeisenä osana se, täyttääkö käännös sille kohdekulttuurissa asetetun tehtävän eli *skopoksen* (Jänis 2004: 72). Skoposteorian kehittäjien Katharina Reissin ja Hans J. Vermeerin (1984: 54–55) mukaan oletettu tai ilmi lausuttu käyttötarkoitus on ensiarvoisen tärkeää, kun käännöksen laatua arvioidaan. Funktionaalinen näkökulma on myös käännösten laatua määrittelevässä, edellä mainitussa yleiseurooppalaisessa standardissa (EN-15038:2006), jossa esimerkiksi revisoijan edellytetään tarkastelevan käännöstä nimenomaan sen käyttötarkoitukseen soveltumisen näkökulmasta. Käännöstä arvioidessa ei voida vain laskea virheitä, vaan on käännöstä on katsottava puntaroiden, kuinka tekstin skopos ja valittu käännösstrategia ovat yhteydessä toisiinsa (Ammann 1993 Salmelan 2004: 9 mukaan).

Martinilla (2007: 58–60) on skopokseen lisäksi kannattavuusnäkökulma. Hän käyttää tarkoituksenmukaisen käännöksen (*fit-for-purpose*) käsitettä, jolla tarkoitetaan sitä, että käännösten laatua arvioidaan yleisesti käyttötarkoitusta vasten ja sekä itse käännös että sen revisointi tehdään käännöksen käyttötarkoitusta ajatellen. Käännös voi täyttää tehtävänsä ilman, että sitä hiotaan kohti täydellisyyttä aikaa ja resursseja säästämättä. Martin kuitenkin korostaa, että tarkoituksenmukainen käännös ei missään nimessä ole vain suurin piirtein kelvollinen käännös, vaan se on aina jotain erittäin hyvän ja riittävän hyvän väliltä. Esimerkiksi revisoinnista Martin toteaa, että sen tärkein tehtävä on eliminoida tekstistä virheet. Oheistuotteena syntyvät muut parannukset ovat ylimääräinen bonus.

3.4.1. Verkkoon kääntämisen erityispiirteet

Verkkotekstit muodostavat oman tekstilajinsa siinä missä erityyppiset painetutkin tekstit. Toimivan verkkotekstin tyyli, asettelu ja rakenne saattavat erota paljonkin toimivasta painetusta tekstistä. Verkkosivulla voi tekstin lisäksi olla kuvia, grafiikkaa, ääntä ja videota sekä linkkejä eteenpäin toisille sivustoille. Lisäksi verkkosivuja voidaan kirjoittaa, toimittaa ja julkaista pala kerrallaan.

Internetin yleistymisen alkutaipaleella verkkoteksteille ei vielä asetettu merkillisiä vaatimuksia, vaan painettua tekstiä saatettiin siirtää sellaisenaan verkkoon ja ruudulta luettavaksi. Sittemmin havahduttiin siihen, että verkkotekstiä luetaan ja prosessoidaan eri tavalla kuin painettua sanaa: ruudulta lukija ei etene määrätietoisesti alusta loppuun, vaan pikemminkin silmäilee ja rullailee samalla sivua ruudulla (Pierini 2007: 92). Jotta viesti menisi perille toivotulla tavalla, verkkotekstin muotoilun ja tyylin on perustuttava tähän tekstinlukutapaan. Siksi verkossa tekstit ja tekstien kappaleet ovat lyhyempiä.

Verkkokirjoittamisen erityispiirteisiin kuuluu käytettävyyssajattelu (ks. 3.4.2.): samoin kuin arvioidaan ohjelmistojen ja verkkosivujen käytettävyyttä, arvioidaan myös verkossa julkaistujen tekstien käytettävyyttä. Verkkokirjoittamisen konvention muotoutumiseen ovat vaikuttaneet tutkimukset, jotka ovat osoittaneet, että näytöltä luetaan hitaammin kuin paperilta, eivätkä lukijat niinkään lue tekstejä alusta loppuun vaan pikemminkin silmäilevät niitä. Tästä syystä verkkokirjoittamisessa suositaan painettuun sanaan verrattuna keveämpää tyyliä, ytimekkyyttä ja silmäilyä helpottavaa asetelua (Carrada 2000 Pierinin 2007: 92 mukaan).

3.4.2. Käytettävyyssajattelu verkkokääntämisessä

Suojanen, Koskinen & Tuominen (2012: 15) määrittelevät käytettävyyden ”tuotteen soveltumiseksi tarkoitukseensa niin, että sitä voidaan käyttää tuloksellisesti, tehokkaasti ja miellyttävästi”. Perinteisesti käytettävyydestä on puhuttu tietoteknisten käyttöliittymien yhteydessä, mutta lähes kaikkea inhimillistä toimintaa voi tarkastella käytettävyyden näkökulmasta (Suojanen, Koskinen & Tuominen 2012: 15). Käytettävyyssajattelu kuuluu olennaisesti verkkokääntämiseen. Tekstistä puhuttaessa käytettävyydellä voidaan tarkoittaa esimerkiksi luettavuutta ja ymmärrettävyyttä (Suojanen, Koskinen & Tuominen 2012: 34–35), johon tämän tutkielman aineistossa revisoijat olivat puuttuneet erityisen ahkerasti. Verkkoon kääntäminen on samalla tekstin toimittamista ja usein myös lähellä lokalisointia. Kun esimerkiksi EU:n komission verkkokäännösyksikön kääntäjät kääntävät julkaistun tiedotteen verkkoon, he voivat karsia siitä kohdeyleisön kannalta epäolennaisia tietoja, mahdollisesti lyhentää kappaleita ja kenties jopa lisätä jotain kohdeyleisölle erityisen kiinnostavaa, maakohtaista tietoa. Tekstilaji saattaa niin ikään muuttua kääntämisen myötä, esimerkiksi asiantuntijoille suunnattu sisäinen tiedote saatetaan kääntää ja muokata suuren yleisön luettavaksi. Tällöin kääntäjä pyrkii välttämään jargonia ja tekemään tekstistä selkeän ja ytimekkään. Muutosten taustalla on

käytettävyyssajattelu: jotta teksti toimisi ja vaikutus olisi toivotunlainen, käänös on tehtävä kohdeyleisöä ja julkaisukanavaa silmällä pitäen.

Käytettävyyden lisäksi verkkokäännösten laatua arvioidessa on huomioitava monia muita seikkoja, jotka ovat osin samoja kuin perinteisessä painetun sanan kääntämisessäkin. Pierinin (2007: 90) mukaan verkkokäännösten teoreettisessa tarkastelussa on huomioitava muun muassa kääntämisen perusolemus kulttuurien välisenä siirtona, käännöstekstin toimivuus verkkosivulla julkaistuna, viestinnällisen tavoitteen toteutuminen kohdetekstissä, kohdeyleisön huomioiminen ja mahdollinen muokkausten ja lokalisoinnin tarve. Täten verkko tuo perinteiseen käännösten laadunarviointiin vielä omat erityispiirteensä (Pierini 2007: 91).

Tässä luvussa käytiin läpi joitain niistä asioita, joita voidaan pitää käännöstoiminnan laadun peruspilareina. Tämän tutkimuksen tarkastelun kohteena olevassa revisointivaiheessa voidaan kuitenkin vaikuttaa vain osaan niistä asioista, joista käännöksen laadun katsotaan muodostuvan. Revisointi tapahtuu vasta myöhään käännöksen tuotantoprosessissa, ja siinä kohdassa voidaan puuttua enää melko pinnallisesti tekstin rakenteeseen, käännösratkaisuihin ja sanavalintoihin. Seuraavassa luvussa paneudutaan hiukan syvällisemmin revisointiin ja sen merkitykseen laadunhallinnan osana.

4. REVISOINTI OSANA LAADUNHALLINTAA

Revisioiden käsitteen kotoperäisiä vastineita voivat olla muun muassa kielentarkistus, -tarkastus tai korjausluku. Koska käännöstekstien tapauksessa tarkastamisen kohteena kuitenkin on teksti kokonaisuutena eikä ainoastaan kielen tasolla – ja vertailevan tarkastuksen tapauksessa vieläpä lopputeksti suhteessa alkutekstiin – käytän tässä tutkielmassa käsitettä revisointi. Sillä viitataan yleisesti kaikenlaisiin tarkastamisen muotoihin ja eriluonteisiin kommentteihin.

Tässä luvussa tarkastellaan, mitä kaikkea revisioiden käsite voi pitää sisällään ja mitä erilaisia revisioiden muotoja ja tasoja on olemassa. Lisäksi pohditaan revisioiden merkitystä käännösten laadunhallinnassa ja sitä, onko revisointi laadunhallinnan työvaiheena taloudellisesti kannattava. Lopuksi esitellään tähänastisten, tämän tutkielman näkökulmasta mielenkiintoisten revisointitutkimusten satoa.

4.1. TARKISTUS, OIKOLUKU VAI REVISOINTI?

Tämän tutkielman keskiössä olevaan työvaiheeseen voidaan viitata esimerkiksi termeillä kielen- tai tekstintarkistus, korjausluku tai revisointi, joista viimeisin on käytössä EU:n toimielinten suomen käännösyksiköissä. Siksi kyseistä termiä on luonteva käyttää myös tässä tutkielmassa, jonka aineisto koostuu EU-teksteistä.

Revisioidilla voidaan kuitenkin tarkoittaa monentyyppisiä ja -tasoisia tarkistuksia. Tämän tutkielman kontekstissa revisointi on synonyymi vertailevalle tarkistukselle (*comparative revision*), jossa revisoija tarkastelee käännöstä alkutekstiin verraten ja arvioi paitsi käännöstä itsenäisenä tekstinä myös sen suhdetta alkutekstiin ja tehtyjä käännösratkaisuja. Vertailevan tarkistuksen ohella toinen revisioiden perustaso on yksikielinen tarkistus (*unilingual revision*), jossa revisoija tarkastelee ainoastaan lopputekstiä alkutekstistä irrallisena, itsenäisenä tekstinä (Mossop 2007: 5).

Taulukossa 1. on nähtävillä Brunetten (2000: 172) luokitus erilaisista käännöstoiminnassa sovellettavista arviointitavoista.

Taulukko 1. *Käännösten arviointitavat (Brunette 2000: 172) (Suomentanut Johanna Eskelinen.)*

Käännösten arviointitavat					
Arviointitapa	Pragmaattinen revisointi	Laadun arviointi	Laadunvarmistus	Fresh look	Didaktinen revisointi
Kohdetekstin status	Ei lopullinen versio	Lopullinen versio	Lopullinen versio	Lopullinen versio	Ei lopullinen versio
Arvioitava osuus	Koko teksti	Otos tai koko teksti	Otos tekstistä	Koko teksti	Koko teksti
Virhetaulukointi, arvosana	Ei	Kyllä	Ei	Ei	Yleisin kriteerein
Käännöksen vastaanottaja (arvioinnin jälkeen)	Asiakas	Johto/esimies	Johto/esimies ja/tai kääntäjä	Kääntäjä	Kääntäjä
Perustelut	Ei	Ei	Pyydettyessä	Pyydettyessä	Kyllä
Päämäärä	Laadun parantaminen	Hallinnollinen ja päätöksentekoon liittyvä	Hallinnollinen ja strateginen	Laadun parantaminen	Laadun parantaminen ja kääntäjän kehittyminen
Lähde- ja kohdetekstin vertaaminen	Kyllä	Kyllä	Kyllä tai ei	Ei	Kyllä

Brunette (2000: 170) mainitsee kolme asiatekstien arvioinnissa käytettävää revisiointitapaa: pragmaattinen revisointi (*pragmatic revision*), didaktinen revisointi (*didactic revision*) ja ns. fresh look -revisointi. Pragmaattinen ja didaktinen revisointi tarkoittavat käännökselle tehtävää vertailevaa tarkistusta, jossa lopputekstiä tarkastellaan alkutekstiä vasten. Pragmaattisessa revisioinnissa käännös lähtee revisoijan tekemien muutosten jälkeen suoraan asiakkaalle, mutta didaktisessa revisioinnissa se palaa kääntäjälle katsottavaksi ja hyväksyttäväksi. Fresh look -revisointi puolestaan tarkoittaa tarkistusta, joka tehdään pelkästään lopputekstillemme arvioiden sitä itsenäisenä tekstinä ja arvioiden erityisesti sitä, miten se otetaan kohdekulttuurissa vastaan ja kuinka oletettu skopos toteutuu (Brunette 2000: 172). Ilmaisun *fresh look* voisi olettaa viittaavan siihen, että tällaisessa tarkistuksessa revisoija tarjoaa ”toisen silmäparin”, joka katsoo käännöstä täysin uutena tekstinä miettimättä sen alkuperää. Käännösstrategiat, ekvivalenssi ja funktionaalisuus liittyvätkin läheisesti vertailevaan tarkistukseen, sillä revisoija arvioi kääntäjän tekemiä käännösratkaisuja ja niiden toimivuutta.

Revisioinnissa on myös aste-eroja siinä, onko kääntäjä itse prosessissa mukana revisointivaiheessa tai sen jälkeen. Pragmaattisessa revisioinnissa revisoija ei ole tekemisissä kääntäjän kanssa, kun taas didaktisessa revisioinnissa ja fresh look -revisioinnissa revisoija ja kääntäjä käyvät vuoropuhelua. Niissä revisoijan on perusteltava tekemänsä muutosehdotukset, ja samalla kääntäjä

saa suoraa palautetta ja mahdollisuuden kehittyä. Täten fresh look ja didaktinen revisointi tehdään paitsi lopputekstin parantamiseksi myös kääntäjää itseään varten. Revisoitu teksti palaa takaisin kääntäjän työpöydälle (Brunette 2000: 172), ja usein kääntäjä voi itse myös vaikuttaa siihen, mitkä muutokset hän hyväksyy. Pragmaattisessa revisoinnissa tähdätään lopputekstin parantamiseen siinä, missä didaktisessakin revisoinnissa, mutta revisoija voi tehdä muutokset perustelematta, eivätkä muutokset välttämättä edes kulkeudu kääntäjän tietoon, jolloin myöskään oppimista ei tapahdu (Brunette 2000: 171). Brunette (2000: 173) huomauttaa, että didaktiseen revisointiin viitataan joskus myös Thaonin & Horguelinin (1980) termillä formatiivinen revisointi (*formative revision*), joka tarkoittaa vastaavanlaista tarkistusta mutta nimenomaan ammattimaisessa ympäristössä eikä kääntäjäkoulutuksessa.

Lisäksi revisoinnin näkökulma vaihtelee sen mukaan, mitä tarkoitusta varten revisointi tehdään. Revisointi voi olla teksti- ja asiakaslähtöistä, lukijalähtöistä tai liiketoimintalähtöistä, jolloin revisointia tehdään kääntäjien arvioinnin näkökulmasta, esimerkiksi rekrytoinnissa (Mossop 2007 Hansenin mukaan 2009: 314). Brunetten luokittelussa (ks. taulukko 1.) mainitut laadun arviointi ja laadunvarmistus tehdään yrityksen johtoportaan tarpeita varten. Niillä voidaan seurata kääntäjien tuottavuutta ja ”hinta-laatusuhdetta” sekä esimerkiksi yrityksen strategisten tavoitteiden toteutumista (Brunette 2000: 173). Pragmaattisen ja didaktisen revisoinnin sekä fresh look -revisoinnin tarkoitus puolestaan on varmistaa käännöksen laatu ja didaktisen revisoinnin tapauksessa lisäksi palvella kääntäjän kehittymistä työssään entistä paremmaksi.

4.2. REVISOINTI KÄÄNNÖSTEN LAADUNHALLINNASSA

Nykyään revisointi mielletään yleisesti osaksi laadukasta käännöstoimintaa. Se mainitaan käännösten laadukasta tuottamista koskevassa yleiseurooppalaisessa laatustandardissa, jota sivuttiin laatua käsitelleessä luvussa (ks. 3.1.), ja esimerkiksi Copenhagen Business Schoolin kääntäjäkoulutuksessa revisointikoulutus muodostaa jopa 25 prosenttia opetuksesta (Hansen 2009: 314). Näin ei ole kuitenkaan aina ollut, sillä vielä 80-luvulla revisointia harjoitettiin lähes yksinomaan julkisen sektorin käännöstoiminnassa eli esimerkiksi monikansallisissa organisaatioissa, eikä revisointikoulutusta järjestetty käytännössä ollenkaan (Arthern 1987: 16, 25).

Itse asiassa näyttäisi siltä, että julkinen ja yksityinen sektori kulkevat tässä asiassa päinvastaisiin suuntiin: kun tehokkuus- ja tuottavuusajattelu saa enemmän jalansijaa julkisen sektorin käännostoiminnassa, kaikkien tekstien systemaattisesta revisoinnista tingitään, ja toisaalta yksityisellä puolella käännostoimistot lisäävät revisointia täyttääkseen vuonna 2006 julkaistun yleiseurooppalaisen laatustandardin (EN-15038:2006) asettamat laatuvaatimukset (Künzli 2007: 116) (ks. 4.3.). Yleiseurooppalaisessa laatustandardissa muun kuin kääntäjän itsensä suorittaman revisoinnin katsotaan olevan välttämätön osa laadukasta käännostoimintaa. Standardin mukaan myös kääntäjän itsensä on toki tarkistettava käännöksensä, mutta tämä yksin ei riitä (EN-15038:2006). Myös Tim Martinin mukaan revisointi on yksi osa käännosten laadunvalvonnan ketjussa, joskaan ei välttämättä merkittävin, sillä revisointi puuttuu käännöksen ongelmiin vasta viime hetkellä. Arvokkainta revisointi onkin silloin, kun se toimii palautteena, jonka myötä kääntäjä voi kehittyä ja koko käännostuotanto jalostua (Martin 2007: 61–62).

4.3. REVISIINNIN KANNATTAVUUS

Revisointikäytäntöjä tarkasteltaessa on otettava huomioon käännoalan koko ajan kovenevat tulostavoitteet. Kaupallisissa käännoorganisaatioissa toiminnan kannattavuus saattaa olla erityisen vahvasti tapetilla, mutta tämän päivän EU ei missään nimessä ole tehokkuus- ja markkina-ajattelusta vapaata aluetta. Tuottavuusohjelmat ovat nyt myös EU:n arkipäivää, ja EU:n laajentuessa kasvanut virallisten kielten lukumäärä ja sen myötä entistä suurempi käännettävien tekstien massa on antanut tälle kehitykselle lisäpontta (Koskinen 2006: 13). Työntekijöiden henkilökohtaista suoriutumista alettiin tuon kehityksen myötä mitata entistä tarkemmin (Koskinen 2006: 13), ja voinee olettaa, ettei revisointiinkaan anneta rajattomasti aikaa. Julkisen sektorin monikansallisissa organisaatioissa kaikki käännökset on perinteisesti revisoitu (Horguelin & Brunette 1998 ja Arthern 1983 Künzlin 2007: 115–116 mukaan), mutta parin viimeisen vuosikymmenen aikana tehdyt budjettileikkaukset ovat johtaneet siihen, että julkisellakin puolella kannustetaan yhä useammin kääntäjiä revisoimaan itse tekstinsä (Künzli 2007: 116). Mossopin (2006: 22–23) esimerkki julkisen sektorin käännostoiminnan tehostamisesta on 90-luvun puolivälin Kanadasta, missä Kanadan valtiollisessa käännostoimistossa (Translation Bureau) aiemmasta revisointikäytännöstä luovuttiin, jotta ehdittiin kääntää enemmän. Siispä kärjistäen voisi sanoa, että määrä ajoi laadun edelle. Aikaisemmin ”seniorikääntäjät” toimivat revisoijina ja tekivät laajan tarkistuksen jotakuinkin kaikille käännöksille, mutta vuodesta 1995 alkaen jäi kääntäjän itsensä

vastuulle tarkistaa tekstinsä. Kääntäjäkollegaa sai pyytää tekemään tarkistuksen, mutta tämä oli täysin vapaaehtoista. (Mossop 2006: 22–23.)

Parhaimmillaan revisointi säästää aikaa, kun toinen silmäpari havaitsee nopealla vilkaisulla puutteet tekstissä, jolle kääntäjä on sitä työstäessään jo sokeutunut. Revisointi vaatii kuitenkin aikaa, ja aika on rahaa. Tämän vuoksi ”turhaa” revisointia ei kannata tehdä vaan ainoastaan ne muutokset, jotka ovat oikeasti tarpeellisia. Revisoinnissa tehtävien muutoksien tarpeellisuutta voi miettiä samoilla kriteereillä kuin käännösten laatua ja sen hiomista yleensäkin mietitään (ks. 3.3.).

Esimerkiksi Euroopan komission Internal Communications Officer Tim Martin (2007: 57–58) on kyseenalaistanut sen, onko aina järkevää pyrkiä käännökseen, joka on mahdollisimman hyvä. Talousajattelun näkökulmasta hän käyttää tarkoituksenmukaisen (*fit-for-purpose*) käännöksen käsitettä, jolla tarkoitetaan sitä, että sekä itse käännös että sen revisointi tehdään käännöksen käyttötarkoitusta ajatellen (ks. 3.4.). Martin (2007: 60) kuitenkin korostaa, että tarkoituksenmukainen käännös ei ole vain suurin piirtein kelvollinen käännös, vaan se on aina jotain erittäin hyvän ja riittävän hyvän väliltä.

Vaikka Martinin tapa tarkastella revisointia kumpuaa talousajattelusta, hän ei kyseenalaista revisointivaiheen tärkeyttä sinänsä – kääntäjähän voi joutua ainakin teoriassa tekemistään virheistä oikeudelliseen vastuuseen. Vaikka tämä uhka on toteutunut hyvin harvan kääntäjän kohdalla (Byrne 2007: 3), se on kuitenkin olemassa. Martin kuitenkin pohtii, minkälainen revisointi on sekä riskienhallinnan kannalta mielekästä että taloudellisesti kannattavaa. Samaa teemaa myös Brian Mossop (2007: 9) käsitteli revisointitutkimuksia luotaavassa artikkelissaan. Hän referoi Künzlin (2007) tutkimusta, jonka tulokset viittasivat siihen, että revisointiin käytetty aika ei välttämättä suinkaan korreloi käännöksen laadun kanssa (ks. 4.5.). Mossop (2007: 11–12) viittasi myös Arthernin (1987) tutkimukseen, jonka tulosten mukaan monet revisointiprosessissa tehdyistä korjauksista ovat turhia, kun niitä tarkastellaan käännöksen tarkoituksenmukaisuutta vasten, ja jossa kävi ilmi, että revisoijat korjaavat paitsi varsinaisia virheitä myös tekevät muutoksia kahden yhtä oikeellisen vaihtoehdon välillä omien mieltymystensä mukaisesti. Näistä havainnoista jälkimmäinen eli makuasioihin tarttuminen oli selvästi läsnä myös tämän tutkielman aineistossa (ks. 6.6.). Kuten kaikki kielen parissa työskentelevät tietävät, tekstiä voisi muokata ja hioa loputtomiin, mutta laatu ei välttämättä siitä enää selvästi parane. Revisoijan roolissa on helppo puuttua makuasioihin, jos oma kielikorva sitä vaatii. Epäilemättä erilaisille parannuksille on paikkansa, mutta jos pyritään aika- ja kustannustehokkaaseen revisointiin, on pyrittävä olemaan

tekemättä tarpeettomia muutoksia. Kääntäjien ammattitaidon kehittämiseksi voisi olla mielekästä esimerkiksi järjestää toisinaan erikseen perusteellisempia vertaisarviointeja, joissa revisoija voisi luvan kanssa hioa tekstin niin lähelle täydellisyyttä kuin pystyy.

Revisoinnin kannattavuuteen vaikuttaa paitsi se, mitä muutoksia tekstiin tehdään, myös se, kuinka ne tehdään. Esimerkiksi tämän tutkielman aineistossa revisoinnit on tehty lyijykynällä tulostettuun tekstiin. Verkkokäännösyksikössä lyijykynällä revisointi onkin mahdollista, sillä tekstit ovat lyhyehköjä (joskin jokaisen asiakirjan tulostamisen mielekkyyden voi ainakin ympäristönäkökohdista kyseenalaistaa). Pidempien tekstien tapauksessa koko asiakirjan tulostaminen, muutosten merkitseminen kynällä ja edelleen kääntäjän hyväksymien muutosten päivittäminen sähköiseen asiakirjaan olisi sietämättömän työlästä, ja toiminnan tehokkuus kärsisi melkoisesti. Tällöin revisointi olisikin tehokkaampaa tehdä esimerkiksi tekstinkäsittelyohjelman muutostenjäljitystyökalulla, jolloin kaikki tehdyt muutokset on mahdollista hyväksyä kertanapsautuksella tai hylätä ensin ne muutokset, joita ei hyväksy, ja sitten hyväksyä loput.

4.4. REVISOINTI TUTKIMUSKOHTENA

Vaikka revisointi on keskeisessä roolissa käännösprosessissa, se on itsenäisenä tutkimuskohteena käännöstieteessä suhteellisen tuore. Revisointia on lähestytty erityisesti pedagogiikan kannalta, mutta myös revisoinnin tehokkuutta laadunvarmistuksen näkökulmasta on pohdittu jonkin verran. (Künzli 2007: 116.) Tämän tutkielman aihepiirin kannalta juuri laadunhallinnallinen näkökulma on kiinnostavin, joten myöhemmin tässä luvussa tutustutaan pintapuolisesti siihen, mitä revisoinnin tehokkuudesta ja vaikutuksesta käännösten laatuun on saatu selville.

Brian Mossop (2007: 5) on listannut kolme empiiristä lähestymistapaa, joilla revisointiprosessia ja sen lopputulemaa voidaan tutkia. Ensimmäisessä käytetään sovelluksia, jotka tallentavat kaiken, mitä revisoija tietokoneella revisointiprosessin aikana tekee. Tällöin voidaan analysoida tehtyjä muutoksia sekä myös mahdollisia muita revisoinnin aikaisia toimia. Nykyiset tekstinkäsittelyohjelmat tarjoaisivat yhden hedelmällisen työkalun tämäntyyppiseen revisoinnin tutkimukseen: muutostenjäljitystoiminnon aktivoiminen mahdollistaa kaikkien revisoijan tekstiin tekemien muutosten tarkastelun. Oman tutkielmani aineistossa tämän toiminnon hyödyntäminen ei kuitenkaan ole mahdollista, sillä komission suomen käännösyksikössä revisointi tehdään lyijykynällä tulostettuun tekstiin. Toinen revisoinnin tutkimusmenetelmä on ”ääneen ajattelu” eli

revisoiija selittää ääneen, mitä kulloinkin on tekemässä ja miksi. Kommentit nauhoitetaan, ja niitä voidaan myöhemmin analysoida. Tätä menetelmää on sovellettu käännöstieteessä paljon kääntämiseen liittyvän kognitiivisen prosessin tutkimiseen, mutta revisointiin sitä on sovellettu niukanlaisesti (Künzli 2007: 117). Alexander Künzli (2007) kuitenkin käytti revisointia käsitelleessä tutkimuksessaan ääneen ajattelua yhdistettynä revisointikommenttien tarkasteluun. Künzlin tutkimusta sivutaan myöhemmin tässä luvussa (ks. 4.5.). Kolmas tutkimusmenetelmä, jonka Mossop (2007: 5) mainitsee, on antaa revisoijien työstettäväksi teksti, johon tehdyt muutokset analysoidaan ja puntaroidaan niiden tarpeellisuutta ja vaikutusta tekstin laatuun. Sovellan tätä menetelmää tämän tutkielman aineistoon sillä erotuksella, että käännöksiä ja niiden revisointeja ei ole tehty tutkimustarkoitusta varten, vaan ne ovat ”aitoja”, julkaistuja käännöksiä.

Mossop (2007: 17) huomauttaa, että melkein kaikki empiirinen käännöstutkimus tapahtuu yliopistokampuksilla keinotekoisissa tilanteissa mallirevisoinneilla, jotka eivät ole oikeita toimeksiantoja eivätkä täten koskaan päädy todelliseen käyttöön. Mossop peräänkuuluttaakin työelämän todellisten käännöstekstien revisoinnin tutkimusta, ja tästä näkökulmasta oma tutkimusasetelmani on tervetullut ja aineisto autenttinen, vaikka pro gradu -tutkielman puitteissa vain pieni pintaraapaisu revisoinnin saloihin on mahdollinen.

4.5. REVISOINTITUTKIMUSTEN SATOA

Revisointivaiheen merkitys käännöksen laatuun on tämän tutkielman näkökulmasta kiinnostavin revisointitutkimuksen alue. Tutkijat ovat tarkastelleet esimerkiksi revisointiin käytetyn ajan suhdetta käännöksen laatuun sekä vertailleet revisoinnin eri tasojen laatuvaikutuksia.

Brunette, Gagnon ja Hine (2005 Mossopin 2007: 6–7 mukaan) vertasivat englantia–ranskakäännösten yksikielisiä ja vertailevia tarkistuksia. Heidän lopputulemansa oli, että vertaileva tarkistus tuotti laadukkaamman lopputekstin kuin yksikielinen tarkistus. Mielenkiintoinen havainto oli myös, että vertaileva tarkistus ei karsinut ainoastaan käännösvirheitä ja tuottanut tarkempaa ja oikeellisempaa käännöstä, vaan myös tekstin luettavuus parani ja kielioppivirheet tarttuivat revisoijan haaviin paremmin vertailevassa kuin yksikielisessä tarkistuksessa.

Arthern (Künzlin 2007: 116 mukaan) havaitsi jo vuonna 1983 tutkiessaan revisointia Euroopan unionin neuvoston käännöstoimessa, että vaikka käännöksen laatu paranee revisoinnin seurauksena, tekevät kaikki revisoijat myös tarpeettomia muutoksia. Tarpeettomia muutoksia

voidaan pitää ajanhukkana ja siten tehokkuudelle ja tuottavuudelle haitallisina mutta muuten harmittomina muutoksina. Tämä pätee kuitenkin ainoastaan silloin, kun toimiva käänösratkaisu korvataan toisella yhtä toimivalla ratkaisulla. (Mossop 2007: 19.) Arthern (1987: 18) totesi, että ideaalitulanteessa jokainen revisoijan tekemä muutos parantaisi käänöstä, mutta käytännössä parannusten lisäksi revisoijat tuovat tekstiin lisää virheitä, tekevät turhia muutoksia ja toisaalta tekstissä olevia asia- ja muita virheitä jää heiltä huomaamatta.

Monelle kielen parissa työskentelevälle on tuttu tunne, että ensimmäinen versio tekstistä oli sittenkin paras ja että mitä pidempään tekstiä työstää, sitä enemmän sinne tulee lisänneeksi virheitä. Tämän todenperäisyydestä sai näyttöä esimerkiksi María Pilar Lorenzo (2002: 146) opiskelijoiden käänöksiä tutkiessaan. Kävi ilmi, että mitä enemmän aikaa opiskelijoilla oli työstää tekstiään, sen huonompi oli lopputulos. Tähän syynä saattaa olla se, että mitä enemmän aikaa revisointiin on, sitä enemmän muutoksia tulee tehtyä – myös tarpeettomia. Toisaalta jos revisoija ei tunnista virhettä jossain kohdassa, tilanne ei todennäköisesti siitä muutu, vaikka hän tuijottaisi tekstinkohtaa tuntikaupalla.

Alexander Künzlin (2007: 118–119) tutkimuksessa jopa 30 prosenttia kaikista revisoijien tekemistä muutoksista oli joko tarpeettomia tai virheellisiä muutoksia. Tässä tutkimusasetelmassa siis lähes kolmasosa revisoijan tekemistä muutoksista oli turhaa työtä tai jopa huononsi tekstin laatua. Künzlin tutkimusasetelmassa revisoijilta jäi myös runsaasti virheitä korjaamatta: kymmenestä revisoijasta kahdelta jäi huomaamatta jopa yli 60 prosenttia tekstin sisältämistä virheistä, ja tarkimmankin revisoijan jäljiltä tekstiin jäi vielä 18 prosenttia virheistä. On kuitenkin huomionarvoista, että Künzli tarkasteli lainopillisen tekstin käänöstä ja sen revisointia, joten asiavirheitä tekstiin lisänneet revisointimuutokset johtuivat esimerkiksi lakikielelle tyypillisistä poikkeuksellisen vaikeaselkoisista ja pitkistä virkkeistä (Künzli 2007: 119). Voikin olettaa, että yleiskielisissä teksteissä revisoija ei tule vahingossa lisänneeksi virheitä yhtä helposti kuin Künzlin käyttämiin lainopillisiin teksteihin.

Künzlin tutkimuksessa mielenkiintoista oli myös se, että revisoidun käänöksen kokonaislaadun parantumista käsiteltiin suhteessa revisointiin käytettyyn aikaan. Odotetusti kävi ilmi, että kaksi eniten aikaa käyttänyttä revisoijaa saivat aikaiseksi kaksi parasta käänöstä (Künzli 2007: 120). Künzli kuitenkin huomauttaa, että taloudellisesta näkökulmasta katsottuna kumpikaan näistä revisoijista ei olisi asiakkaalle mieluisa valinta, sillä aikaa kului ehkä jopa suhteettoman kauan. Toisaalta tutkimusasetelman kymmenestä revisoijasta neljä sai aikaiseksi alkuperäistä käänöstä

huonomman tekstin, ja yksi heistä oli tehtävään kolmanneksi eniten aikaa käyttänyt revisoija. Künzli päättelee tästä, että laadun aikaansaamiseksi tarvitaan toki aikaa, mutta revisointiin käytetty aika ei korreloi suoraan laadun paranemisen kanssa. (Künzli 2007: 121.)

Tässä esiteltyjen revisoinnin laatuvaikutuksia esittelevien tutkimusten tulokset ovat revisoinnin tarpeellisuuden näkökulmasta varsin masentavia. Toisaalta samaisten tutkimustulosten perusteella voi kuitenkin odottaa, että tämän tutkielman aineistossa on havaittavissa laadun paranemista revisoinnin ansiosta: Ensinnäkin tämän tutkielman aineistossa kyseessä on vertaileva tarkistus, jonka pitäisi Brunetten ym. (2005 Mossopin 2007: 6–7 mukaan) tutkimustulosten perusteella parantaa lopputekstin laatua enemmän kuin esimerkiksi yksikielinen tarkistus. Toiseksi aineisto koostuu yleiskielisistä teksteistä, joten Künzlin (2007: 119) mainitsemia laatuongelmia, kuten termivirheiden lisäämistä tekstiin, tuskin esiintyy juuri ollenkaan.

5. AINEISTO JA TUTKIMUSMENETELMÄ

Tässä luvussa esitellään EU:n komission verkkokäännösyksiköltä tutkimustarkoitukseen saatu aineisto sekä taulukointia ja muutosehdotusten määrällistä tarkastelua varten kehitetty luokittelu. Tutkimusmenetelmän esittelyssä selitetään tarkemmin, miten aineisto analysoitiin.

5.1. AINEISTON ESITTELY

Kuten luvussa 4.2. todettiin, revisointiprosesseissa ja revisointien tasoissa on eroja käännösalan toimijoiden välillä, mutta ehkä tyypillisimmin tekstin lukee tarkastusvaiheessa ”vertaislukija” eli toinen saman työyhteisön jäsen. Näin on myös tässä tutkielmassa tarkastelun kohteena olevien EU:n komission verkkokäännösyksikön teksteissä. Tämä tarkoittaa sitä, että tekstin kääntäjä saa työstään vertaislukijan arvion ja palautteen, jonka pohjalta itse muokkaa käännöksestään lopullisen version. Käännöksen revisoija on siis eri henkilö kuin tekstin kääntäjä, mutta tavallisesti revisoija on itsekkin kääntäjä. Käännösten revisoinnissa on paljon kielenhuollon ja oikolukemisen piirteitä, mutta myös kääntämisen kontekstiin liittyviä erityispiirteitä, kuten vertailevaan tarkastukseen sisältyvää käännös- ja asiavirheiden korjaamista (ks. luku 4.).

Tätä tutkielmaa varten EU:n komission suomen kielen verkkokäännösyksiköltä saatu aineisto koostui yhteensä 26 käännöksestä ja revisoijien niihin tekemistä muutosehdotuksista vuosilta 2009–2010 (ks. Liite I: Näyte tutkielman aineistosta). Käännösten pituus vaihteli yhdestä sivusta viiteen. Verkkokäännösyksikön tekstejä yhdistää se, että kaikki on käännetty julkaistavaksi verkossa ja ne on tarkoitettu tavallisten EU-kansalaisten luettaviksi. EU:n verkkosivujen tavoitteena on vastata EU-asioista laajasti tai jopa ammatillisesti kiinnostuneiden tiedontarpeeseen ja tarjota ihmisille tietoa EU:n yksittäisistä palveluista, EU-maiden kansalaisten oikeuksista ja EU:n toimintatavoista (Kauko 2009: 7). Aineiston käännöksistä selvä enemmistö, 23 tekstiä, oli erilaisia tiedotteita ja uutisia, jotka käsittelivät ajankohtaisia asioita ja tapahtumia sekä esimerkiksi EU:n hankkeita. Kolmesta jäljelle jäävästä käännöksestä yksi oli lainopillinen mutta yleistajuinen teksti, joka sisälsi verkkosivujen vastuuvapauslausekkeen, tekijänoikeusilmoituksen ja tietosuojaa koskevat määräykset. Toisessa tekstissä eräs

komissaareista tiedotti oman politiikkansa painopisteistä, ja kolmas sisälsi erään järjestön edustajan tervehdyssanat alkavalle ministerikokoukselle.

Oman aineistoni yhteydessä on kiinnostavaa se, minkälaisiin asioihin revisoija ammattimaisesti tehdyissä käännosteksteissä puuttuu, paljonko kommentteja kokonaisuudessaan tehdään ja kuinka paljon revisoijan tekemien kommenttien voidaan katsoa parantavan käännöksen laatua. Kiinnostavaa voisi olla myös tarkastella eri revisoijien tyyliä: minkälaisiin asioihin kukin revisoija puuttuu ja minkälainen on revisoijan kommenttien sävy, kun palautetta annetaan puolin ja toisin saman työyhteisön sisällä. Päätin jättää tämän lähestymistavan kuitenkin jonkun muun tutkittavaksi, jottei tutkielmani leviäisi liian laajaksi. Revisoijien persoonallisen tyylin tarkastelu vaatisi myös aineiston, jossa revisoijan henkilöllisyys käy selvästi ilmi. Tämän aineiston tapauksessa revisoijien erottelu olisi vaatinut salapoliisintyötä, sillä ainoa tapa erottaa heidät toisistaan olisi käsialan analysoiminen.

Verkkokäännösyksikkö on pieni, ja kääntäjät ovat paikalla samassa toimistossa, joten revisoijan ja kääntäjän on mahdollista keskustella tehdyistä muutosehdotuksista kasvotusten. Siispä aineiston teksteissä revisoijat avaavat hyvin harvoin muutosehdotuksiansa syitä kommentein. Kaikki analyysin kannalta tarpeellinen tieto ei siten ollut saatavilla, ja välillä olikin hankala päätellä, mitä revisoija on ajatellut tehdessään jonkin muutosehdotuksen. Useimmiten kuitenkin muutosehdotusten syy oli ilmeinen. Tiedossa ei sen sijaan ole, kauanko aikaa revisointiin on käytetty ja mitkä muutokset kääntäjä on hyväksynyt lopulliseen versioon.

Tämän tutkielman aineiston analyysissä tarkastellaan ulkoista revisointia (*external revision*). Künzli (2007: 117) määrittelee ulkoisen revisoinnin tarkoittavan tehtyjä muutoksia ja muutoksia, jotka olisi pitänyt tehdä (erotuksena sisäiseen revisointiin, jolla Künzli tarkoittaa revisoijan ”päänsisäistä” ajattelu- ja perusteluprosessia). Toisin kuin Künzlin (2007) tutkimuksessa, tässä tutkielmassa tarkastellaan kuitenkin ainoastaan tehtyjä muutoksia eikä arvioida, mitä muutoksia olisi vielä pitänyt tehdä. Käännöksiä kokonaisuutena ei siis käsitellä vaan ainoastaan niihin tehtyjä muutoksia.

Lähtöoletuksena on, että EU:n komission verkkokäännösyksikössä käännösten laatu on jo valmiiksi korkea, joten muutosehdotuksia tai korjauksia ei välttämättä tehdä paljon. Kiinnostavaa onkin, minkälaisia tehtyt korjaukset ovat ja korostuvatko aineistossa jotkin tietynlaiset muutosehdotukset. Puuttuuko revisoija lähinnä oikeinkirjoituksellisiin seikkoihin vaiko myös

asiasisältöön, tyyliin, virkerakenteisiin tai tekstin koheesioon? On niin ikään mielenkiintoista nähdä, kuinka syvällisesti revisoijat tekstin tarkistavat. Varsinaisiin asiavirheisiin puuttumista uskon löytäväni aineistosta vähänlaisesti, koska oletan käännösten olevan lähtökohtaisesti korkealaatuisia ja aihepiirien kääntäjille tuttuja. Lisäksi aineiston tekstit ovat suurimmaksi osaksi erilaisia selkeällä yleiskielellä kirjoitettuja tiedotteita, joten riski tehdä asiavirheitä on todennäköisesti pieni.

EU:n komission verkkokäännösyksikkö kääntää suuren yleisön luettavaksi tarkoitettuja, komission verkkosivuilla julkaistavia uutisia ja tiedotteita. Revisoinnin kannalta tällainen yleiskielinen aineisto on mielekäs, sillä suurelle yleisölle osoitetulle tekstille on muita EU-tekstejä vähemmän tarkkoja muotovaatimuksia, ja toisaalta tekstin on oltava luettavaa ja ymmärrettävää, hyvää yleiskieltä. Niinpä se sopii pro gradu -tutkielman kontekstiin, ja oma asiantuntemukseni on riittävä, jotta voin analysoida revisointikommentteja ja arvioida tekstin sujuvuutta ja laatua. Jos kyseessä olisi tiukan institutionaalinen tekstilaji omine konventioineen, esimerkiksi EU-direktiivit, sen revisoinnin analyysi vaatisi kyseisen tekstilajin syvällistä tuntemusta.

Aineisto sopii tutkielmaani myös siksi, että muuttujien määrä on kohtuullinen: kyseessä on pienikokoinen kääntäjätyöryhmä, jonka kaikilla kääntäjillä on jokseenkin samat työnkuvat ja kaikilla pysyvä työsuhde saman talon sisällä, eli esimerkiksi alihankkijoille ulkoistettuja käännöksiä ei aineistossa ole (Pyörälä 2013). Kaikki kääntäjät paitsi kääntävät myös revisoivat toistensa tekstejä. Tilanne olisi huomattavasti monimutkaisempi, jos aineisto koostuisi niin talon omien kääntäjien käännöksistä kuin freelancereille ulkoistetuista töistä tai jos aineistossa olisi sekaisin eri tarkoituksiin tehtyjä ja eri tekstilajeja edustavia käännöksiä.

Muutosehdotusten määrä osoittautui varsin runsaaksi, vaikka ennen aineiston käsittelyä pelkona oli, että käännökset olisivat revisointikommenttien tarkasteluun ”liian hyviä”, eli muutoksia olisi teksteissä vähän tai ei ollenkaan. On kuitenkin huomioitava, että otos on todennäköisesti hivenen vääristynyt, sillä käännösyksikön yhteyshenkilö karsi lähetettävästä aineistosta käännökset, joihin revisoija ei ollut tehnyt ollenkaan kommentteja tai muutosehdotuksia, kuultuaan, että tarkastelun kohteena tässä työssä ovat nimenomaan revisointikommentit. Näin ollen teksteistä ”parhaat” karsiutuivat aineistosta kokonaan. Niiden osuus ei ole tiedossa, mutta voidaan perustellusti olettaa, että käännökset harvoin menevät revisoinnin läpi kokonaan ilman kommentteja. Aineiston käännökset ovat kuitenkin korkeatasoisia, ja esimerkiksi termi- ja asiavirheitä oli odotetusti hyvin

vähän. Lisäksi aineiston tekstit ovat yksikön vakituisten kääntäjien kädenjälkeä, eli esimerkiksi harjoittelijoiden käännöksiä ei ole mukana.

5.2. VIRHEIDEN JA KOMMENTTIEN LUOKITUKSET REVISOINNIN ANALYYSISSA

Useat tutkijat ovat luoneet erilaisia matriiseja, joiden avulla revisoinneissa tehtyjä kommentteja voi luokitella. Virhe- ja muutosluokituksia käytetään paitsi tutkimustarkoituksiin myös liiketoimintasyistä: niitä sovelletaan esimerkiksi rekrytoinnissa kääntäjiä arvioidessa.

Gyde Hansen Copenhagen Business Schoolista on luonut virheluokituksen, jonka pohjalta olen muokannut oman aineistoni analyysissa käytettävän luokituksen. Copenhagen Business Schoolin luokituksen tausta-ajatuksena on se, että kääntäjät ja kielentarkistajat pystyvät revisoimaan yhdenmukaisin termein ja ammattimaisesti sekä perustelemaan tekemänsä muutokset (Hansen 2009: 313). CBS:n luokitus kehitettiin sen jälkeen, kun todettiin, että tanskalaisissa yrityksissä toimivat kääntäjät ja revisoijat kaipasivat työnsä tueksi kipeästi tämän tyyppistä järjestelmää, jotta työyhteisössä vallitsisi keskinäinen kunnioitus (Hansen 2009: 319). On tärkeää, että revisoijalla on ratkaisuilleen tukeva ja perusteltu pohja, sillä monesti työstettävänä on samassa työyhteisössä toimivan kollegan teksti. Revisoinnissa puututaan tavallisesti vain ongelmallisiin kohtiin, mutta Gyde Hansen (2009: 322) huomauttaa, että myös erityisen hyvien käännösratkaisujen nostaminen esille voisi olla hedelmällistä jo pelkästään työilmapiirin kannalta.

Copenhagen Business Schoolin toteuttama pitkittäistutkimus on osoittanut, että järjestelmällisesti toteutetulla revisointikoulutuksella ja sen tuomalla kyvyllä luokitella ja kuvailla virheitä sekä perustella muutoksia on positiivinen vaikutus työilmapiiriin: se vähentää turhautumista ja stressiä sekä ennaltaehkäisee kaunaisuutta työyhteisössä (Hansen 2009: 313–314). Hansen arvelee yhdeksi syyksi tähän sen, että revisointikoulutus karsii tarpeettomien muutosten tekemistä (2009: 314). Revisointihan voi myös huonontaa käännöksen laatua ja tarpeettomien muutoksien tekoon kuluu arvokasta työaika (ks. 4.5.). Lisäksi kääntäjää voi ärsyttää, jos revisoija puuttuu makuasioihin (Hansen 2009: 314).

CBS:n luokitus (Hansen 2009: 320) on asiakas- ja lukijalähtöinen, minkä takia se sopii hyvin analyysin perustaksi myös tämän tutkielman aineistoon, joka koostuu suuren yleisön luettavaksi

päätyivistä, oikeista käännostoimeksiannoista eikä esimerkiksi harjoitus- tai rekryointimielessä tehdyistä revisoinneista. Alla luvussa 5.3. esitellään tarkemmin CBS:n luokitus sekä siihen perustuva, hiukan suppeampi luokitus, jota sovellan tämän tutkielman aineiston käsittelyssä.

5.3. TUTKIMUSMENETELMÄ

Analysoin tutkimusaineistoa revisoijien tekemien yksittäisten muutosehdotusten kautta. Luokittelin muutosehdotukset sen mukaan, minkä takia uskoin revisoijien ne tehneen, ja tarkastelin niitä sitten määrällisesti taulukoimalla, montako muutosehdotusta mistäkin syystä oli tehty, sekä laadullisesti pohtimalla yksittäisiä esimerkkejä muutosehdotuksista ja sitä, miten niiden voi katsoa lopputekstin laatua parantavan.

Revisointivaiheessa saatetaan huomata käänöksessä virheitä oikeinkirjoituksessa tai asiasisällöllisessä vastaavuudessa, mutta useimmiten muutosehdotuksilla puututaan varsinaisten virheiden sijaan kohtiin, joiden sujuvuus, luettavuus tai ymmärrettävyys on puutteellinen ja jotka eivät siten palvele parhaalla mahdollisella tavalla käänöksen käyttötarkoitusta eli skoposta. Kun käänöstä ja sen laatua tarkastellaan funktionaalisten käänösteorioiden melko monitulkintaisesta näkökulmasta, on myös vaikea määrittellä, mitkä ovat varsinaisia virheitä. Koska oma tapani tarkastella tehtyjä muutoksia kumpuaa käänöksen käyttötarkoituksen näkökulmasta, viitataan näihin ehdotuksiin yleensä muutoksina tai kommentteina ja korjauksina ainoastaan silloin, kun kyse on selkeistä virheistä (kuten näppäily- tai termivirheet). Käytettävyyden (ks. 3.4.2.) voi tämän tutkielman aineiston tapauksessa katsoa tarkoittavan esimerkiksi luettavuutta ja ymmärrettävyyttä, johon suurin osa tehdyistä muutosehdotuksista puuttui.

Tämän tutkielman liitteenä I on näyte aineiston tekstistä ja liitteenä II näyte tekstinäytteen revisointikommenttien taulukoinnista ja luokittelusta. Muokkasin käyttämäni muutosehdotusten luokituksen Copenhagen Business Schoolin luokituksen (Hansen 2009: 320) pohjalta. CBS:n luokitus on nähtävissä alla taulukossa 2.

Taulukko 2. *Copenhagen Business Schoolin virheluokitus (Hansen 2009: 320) (Tiivistäen suomentanut Johanna Eskelinen.)*

Kieleen ja tyyliin liittyvien virheiden luokat	
Virheluokka	Esimerkit
Pragmaattiset virheet	käännöstoimeksiannon väärinymmärtäminen
	kohdetekstin käyttäjän, käyttötarkoituksen ja viestintätilanteen huomiotta jättäminen
	rekisteriin, tekstilajiin tai tyyliin yms. liittyvien normien ja konventioiden huomiotta jättäminen
Tekstilingvistiset virheet (puutteet semanttisessa, loogisessa tai tyylillisessä koherenssissa)	puutteet tekstin koherenssissa: semanttinen epäloogisuus (syynä esimerkiksi väärä konjunktio tai partikkeli)
	viittaussuhdevirheet (syynä usein virheellinen pronomiivalinta)
	ajallisen koheesion epäselvyys
	väärä luokka (esimerkiksi aktiivi passiivin sijaan tai indikatiivi konditionaalin sijaan)
	väärä modaalivalinta (esimerkiksi tekstiin sopimaton modaalipartikkeli)
	virheellinen informaatorakenne (esimerkiksi sanajärjestyksen takia)
	perusteeton tyylinmuutos
Semanttiset virheet	väärä/sopimaton sanavalinta
Epäidiomaattisuus	semanttisesti oikein valitut sanat, joita on käytetty kohdekielen kannalta väärässä kontekstissa
Tyylivirheet	väärin valittu tyyli, tyylikeino tai kielikuva
Morfologiset virheet	väärin muodostettu lause
Asiavirheet	virheet luvuissa, päivämäärissä, nimissä, lyhenteissä tai termeissä
Interferenssiin liittyvien virheiden luokat	
Virheluokka	
Leksikaalinen interferenssi	
Syntaktinen interferenssi	
Tekstuaalis-semanttinen interferenssi	
Kulttuurinen interferenssi	

CBS:n virheluokituksen taustalla ovat tyypilliset virheet tanskan ja saksan välisissä käännöksissä (Hansen 2009: 322). Luokat ovat kuitenkin niin yleispäteviä, etten näe ongelmaa niiden käytössä myös englanti–suomi-käännösten revisoinnissa. CBS:n luokitus toimi oman luokitukseni perustana. CBS:n luokitus on kuitenkin niin yksityiskohtainen, että päädyin muokkaamaan virheluokittelua kohtalaisen reippaalla kädellä, jotta tehdyissä muutoksia toistuvia kuvioita olisi helpompi hahmottaa. Luokat mukautuivatkin osin sitä mukaa, kun aineistoa taulukoidessa alkoi vähitellen käydä ilmi, minkälaisiin asioihin revisoijat aineiston teksteissä yleensä puuttuivat. Aineiston analyysissa puhun selvyden vuoksi ”virheiden” sijaan ”muutoksista”, sillä revisoijat eivät puutu ainoastaan varsinaisiin virheisiin vaan pyrkivät usein parantamaan tekstiä muutenkin esimerkiksi muokkaamalla virkerakenteita sujuvimiksi ja vaihtamalla sanoja tai ilmaisuja omien mieltymystensä mukaisiksi. Käyttämäni muutuskategoriat ovat seuraavanlaiset:

- muutokset käänösratkaisuihin
- sujuvuuteen ja luettavuuteen liittyvät muutokset
- toimitukselliset muutokset
- oikeinkirjoitukseen ja kielioppiin liittyvät muutokset
- termimuutokset
- muut muutokset

Omaan luokitukseeni sisältyvät CBS:n virheluokat taulukon 3. osoittamalla tavalla.

Taulukko 3. *Aineiston analyysissa käytetyt muutosluokat suhteessa CBS:n virheluokitukseen (Hansen 2009: 320)*

Muutosluokka	Muutosluokkaan sisältyvät CBS:n virheluokat
Sujuvuuteen ja luettavuuteen liittyvät muutokset	Epäidiomaattisuus Sanastollinen interferenssi Syntaktinen interferenssi Semanttinen interferenssi Kulttuurinen interferenssi
Toimitukselliset muutokset	Pragmaattiset virheet
Muutokset käänösratkaisuihin	Tekstilingvistiset virheet Semanttiset virheet Epäidiomaattisuus Tyylivirheet Sanastollinen interferenssi Syntaktinen interferenssi Semanttinen interferenssi Kulttuurinen interferenssi
Oikeinkirjoitukseen ja kielioppiin liittyvät muutokset	Morfologiset virheet Asiavirheet
Termivirheet	Asiavirheet
Muut muutokset	

Kuten taulukosta 3. käy ilmi, samat CBS:n luokitukset voivat sisältyä useampaan minun käyttämäni muutosluokkaan. Tämä johtuu siitä, että omassa luokituksessani saatoin laittaa esimerkiksi epäidiomaattisuuden puuttuvan muutosehdotuksen joko sujuvuuteen ja luettavuuteen liittyviin muutoksiin tai muutoksiin käänösratkaisuihin sen mukaan, minkä takia

oletan revisoijan muutoksen tehneen. Esimerkkejä eri muutosluokkiin luokitelluista muutoksista eritellään myöhemmin tässä luvussa.

Muihin muutoksiin luokittelin enimmäkseen sellaisia muutoksia, joissa vaikuttaisi olevan kyse makuasioista. Toisinaan makuasioita on luokiteltu myös muihin kategorioihin, jos on selvästi nähtävissä, mistä syystä revisoija on kyseisissä kohdissa pitänyt omaa ehdotustaan alkuperäistä versiota parempana. Lisäksi tähän kategoriaan päätyi joitain sellaisia kohtia, joissa revisointikommentin tarkoitus jäi hämäräksi: revisoija oli esimerkiksi alleviivannut jonkin virkkeen osan muttei selventänyt, mitä toivoisi kyseiselle kohdalle tehtävän.

Pelkästään tehtyjä muutoksia tarkastelemalla oli toisinaan vaikea arvioida, mikä on syy muutosehdotuksen taustalla. Sellaiset muutokset, joille ei ollut ilmeistä perustetta tai joiden perustetta en itse ymmärtänyt, luokittelin ”muut muutokset” -kategoriaan. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö käännöksen revisoijalla olisi saattanut olla mielessään jokin täsmällinen peruste muutosehdotukselle. Kaikissa revisointitutkimuksen metodeissa vastaavaa ongelmaa ei ilmene. Esimerkiksi Künzlin (2007: 117) käyttämässä TAP-metodissa (*think aloud protocol*) revisoija sanoo ääneen, miksi tekee jonkin muutokset. Tämän tutkielman aineiston tapauksessa epäselvissä tapauksissa voi kuitenkin vain arvailla syitä muutoksiin.

Usein samalla muutoksella korjattiin samalla kertaa erityyppisiä ongelmia. Tällöin luokittelin muutoksen siihen kategoriaan, johon se oman käsitykseni mukaan ensisijaisesti kuului. Vastaavasti samaan virkkeeseen saattoi olla tehty useita muutoksia eri syistä. Tästä syystä sama virke on saatettu laskea useaan kertaan, sillä jokainen muutos on taulukoitu erikseen ja tällöin sama virke toistuu eri muutosluokissa. Tällä ei ole kokonaiskuvan kannalta merkitystä, sillä aineistoni analyysissä laskin ja taulukoin yksittäisiä muutosehdotuksia enkä muokattuja virkeitä.

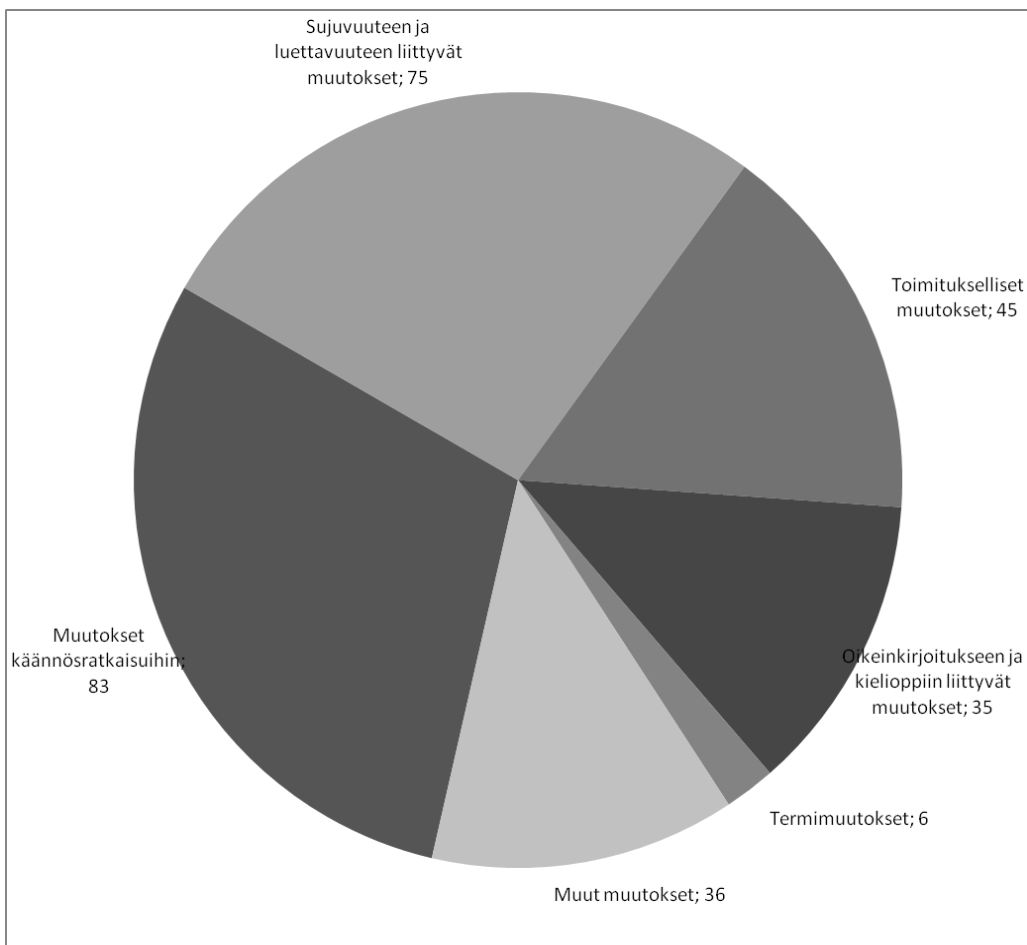
Yllä olevien muutoskategorioiden lisäksi sovelsin esimerkiksi Künzlin (2007: 117) käyttämää luokittelua eli tarkastelin sitä, kuinka suuri osa kommenteista oli perusteltuja muutoksia eli sellaisia, joiden voidaan katsoa parantavan lopputekstin laatua, ja kuinka paljon oli toisaalta tarpeettomia muutoksia (*hyper-revision*) ja ”ylirevisointia” (*over-revision*) eli muutoksia, jotka lisäävät virheitä tekstiin. Sen sijaan ”alirevisointiin” (*under-revision*) eli tapauksiin, joissa virheitä on jäänyt korjaamatta, en puuttunut kuin silloin, kun sellaisia osui kommentoituihin kohtiin. En siis tarkastellut tekstejä kokonaisuudessaan, vaan ainoastaan niitä kohtia, joihin revisoija on tarttunut.

Kokonaisuutena pyrin tarkastelemaan muutoksia sen mukaan, parantavatko ne käännösten laatua ja onko revisointi siis ollut näissä tapauksissa laadunhallinnallisesti perusteltua. Arvioin myös sitä, miten revisointivaihetta mahdollisesti voisi tehostaa ja tehdä revisoinnista entistä mielekkäämpää ja hyödyllisempää. Huomionarvoista on myös se, että tiedossa ei ole, mitkä kaikki muutokset tekstien kääntäjät ovat viime kädessä hyväksyneet. Revisoinnin voidaan luonnollisesti katsoa parantaneen tekstin laatua vain, jos muutokset ovat luonteeltaan laatua kohentavia ja kääntäjä itse ne viimeiseen versioon kelpuuttaa.

6. AINEISTON ANALYYSI

Aineiston 26 käännökseen oli tehty yhteensä 280 revisointikommenttia. Kaaviossa 2. on nähtävissä kuhunkin luokkaan kuuluvien muutosehdotusten määrä. Suurin osa (83 kpl eli noin 30 %) muutoksista oli luokiteltavissa käännösratkaisuihin tehtyihin muutoksiin. Toiseksi eniten muutoksia (75 kpl eli 27 %) luokittelin sujuvuuteen ja luettavuuteen liittyviin muutoksiin. Luvut ovat kuitenkin suuntaa-antavia, sillä toisinaan muutos olisi luokiteltavissa kumpaan tahansa tai molempiin näistä kategorioista riippuen siitä, miltä kannalta sitä katsoo. Muutoksiin käännösratkaisuihin luokittelin lähtökohtaisesti sellaiset muutokset, joilla pyrittiin sujuvoittamaan käännöstä sanavalintoihin puuttumalla eikä ainoastaan virkerakenteiden tasolla. Vastaavasti jotkut sujuvuuteen ja luettavuuteen liittyvät muutokset voisivat olla myös toimituksellisia muutoksia (joilla minun luokituksessani tarkoitetaan sitä, että muutosehdotuksella joko lisätään tai poistetaan tietoa virkkeestä suhteessa alkutekstin informaatioisältöön). Päätin kuitenkin käyttää lukuja muutosehdotuksia käsitellessäni, sillä niistä saa ainakin suurpiirteisen kuvan siitä, miten paljon erilaisia ja eri syistä tehtyjä muutoksia on. Toimituksellisia muutoksia tehtiin 45 (16 %), oikeinkirjoitukseen ja kielioppiin liittyviä muutoksia 35 (12 %) ja termimuutoksia 6 (2 %). Muihin muutoksiin luokiteltiin 36 muutosehdotusta (13 %). Tämän luokan sisällöstä kerrotaan tarkemmin myöhemmin tässä luvussa (ks. 6.6.).

Kaavio 2. Kaikki tehdyt muutosehdotukset

Käyn tässä analyysissä muutosluokat läpi yksi kerrallaan ja käsittelen esimerkkien avulla kuhunkin luokkaan lukeutuvia tapauksia sekä pohdin, millainen merkitys tehdyillä muutoksilla on tekstin laatuun. Esimerkkivirkkeissä alleviivauksella on merkitty kohdat, jotka revisoija on poistanut kokonaan, ja lihavoinnilla osoitetaan kohdat, joihin on puututtu muilla tavoin. Jos muutos on tehty ainoastaan käännöksen pintatasolle, kuten sujuvuuteen ja luettavuuteen tai oikeinkirjoitukseen liittyvät muutokset, ei alkutekstin virkettä ole taulukoitu esimerkkeihin. Alkutekstin virke on taulukoitu silloin, kun muutosehdotuksen perusteiden ymmärtäminen edellyttää alkutekstin näkemistä, esimerkiksi muutoksissa käännösratkaisuihin tai termivirheissä.

6.1. MUUTOKSET KÄÄNNÖSRATKAISUIHIN

Muutoksiin käännösratkaisuihin luokittelin yhteensä 83 muutosehdotusta, ja siten se oli muutosluokista suurin. Tähän ryhmään luokittelin muutokset, joissa puututtiin sanavalintoihin

mutta merkitys säilyi samana, sekä esimerkiksi muutokset, joissa käännöstä ”uskollistettiin” eli revisoija vei käännöksen lähemmäs alkutekstiä esimerkiksi muuttamalla sanajärjestystä tai informaatorakennetta. Tässä luokassa eri syistä tehdyt muutokset jakautuivat alaluokkiin kaavion 3. esittämällä tavalla.

Kaavio 3. Alaluokat muutoksissa käännösratkaisuihin

Sanavalintoihin puuttuvia muutoksia oli tässä luokassa selvästi eniten (52 kpl eli 63 %). Niitä on esitelty esimerkissä 1., josta käy ilmi, että revisoija pyrki yleensä sanoja vaihtamalla saamaan aikaan idiomaattisemman kuuluisen suomennoksen. Muutenkin tämän luokan muutosehdotuksilla tavoiteltiin usein idiomaattisuutta, mutta – erotuksena sujuvuuteen ja luettavuuteen liittyviksi luokiteltuihin muutoksiin – muutoksiin käännösratkaisuihin luokitelluissa kohdissa revisoija pyrki sujuvoittamaan käännöstä vaihtamalla sanoja eikä ainoastaan rakenteita.

Esimerkki 1. *Käännösratkaisuihin tehtyjä muutoksia, joissa puututtiin sanavalintoihin merkityksen muuttumatta*

Alkutekstin virke/lause/sana	Käännöksen virke/lause/sana	Muokattu virke/lause/sana
(a) Commission will seek to safeguard privacy in negotiating new deal giving US access to EU financial information for use in fighting terrorism.	Komissio haluaa varmistaa yksityisyyden suojan neuvotteluissa terrorismin torjuntaa koskevasta sopimuksesta, joka antaa Yhdysvalloille pääsyn EU:n pankkitietoihin.	Komissio haluaa varmistaa yksityisyyden suojan neuvottelemalla uudesta sopimuksesta, joka antaa Yhdysvalloille oikeuden saada EU:n pankkitietoja terrorismin torjuntaa varten.
(b) This opportunity to meet young people interested in languages, in person when it comes to the winners, and through their translations when it comes to all other participants, has become an inspiring moment for all of us involved with the contest.	Kilpailun järjestämisessä mukana olleille on ollut palkitseva kokemus tavata kielistä kiinnostuneita nuoria – voittajat henkilökohtaisesti, ja monia muita käännösten välityksellä.	Kilpailun järjestämisessä mukana olleille on ollut antoina kokemus tavata kielistä kiinnostuneita nuoria – voittajat henkilökohtaisesti, ja monia muita käännösten välityksellä.
(c) To be successful in our assessment tests, all applicants must demonstrate the skills needed for the job profile in question.	Menestyäkseen valintakokeissa kaikkien hakijoiden on osoitettava omaavansa haettavan työn edellyttämät taidot.	Menestyäkseen valintakokeissa kaikkien hakijoiden on osoitettava, että heillä on työssä tarvittavat taidot.
(d) Let us know	Tiedota tarpeistasi	Ilmoita tarpeistasi
(e) If you notify us of any special requirements, we will do our best to work with Prometric to accommodate your needs.	EPSO ja Prometric tekevät parhaansa kohdatakseen hakijoiden erityistarpeet, kunhan nämä vain ilmoittavat niistä ajoissa.	EPSO ja Prometric ottavat parhaan kykynsä mukaan hakijoiden erityistarpeet huomioon , kunhan nämä vain ilmoittavat niistä ajoissa.
(f) in Europe, almost 1 in 4 women experience sexual violence at least once in their life.	lähes yksi neljästä naisesta joutuu seksuaalisen väkivallan uhriksi ainakin kerran elämänsä aikana.	lähes joka neljäs nainen joutuu seksuaalisen väkivallan uhriksi ainakin kerran elämässään.

Esimerkin 1. ensimmäisessä virkkeessä (a) sana ”pääsy” (engl. *access*) on vaihdettu suomalaisempaan ja sujuvampaan ilmaisuun ”oikeus saada pankkitietoja”. Samantyyppinen muutos on tehty virkkeissä (e) ja (f), joista ensimmäisessä vieraalta kuulostava ”kohdata tarpeet” on muutettu ”tarpeiden huomioon ottamiseksi” ja toisessa ”yksi neljästä” muutettu suomalaisemmaksi ilmaisuksi ”joka neljäs”.

Toisessa esimerkin 1. virkkeessä (b) tehtyä sanamuutosta (”palkitseva” vaihdettu ”antoinaksi”) voidaan pitää makuasiana, sillä molemmat ilmaisut ovat käypiä. Ehkä tässä kohdassa revisorin kielikorva piti ”antoinaa” suomalaisempaan ja paremmin tekstin kontekstiin sopivana sanavalintana. Kolmannessa virkkeessä (c) revisorin on vaihtanut monien suomalaisten kieli-

ihmisten kammoksuman ”omata”-rakenteen ”heillä on” -rakenteeksi, jota pidetään yleensä idiomatisempaan ja vähemmän kömpelön kuuloisena. Neljännessä virkkeessä (d) on käännökseen korjattu oikeellisempi sanavalinta, sillä ”tiedottamisella” suomessa tarkoitetaan usein viestintää laajalle yleisölle. Alkutekstin ”let us know” tarkoittaa, että EU:n rekrytointiprosessiin osallistuvien kannattaa kertoa mahdollisista erityistarpeistaan, jotta ne voidaan ottaa koejärjestelyissä huomioon. Tästä syystä revisoijan ehdottamaa käännöstä ”ilmoita tarpeitasi” voi pitää oikeellisempaan kuin alkuperäistä versiota.

Esimerkissä 2. on eritelty muutoksia, joilla käännöstä on muokattu uskollisemmaksi alkutekstille eli lisätty jokin täsmennys tai määre, jonka kääntäjä on päättänyt jättää pois. Tällaisia muutoksia oli toiseksi eniten muutoksissa käännösratkaisuihin (10 kpl eli 12 %).

Esimerkki 2. *Muutoksia, joissa revisoija ehdottaa ”uskollisempaa” käännöstä*

Alkutekstin virke/lause/sana	Käännöksen virke/lause/sana	Muokattu virke/lause/sana
(a) One of my key tasks will be to promote language learning from a young age.	Yksi tärkeimpiä tehtäviäni on edistää jo varhaisiässä alkavaa <u>lasten</u> kieltenoppimista.	Yksi tärkeimpiä tehtäviäni on edistää jo varhaisiässä alkavaa kieltenoppimista.
(b) The main objectives of the future reform (--).	Uudistuksella halutaan ennen muuta varmistaa (--).	Suunnitellulla uudistuksella halutaan ennen muuta varmistaa (--).
(c) The Charter is based on the universal rights captured in the constitutional and legal traditions of member countries (--).	Euroopan unionin perusoikeuskirjaan on koottu yleismaailmalliset oikeudet , jotka sisältyvät EU:n jäsenvaltioiden yhteisiin oikeus- ja perustuslakiperinteisiin (--).	Euroopan unionin perusoikeuskirja pohjautuu yleismaailmallisiin oikeuksiin , jotka sisältyvät EU:n jäsenvaltioiden yhteisiin oikeus- ja perustuslakiperinteisiin (--).
(d) social business initiative to promote corporate social responsibility	sosiaalisen yrittäjyyden aloite yritysten yhteiskuntatietoisuuden lisäämiseksi	sosiaalisen yrittäjyyden aloite yritysten yhteiskunnallisen vastuun lisäämiseksi

Esimerkin 2. ensimmäisessä virkkeessä (a) kääntäjä on lisännyt käännökseen sanan ”lasten”, jota alkutekstissä ei ole. Revisoija on todennäköisesti pitänyt tätä turhana toistona, sillä varhaisiässä alkavan kielenoppiminen viittaa jo lähtökohtaisesti lapsiin. Virkkeessä (d) revisoija on todennäköisesti katsonut yhteiskuntatietoisuuden ja yhteiskunnallisen vastuun olevan kaksi eri asiaa ja ehdottanut tällä perusteella tiukempaa pitäytymistä alkutekstin sanavalinnoissa.

Muutoksia, joissa revisoija selvensi käännöstä ja lisäsi esimerkiksi jonkin täsmennyksen sanan, oli tässä luokassa kolmanneksi eniten (8 kpl eli 9 %). Näistä kolme on esitelty esimerkissä 3.

Esimerkki 3. Selventäviä muutoksia

Alkutekstin virke/lause/sana	Käännöksen virke/lause/sana	Muokattu virke/lause/sana
(a) However, Prometric's computers have been specially set-up to ensure a secure testing environment (--).	Huomattakoon kuitenkin, että Prometricin tietokoneissa on erityisasetuksia, joilla turvataan koetilanteen varmuus (--).	Huomattakoon kuitenkin, että Prometricin tietokoneissa on erityisasetuksia, joilla kokeessa käytettävä verkkoympäristö suojataan (--).
(b) "Last year the European commission urged companies to act, and I am glad that many have heeded this call," information society commissioner Viviane Reding said.	"Viime vuonna Euroopan komissio vaati yhtiötä toimimaan, ja ilokseni moni vastasi kutsuun", totesi tietoyhteiskunnasta ja viestimistä vastaava EU-komissaari Viviane Reding.	"Viime vuonna Euroopan komissio vaati yhtiötä toimimaan, ja ilokseni moni vastasi myönteisesti kutsuun", totesi tietoyhteiskunnasta ja viestimistä vastaava EU-komissaari Viviane Reding.
(c) Every year, EU Member States, Candidate and EFTA Countries participate in EDEN to showcase a selection of the best non-traditional destinations.	EU:n jäsenmaat ja ehdokasmaat sekä EFTA-maat voivat vuotuisessa EDEN-hankkeessa tuoda esiin vähemmän tunnettuja matkailukohteitaan.	EU:n jäsenmaat ja ehdokasmaat sekä EFTA-maat voivat vuotuisessa EDEN-kilpailussa tuoda esiin vähemmän tunnettuja matkakohteitaan.

Ensimmäinen esimerkin 3. virkkeistä (a) on yksi niistä erittäin harvoista kohdista tämän tutkielman aineistossa, jossa revisoiija on korjannut käännösvirheen. Tässä kontekstissa ilmaisulla *secure testing environment* on melko todennäköisesti tarkoitettu tietoturvallisuutta. Alkuperäisen käännöksen ilmaisu "turvata koetilanteen varmuus" voi tuki pitää sisällään tämänkin merkityksen mutta on kuitenkin huomattavasti suurpiirteisempi. Revisioijan ehdottama ilmaisu "suojata kokeessa käytettävä verkkoympäristö" on täsmällisempi ja läpinäkyvämpi käännös. Esimerkin 3. toisessa virkkeessä (b) on alkuperäisessäkin käännöksessä luettavissa rivien välistä, että monien kutsuttujen vastaus on ollut myönteinen ("ilokseni moni vastasi kutsuun"), mutta revisoiija on ehdottanut vielä tämän sanomista selvemmin.

Viidessä tämän luokan muutoksessa (6 %) vaihdettiin sana- ja informaatiojärjestystä virkkeen sisällä. Esimerkissä 4. havainnollistetaan kaksi tämäntyyppistä muutosta.

Esimerkki 4. Sana- tai informaatiojärjestyksen vaihtaminen virkkeen sisällä

Alkutekstin virke/lause/sana	Käännöksen virke/lause/sana	Muokattu virke/lause/sana
(a) New strategy to protect citizens' personal, civil, political, economic and social rights across the EU	Uudella strategialla suojataan kansalaisten yksilön- ja kansalaisoikeuksia sekä poliittisia, taloudellisia ja sosiaalisia oikeuksia EU:ssa	Uudella strategialla suojataan yksilön- ja kansalaisoikeuksia sekä kansalaisten poliittisia, taloudellisia ja sosiaalisia oikeuksia EU:ssa
(b) EU proposal – gender equality strategy 2010-15 – summary	EU:n ehdotus – sukupuolten tasa-arvostrategia 2010–2015 – tiivistelmä	Sukupuolten tasa-arvostrategia 2010–2015 – tiivistelmä EU:n ehdotuksesta

Esimerkin 4. ensimmäisessä virkkeessä (a) revisoija on todennäköisesti pyrkinyt välttämään tautologiaa ("kansalaisten kansalaisoikeudet") muotoilemalla virkkeen hiukan toisin. Saman esimerkin jälkimmäisen virkkeen (b) kanssa identtisiä muutosehdotuksia oli aineistossa yhteensä viisi. Oletettavasti niissä oli siis kyse yksikön sisäisten konventioiden noudattamisesta.

Loput kahdeksan muutosta (10 %) oli tehty sekalaisista syistä. Joissain oli esimerkiksi kehoitettu vielä pohtimaan käänösratkaisua, mutta revisoija ei ollut tehnyt korvaavaa ehdotusta. Paikoin oli vaihdettu substantiivin tilalle siihen viittaava pronomini ja päinvastoin.

Kuten käänösratkaisuihin tehtyjä muutoksia esittelevistä esimerkeistä (esimerkit 1.–4.) käy ilmi, näitä muutoksia voidaan yleisesti ottaen pitää perusteltuina ja käännöksen kokonaislaatua parantavina, sillä muutamia makuasioihin puuttumisia lukuun ottamatta ne tekivät suomennoksesta sujuvamman ja idiomaattisemman.

6.2. SUJUVUUTEEN JA LUETTAVUUTEEN LIITTYVÄT MUUTOKSET

Luokittelin sujuvuuteen ja luettavuuteen liittyviksi revisoijan tekemät tekstinhuollolliset muutokset, joissa harvoin oli kyse suoranaisista virheistä. Syy näihin muutoksiin saattoi olla esimerkiksi tiivistämisen myötä saavutettu parempi luettavuus, idiomaattisuus (joskin idiomaattisuus on usein syynä myös muutoksissa käänösratkaisuihin), toiston välttäminen, ajatuksen selkeys ja ymmärrettävyys, kapulakielisyyden välttäminen ja koheesio. Näitä muutoksia taulukoidessani en katsonut tarpeelliseksi sisällyttää analyysiin alkutekstin vastaavaa kohtaa, sillä muutos oli tehty selvästi kohdetekstiin, tekstin pintatasolla, vertaamalla kohtaa alkutekstiin.

Sujuvuuteen ja luettavuuteen liittyviksi muutoksiksi luokittelin 75 muutosehdotusta. Niiden alaluokat jakautuivat kaavion 4 näyttämällä tavalla.

Kaavio 4. *Sujuvuuteen ja luettavuuteen liittyvien muutosten alaluokat*

Suurimmassa osassa (20 kpl eli 27 %) tämän luokan muutosehdotuksista käännöksestä poistettiin revisoijan turhina pitämiä sanoja ja tiivistettiin siten tekstiä. Esimerkissä 5. on muutama näyte tämäntyyllisistä muutoksista.

Esimerkki 5. *Poistoja sujuvuuteen ja luettavuuteen liittyvissä muutoksissa*

Käännöksen virke/lause/sana	Muokattu virke/lause/sana
(a) Viime vuoden alussa tietojen perusteella yksilöitiin rahansiirtoja, joissa oli osallisena Eurooppaan sijoittautunut henkilö, jota samaten epäiltiin lentokoneeseen kohdistuvasta terrorismisuunnitelmasta.	Viime vuoden alussa tietojen perusteella jäljitettiin rahansiirtoja, joissa oli osallisena Eurooppaan asettautunut lentoterrorismista epäilty henkilö.
(b) Hollantilaisen KNCV-tuberkuloosisäätiön tavoitteena on auttaa hävittämään tuberkuloosi maailmasta kehittämällä ja panemalla täytäntöön tehokkaita strategioita.	Hollantilaisen KNCV-tuberkuloosisäätiön tavoitteena on auttaa hävittämään tuberkuloosi maailmasta kehittämällä ja toteuttamalla toimintastrategioita.
(c) EPSOn Brysselissä sijaitsevassa uudessa arviointikeskuksessa on kaksi koehuonetta, joiden varustelussa on otettu huomioon erilaisista vammoista tai erityistarpeista johtuvat vaatimukset.	EPSOn Brysselissä sijaitsevassa uudessa arviointikeskuksessa on kaksi koehuonetta, joiden varustelussa on otettu huomioon erilaiset vammat ja erityistarpeet.
(d) EU:n uusi sukupuolten tasa-arvoa koskeva strategia	EU:n uusi sukupuolten tasa-arvostrategia

Esimerkin 5. virkkeessä (a) revisoija ehdottaa huomattavasti napakampaa ilmaisua, jolla käännöksestä tipahtaa relatiivilause pois ja virke tiivistyy ja sujuvoituu. Samaten virke (d) tiivistyy, kun ”tasa-arvoa koskeva strategia” ilmaistaan ytimekkäämmin ”tasa-arvostrategiana”. Virkkeessä (b) revisoija suosii ”täytäntöön panemisen” ytimekkäämpää synonyymia ”toteuttaa”. Virkkeessä (c) revisoija katsoo, että ”erilaisten vammojen ja erityistarpeiden huomioon ottaminen” tarkoittaa automaattisesti nimenomaan niistä johtuvien vaatimusten huomioimista, joten tämän erillisen maininnan voi tipauttaa virkkeestä pois.

Toiseksi eniten (16 kpl eli 21 %) tässä luokassa oli muutoksia, joissa pyriteltiin virkkeen sanajärjestystä ja osin sanavalintojakin tavoitteena tehdä tekstistä idiomaattisempi ja helppolukuisempi. Näitä tapauksia on esitelty esimerkissä 6.

Esimerkki 6. *Sanajärjestykseen puuttuvia sujuvuuteen ja luettavuuteen liittyviä muutoksia*

Käännöksen virke/lause/sana	Muokattu virke/lause/sana
(a) Komissio haluaa varmistaa yksityisyyden suojan neuvotteluissa terrorismin torjuntaa koskevasta sopimuksesta , joka antaa Yhdysvalloille pääsyn EU:n pankkitietoihin.	Komissio haluaa varmistaa yksityisyyden suojan neuvottelemalla uudesta sopimuksesta , joka antaa Yhdysvalloille oikeuden saada EU:n pankkitietoja terrorismin torjuntaa varten .
(b) Komissio kannustaa jäsenmaita avaamaan myös tällaiset ns. yleistä taloudellista etua koskevat palvelut kilpailulle, jolloin palvelujen hinnat voivat laskea ja laatu parantua.	Komissio kannustaa jäsenmaita avaamaan kilpailulle myös tällaiset ns. yleistä taloudellista etua koskevat palvelut, jolloin niiden hinnat voivat laskea ja laatu parantua.
(c) Internetissä lähetettävään suoratoistolähetykseen voivat osallistua kaikki halukkaat omalta tietokoneeltaan.	Internetissä lähetettävään suoratoistolähetykseen voivat kaikki halukkaat osallistua omalta tietokoneeltaan.

Esimerkin 6. virkkeessä (a) revisoija ehdottaa tietojärjestyksen muokkausta virkkeen sisällä käännöksen sujuvoittamiseksi. Virkkeessä (b) revisoija ehdottaa sanan ”kilpailu” siirtämistä aikaisempaan kohtaan virkkeessä, jolloin relatiivilause rakenteessa voidaan välttää toistoa eli sanan ”palvelut” käyttämistä kahteen kertaan lähes peräkkäin. Virkkeessä (c) on tehty sanajärjestykseen pieni muutos, jonka revisoija on katsonut tekevän virkkeestä idiomaattisemman.

Sanajärjestystä ja sanavalintoja pyöritellessään revisoija muokkasi toisinaan virkkeen käytännössä kokonaan uudelleenlaisiksi. Näistä tapauksista on muutama näyte esimerkissä 7., jonka kaikissa virkkeissä kohta on ollut revisoijan jäljiltä merkittävästi toisenlainen, alkuperäistä sujuvampi ja helppolukuisempi.

Esimerkki 7. *Merkittävästi virkerakennetta muuttavia sujuvuuteen ja luettavuuteen liittyviä muutoksia*

Käännöksen virke/lause/sana	Muokattu virke/lause/sana
(a) Tasa-arvon lisääntymisestä huolimatta on kuitenkin vielä ratkaistava monia ongelmia.	Vaikka tasa-arvo on parantunut, monia ongelmia on vielä ratkaisematta.
(b) Ehdotus lähentää EU:n politiikkoja kysymyksiin, joiden osalta kansalaiset haluavat lisätoimia.	Strategiassa ehdotetaan EU:n toimia, joilla pyritään kansalaisten tärkeinä pitämiin tavoitteisiin.
(c) Osana terrorismin torjuntaa ja vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemistä yhä useammat EU:n ulkopuoliset maat käyttävät hyväkseen PNR- eli matkustarekisteritietoja.	Yhä useammat EU:n ulkopuoliset maat hyödyntävät PNR- eli matkustajarekisteritietoja, kun ne torjuvat terrorismia ja vakavaa kansainvälistä rikollisuutta.

Kolmanneksi yleisin (11 kpl eli 15 %) muutosehdotusten alalaji sujuvuuteen ja luettavuuteen liittyvissä muutoksissa oli virkkeen selkeyttäminen lisäämällä siihen relatiivilause tai alisteinen sivulause.

Esimerkki 8. *Lauseen lisääminen sujuvuuteen ja luettavuuteen liittyvissä muutoksissa*

Käännöksen virke/lause/sana	Muokattu virke/lause/sana
(a) EU on laatinut normeja, joiden tarkoituksena on taata yhtenäinen lähestymistapa uusista PNR-sopimuksia neuvoteltaessa.	EU on laatinut normeja, joiden tarkoituksena on taata, että uusista PNR-sopimuksista neuvotellaan yhtenäisesti.
(b) Perustetaan kansallisten viranomaisten yhteistyöjärjestelmä alan markkinasääntöjen noudattamisen varmistamiseksi.	Perustetaan kansallisten viranomaisten yhteistyöjärjestelmä, jotta alan markkinasääntöjen noudattaminen voidaan varmistaa.
(c) Sisämarkkinoiden toimenpidepaketti sisältää 50 poliittista ehdotusta pohjaksi EU:n toimintasuunnitelmalle.	Sisämarkkinoiden toimenpidepaketti sisältää 50 poliittista ehdotusta, joiden pohjalta on määrä laatia EU:n toimintasuunnitelma.

Esimerkin 8. virkkeissä revisoijat ovat parantaneet käännöksen luettavuutta korvaamalla lauseenvastikkeet alisteisilla sivulauseilla. Virkkeissä (b) ja (c) tämä pidentää virkettä huomattavasti, mutta revisoija on katsonut, että väljempi ilmaisu on näissä tapauksissa ytimekkyyttä parempi tekstin luettavuuden kannalta. Virkkeessä (a) sivulauseen lisääminen ei ole

pidentänyt virkettä, sillä aiemmin virkkeessä ”yhtenäinen lähestymistapa neuvoteltaessa” on vaihdettu lyhyemmäksi adverbirakenteeksi ”neuvotella yhtenäisesti”.

Muissa tämän luokan muutosehdotuksissa pyrittiin esimerkiksi välttämään toistoa (virke (a) alla olevassa esimerkissä 9.) ja ennaltaehkäisemään väärinymmärryksiä (b) sekä tarjottiin sujuvampia sanavalintoja (c), lisättiin selventäviä sanoja (d) ja pilkottiin pitkä, raskas virke kahtia (e).

Esimerkki 9. Muunlaisia sujuvuuteen ja luottavuuteen liittyviä muutoksia

Muutoksen syy	Käännöksen virke/lause/sana	Muokattu virke/lause/sana
(a) Toiston välttäminen	Euroopan komission vuonna 2009 antamassa tiedonannossa <i>Solidaarinen terveydenhuolto</i> annetaan suuntaa terveyspolitiikalle ja sen käytännön toteuttamiselle, jotta ongelmat voitaisiin ratkaista tehokkaasti.	[Revisoiija ei tehnyt muutosehdotusta vaan alleviivasi toistuvan sanan ”annetaan”.]
(b) Väärinymmärrysten välttäminen	Haluan hyödyntää menetyksestä Media-ohjelmaa, josta annetaan rahoitustukea eurooppalaisten elokuvien tuotantoon ja jakeluun sekä alan koulutukseen. Sen avulla eurooppalainen kulttuuri on saanut näkyvyyttä ympäri maailmaa.	Haluan hyödyntää menetyksestä Media-ohjelmaa, josta annetaan rahoitustukea eurooppalaisten elokuvien tuotantoon ja jakeluun sekä alan koulutukseen. Media-ohjelman avulla eurooppalainen kulttuuri on saanut näkyvyyttä ympäri maailmaa.
(c) Sujuvampi sanavalinta	<u>Toisessa</u> , Euroopan verkko- ja tietoturvaviraston tekemässä tutkimuksessa suositellaan keinoja, joilla voidaan minimoida verkkoon annettavien tietojen väärinkäytön vaarat.	Euroopan verkko- ja tietoturvaviraston tekemässä tutkimuksessa suositellaan puolestaan keinoja, joilla voidaan minimoida verkkoon annettavien tietojen väärinkäytön vaarat.
(d) Selventävä lisäys	Kohderyhmät ovat pienituloiset perheet, nuoret, ikääntyneet ja vammaiset.	Hankkeen kohderyhmät ovat pienituloiset perheet, nuoret, ikääntyneet ja vammaiset.
(e) Raskaan virkkeen jakaminen kahdeksi	Viimeisten kymmenen vuoden aikana on alettu kiinnittää entistä enemmän huomiota terveyteen liittyvään eriarvoisuuden vähentämiseen EU-maiden sisällä ja niiden välillä niin moraalisisista kuin taloudellisistakin syistä.	Viimeisten kymmenen vuoden aikana on alettu kiinnittää entistä enemmän huomiota terveyteen liittyvään eriarvoisuuden vähentämiseen EU-maiden sisällä ja niiden välillä. Tämä kiinnostus johtuu niin moraalisisista kuin taloudellisistakin syistä.

Esimerkin 9. virkkeessä (b) on ainakin teoriassa mahdollista, että alkuperäisen käännöksen sanan ”sen” voisi ymmärtää viittaavan edeltävän lauseen viimeiseen sanaan ”koulutus”. Revisoiija on varmistanut, että virke ymmärretään oikein vaihtamalla pronominin tilalle subjektiksi sanan

”Media-ohjelma”. Hiukan samantyyppinen selventävä lisäys on tehty virkkeessä (d), jossa kääntäjä ei ole käyttänyt pronominia tai muuta sanaa selventämään sitä, mistä kohderyhmistä on kyse. Revisioija on ehdottanut täsmentävää lisäystä. Virkkeessä (e) alkuperäinen käännös on venähtänyt melko pitkäksi, joten revisioija on ehdottanut luettavuuden parantamista tekemällä virkkeen viimeisestä informaation sisältöä erillisen virkkeen. Virkkeessä (c) kääntäjä on luonut koheesiota siirtymällä ensin mainitun tutkimuksen käsittelystä seuraavaan käyttämällä ilmaisua ”toisessa tutkimuksessa”. Revisioija on ehdottanut koheesion luomista sujuvampana pitämällä sanavalinnalla ”puolestaan”.

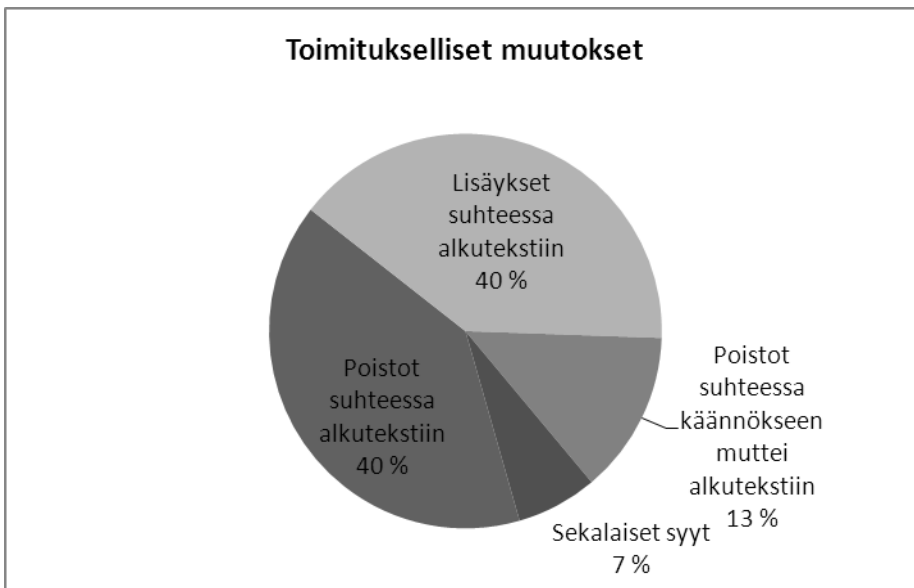
Vaikka sujuvuuteen ja luettavuuteen liittyvien muutosten syynä eivät yleensä ole varsinaiset virheet, on niiden lopputekstin laatua parantava merkitys selvä. Kääntäjät työskentelevät usein tiukalla aikataululla, eikä omaa tekstiä ole varaa hioa kovin pitkälle. Tällaisissa tilanteissa tekstiin jää helposti esimerkiksi rakenteeltaan liian raskaita virkkeitä, jotka toisen silmäparin on helppo havaita nopeallakin lukemisella. Vaikuttaisikin siltä, että tällaisilla muutoksilla on selvästi tekstin kokonaislaatua parantava vaikutus, ja todennäköisesti ne ovat myös revisioijalle nopeimpia tehdä. Sujuvuuteen ja luettavuuteen puuttumalla tuetaan pyrkimystä kääntää verkkoon hyvää ja selkeää yleiskieltä olevia, helppolukuisia ja yleistajuisia tekstejä tavallisten kansalaisten luettaviksi.

6.3. TOIMITUKSELLISET MUUTOKSET

Toimitukselliseksi muutoksiksi luokiteltiin sellaiset muutosehdotukset, joissa joko lisättiin tai poistettiin sanoja tai informaation sisältöä. Toimituksellisia muutoksia oli 45, ja niissä erottuivat suurimpina alaluokkina muutokset, joissa tehtiin poisto suhteessa alkutekstiin (18 kpl eli 40 %) sekä muutokset, joissa tehtiin täydennys suhteessa alkutekstiin (18 kpl eli 40 %). Muut muutokset olivat poistoja suhteessa käännökseen muttei alkutekstiin¹ ja yksittäistapauksia. Toimitukselliset muutokset jakautuivat alaluokkiin kaavion 5. osoittamalla tavalla.

¹ Tällaiset muutokset luokiteltiin toimituksellisiin muutoksiin silloin, kun kyseisessä kohdassa kääntäjällä oli ollut selvästi toimituksellinen ja muokkaava ote, ks. esimerkki 12. Muutoksiin käännösratkaisuihin tämäntyyppiset ”uskollistavat” revisiointikommentit luokiteltiin silloin, kun kääntäjä oli jo valmiiksi pitäytynyt kohtalaisen lähellä alkutekstin rakennetta ja informaation sisältöä.

Kaavio 5. Toimituksellisten muutosten alaluokat

Poistot suhteessa alkutekstiin olivat tapauksia, joissa kääntäjä oli kääntänyt alkutekstin informaatioisällölle ”uskollisesti”, mutta revisoija oli poistanut käännöksestä jonkin tarpeettomana pitämänsä kohdan. Samoin kuin edellä käsitellyn muutosluokan eli sujuvuuteen ja luettavuuteen liittyvien muutosten enemmistö, myös toimituksellisissa muutoksissa poistoilla pyrittiin yleensä tiivistämiseen ja ytimekkyyteen.

Esimerkki 10. Poistoja suhteessa alkutekstiin

Alkutekstin virke/lause/sana	Käännöksen virke/lause/sana	Muokattu virke/lause/sana
(a) Though we will do our best to support your special needs, none of the arrangements we make will alter the nature or difficulty of the tests themselves.	Vaikka teemme parhaamme erityistarpeiden huomioon ottamiseksi, erityisjärjestelyt eivät vaikuta itse kokeiden luonteeseen tai vaikeusasteeseen.	Erityistarpeiden vuoksi tehtävät järjestelyt eivät kuitenkaan vaikuta itse kokeiden luonteeseen tai vaikeusasteeseen.
(b) Setting up a virtual European Tourism Observatory as a web-based platform (--).	perustetaan verkossa toimiva virtuaalinen matkailun eurooppalainen seurantakeskus (--).	perustetaan virtuaalinen matkailun eurooppalainen seurantakeskus (--).
(c) Brand management of Europe as an outstanding tourist destination	Euroopan markkinointi ensiluokkaisena matkakohteena	Euroopan markkinointi matkakohteena

Todennäköinen syy yllä olevassa esimerkissä ensimmäisenä esitettyyn virkkeeseen (a) tehdyille poistolle on revisoijan mahdollisesti epäsuomalaisena ja tarpeettomana pitämä ”me teemme”-rakenne. Toisessa virkkeessä (b) poisto johtunee siitä, että sana ”virtuaalinen” on yleistynyt

tarkoittamaan laajasti melkeinpä kaikkea verkossa tapahtuvaa toimintaa. Siispä revisoijan voidaan katsoa tässä eliminoivan toistoa. Kolmannessa muutoksessa (c) puolestaan revisoija on kenties poistanut määrän ”ensiluokkainen”, koska on pitänyt ylistyssanojen käyttöä epäsuomalaisena.

Yhtä paljon (18 kpl eli 40 %) toimituksellisissa muutoksissa oli muutoksia, joilla lisättiin tietoa suhteessa alkutekstiin. Näissäkin siis kääntäjä oli noudattanut alkutekstin informaation sisältöä, mutta revisoija katsoi aiheelliseksi lisätä käännökseen sisältöä. Näillä muutoksilla tavoiteltiin usein selkeyttä ja pyrittiin välttämään väärinkäsitysten syntyminen.

Esimerkki 11. *Lisäyksiä suhteessa alkutekstiin*

Alkutekstin virke/lause/sana	Käännöksen virke/lause/sana	Muokattu virke/lause/sana
(a) the gender pay gap is still too big (18% on average in the EU)	sukupuolten välinen palkkaero on liian suuri (koko EU:ssa keskimäärin 18 %)	sukupuolten välinen palkkaero on liian suuri (koko EU:ssa miehet ansaitsevat keskimäärin 18 % enemmän kuin naiset)
(b) The three negotiating mandates will be discussed with the Council in autumn 2010 so that negotiations can start as soon as possible.	Kolmesta neuvotteluvaltuutuksesta keskustellaan neuvoston kanssa syksyllä 2010, jotta PNR-neuvottelut voidaan aloittaa mahdollisimman pian.	Yhdysvaltojen, Kanadan ja Australian kanssa käytävien neuvottelujen valtuutuksesta keskustellaan neuvoston kanssa syksyllä 2010, jotta PNR-neuvottelut voidaan aloittaa mahdollisimman pian.
(c) As part of the reforms, the commission proposes a system (-) to identify and deal with struggling banks.	Komissio ehdottaa nyt (--) koordinoitijärjestelmää, jonka avulla pankkien ongelmat voidaan havaita ja tilanne korjata.	Komissio ehdottaa nyt (--) koordinoitijärjestelmää, jonka avulla pankkien ongelmat voidaan havaita ajoissa ja tilanne korjata.

Esimerkin 11. virkkeessä (a) alkutekstin kirjoittaja ja kääntäjä ovat pitäneet itsestään selvänä, että sukupuolten välinen palkkaero on nimenomaan miesten eduksi, mutta revisoija on halunnut mainita tämän erikseen. Uskoakseni revisoijankin mielestä tämä on kyllä ollut sisällöllisesti selvä asia, mutta hän on todennäköisesti halunnut käyttää tämän täsmennyksen tekemisessä kokonaista eheää virkettä tekstin luettavuuden takaamiseksi. Virkkeessä (b) revisoija on halunnut täsmentää tekstissä, minkä maiden välisten neuvotteluiden valtuutuksista puhutaan. Virkkeessä (c) revisoija on halunnut korostaa, että ”virheiden havaitseminen” sinänsä ei riitä vaan ne on myös havaittava ”ajoissa”.

Poistoja, joissa revisoija poisti jotain suhteessa käännökseen mutta ei suhteessa alkutekstiin, oli kuusi (13 %). Niissä kääntäjä oli lisännyt jotain tarpeellisenä pitämäänsä tietoa käännökseen,

mutta revisoijan mielestä lisäys oli tarpeeton. Esimerkissä 12. on esitetty yksi näistä tapauksista. Siinä alkutekstissä kehoitetaan yleisesti kertomaan, mikä miellyttää ja mikä ei, mutta kääntäjä on lisännyt täsmennyksen, että palautetta toivotaan EU:n politiikasta ja hankkeista. Revisoiija ehdotti kyseisen täsmennyksen poistoa.

Esimerkki 12. *Poisto suhteessa käännökseen muttei alkutekstiin*

Alkutekstin virke/lause/sana	Käännöksen virke/lause/sana	Muokattu virke/lause/sana
(a) Tell her what you like – and what you don't like.	Voit myös antaa palautetta <u>EU:n politiikasta ja hankkeista.</u>	Voit myös antaa palautetta.

Muutoksia, joissa revisoiija olisi lisännyt tietoa suhteessa käännökseen muttei alkutekstiin, ei toimituksellisissa muutoksissa ilmennyt. Tähän luokkaan ne olisivat päätyneet sellaisissa tapauksissa, joissa kääntäjän alkuperäinen käännös olisi ollut luonteeltaan selvästi toimittava. ”Uskollistavia” lisäyksiä aineistossa toki oli, mutta jos kääntäjä oli jo valmiiksi pitäytynyt kohtalaisen lähellä alkutekstin rakennetta ja informaation sisältöä, luokiteltiin ne muutoksiksi käännösratkaisuihin (ks. 6.1. esimerkki 2.).

Jäljelle jäävät toimitukselliset muutokset (3 kpl eli 7 %) olivat yksittäistapauksia: kerran revisoiija puuttui kappaleen tietojärjestykseen muuttamalla virkkeiden järjestystä käännöksessä, toisaalla revisoiija oli muokannut virkettä, jonka vastinetta alkutekstissä ei ollut lainkaan (eli kääntäjä oli toimittanut tekstiä ja revisoiija toimitti sitä edelleen), ja kerran revisoiija teki samanaikaisesti poiston ja lisäyksen suhteessa alkutekstiin eli vaihtoi ”sanatarkan” käännöksen tilalle tietoa lisäävän sanavalinnan. Viimeksi mainittu on alla esitetty esimerkki 13.

Esimerkki 13. *Sananvaihto toimituksellisissa muutoksissa*

Alkutekstin virke/lause/sana	Käännöksen virke/lause/sana	Muokattu virke/lause/sana
(a) 2010 in Istanbul (--) is alive with special cultural projects (--).	Siellä [Istanbulissa] järjestetään erityisiä kulttuurihankkeita (--).	Siellä [Istanbulissa] järjestetään monenlaisia kulttuurihankkeita.

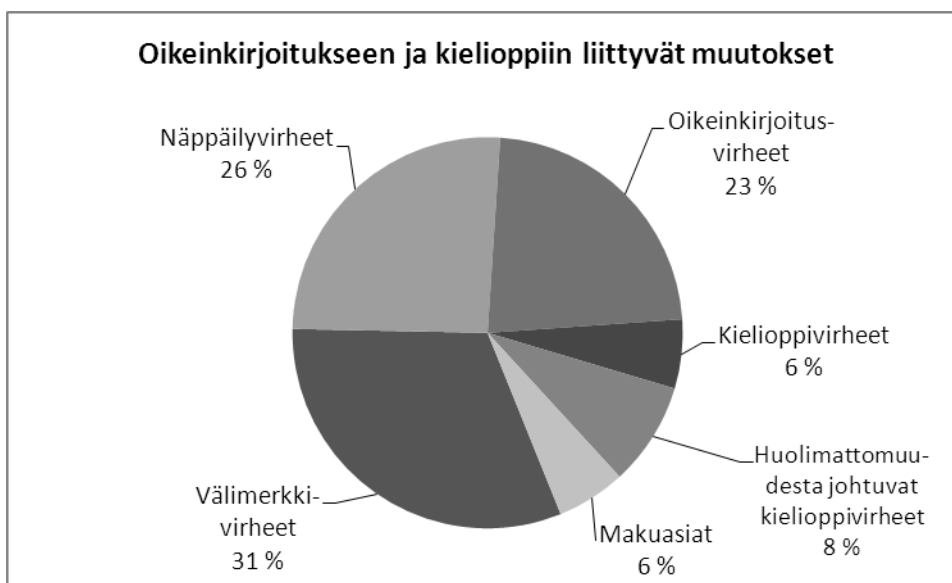
Toimitukselliset muutokset eivät useinkaan ole välttämätöntä revisointia vaan pikemminkin makuasioita. Vaikka niiden vaikutus lopputekstin laatuun ei ole yhtä päivänselvä kuin esimerkiksi oikeinkirjoitukseen tai luettavuuteen liittyvien muutosten, verkkokäännösyksikön tapauksessa toimituksellisiakin muutoksia voidaan kuitenkin pitää perusteltuna revisointina, sillä kyseisessä

yksikössä kääntämisen luonteen katsotaan jo lähtökohtaisesti olevan toimittavaa ja nämä muutokset useimmiten sujuvoittivat ja selvensivät käännöstä.

6.4. OIKEINKIRJOITUKSEEN JA KIELIOPPIIN LIITTYVÄT MUUTOKSET

Oikeinkirjoitukseen ja kielioppiin liittyviä muutoksia oli yhteensä 35, ja niillä korjattiin yleensä välimerkkivirheitä (11 kpl) tai näppäilyvirheitä (9 kpl). Oikeinkirjoitukseen puututtiin kahdeksassa tapauksessa (joista kolme olivat keskenään identtisiä ja samassa tekstissä) kielioppivirheeseen kahdessa ja huolimattomuudesta johtuvaan kielioppivirheeseen kahdessa. Huolimattomuudesta johtuviksi katsoin sellaiset virheet, joita äidinkielen suomen puhuja ei todennäköisesti tekisi kuin vahingossa. Loput muutokset olivat yksittäistapauksia. Alaluokkien jakaantumista havainnollistaa kaavio 6.

Kaavio 6. Oikeinkirjoitukseen ja kielioppiin liittyvien muutosten alaluokat

Esimerkissä 14. eritellään korjattuja välimerkkivirheitä.

Esimerkki 14. Välimerkkivirheiden korjauksia

Käännöksen virke/lause/sana	Muokattu virke/lause/sana
(a) Terveys-EU - Ohjelmat	Terveys-EU – Ohjelmat
(b) Tuberkuloosi on estettävissä, ja 50 vuotta sitten keksityn lääkehoidon ansiosta myös parannettavissa.	Tuberkuloosi on estettävissä ja 50 vuotta sitten keksityn lääkehoidon ansiosta myös parannettavissa.
(c) (--) perjantaina 17.9. klo 15:00–16:00 Keski-Euroopan aikaa (klo 16:00–17:00 Suomen aikaa).	(--) perjantaina 17.9. klo 15.00–16.00 Keski-Euroopan aikaa (klo 16.00–17.00 Suomen aikaa).

Esimerkin 14. muutosehdotuksista ensimmäisessä (a) on korjattu otsikossa yhdysviiva ajatusviivaksi. Toisessa (b) on poistettu pilkku, sillä lauseiden subjekti on sama. Kolmannessa (c) esimerkissä on vaihdettu kellonajan merkitsemistapa suomalaisemmaksi, ja todennäköisesti tässä on myös kyse yksikön sovituista konventioista aikojen merkitsemisen suhteen.

Esimerkki 15. erittelee korjattuja näppäilyvirheitä. Niitä yhdistää se, että tämänkaltaisia virheitä ei suomenkielinen kirjoittaja tekisi kuin vahingossa.

Esimerkki 15. Näppäilyvirheiden korjauksia

Käännöksen virke/lause/sana	Muokattu virke/lause/sana
(a) (--) jos Eurooppa on valmis siirtymään vihrempään (--).	(--) jos Eurooppa on valmis siirtymään vihreämpään (--).
(b) EU-maiden johtajat kokoontuat (--).	EU-maiden johtajat kokoontuvat (--).
(c) [tavoitteena on] kehittää koulusta niin, että (--)	[tavoitteena on] kehittää koulutusta niin, että (--)

Esimerkkiin 16. on yhdistetty kaksi oikeinkirjoitusvirheen korjausta ja yksi kielioppivirheen korjaus.

Esimerkki 16. Oikeinkirjoitus- ja kielioppivirheiden korjauksia

Käännöksen virke/lause/sana	Muokattu virke/lause/sana
(a) Komission ehdotuksella pyritään kieltämään sisäpiirikauppa ja markkinoiden manipulointi (--).	Komissio on esittänyt asetusehdotuksen, jolla pyritään kieltämään sisäpiirikauppa ja markkinoiden manipulointi (--).
(b) Pyritään entistä tehokkaammin havaitsemaan monimutkainen, rajatylittävä ja energia-alan eri tuotteita koskeva markkinoiden väärinkäyttö.	Pyritään entistä tehokkaammin havaitsemaan monimutkainen, maiden/valtioiden rajat ylittävä ja energia-alan eri tuotteita koskeva markkinoiden väärinkäyttö.
(c) Jotkin keskeiset palvelut, kuten energia-, televiestintä-, liikenne-, vesi- ja postipalvelut, ovat joissakin maissa edelleen julkisten viranomaisten eikä yksityisten yritysten hallinnassa.	Jotkin keskeiset palvelut, kuten energia-, televiestintä-, liikenne-, vesi- ja postipalvelut, ovat joissakin maissa edelleen julkisten viranomaisten eivätkä yksityisten yritysten hallinnassa.

Esimerkin 16. muutosehdotuksissa (a) ja (b) on korjattu sanan virheellinen kirjoitusasu ja esimerkissä (c) kieltoverbi on korjattu yksiköstä monikkoon, sillä se viittaa monikolliseen sanaan ("palvelut").

Loput korjaukset oikeinkirjoitukseen ja kielioppiin liittyvissä muutoksissa puuttuivat huolimattomuudesta johtuviin kielioppivirheisiin (3 kpl) tai makuasioihin (2 kpl). Näitä on esitelty esimerkissä 17.

Esimerkki 17. Muita oikeinkirjoitukseen ja kielioppiin liittyviä muutoksia

Käännöksen virke/lause/sana	Muokattu virke/lause/sana
(a) Strategian toisena tavoitteena on parantaa kansalaisten tietoja perusoikeuksista ja siitä (--).	Strategian toisena tavoitteena on parantaa kansalaisten tietoa perusoikeuksista ja siitä (--).
(b) Tämän tavoitteen edistämiseksi <u>varten</u> Euroopan komissio on perustanut Euroopan matkailun huippukohteet (EDEN) -palkinnon (--).	Tämän tavoitteen edistämiseksi Euroopan komissio on perustanut Euroopan matkailun huippukohteet (EDEN) -palkinnon (--).
(c) Tämän verkkosivuston tarkoituksena parantaa yleisön mahdollisuuksia saada tietoa julkisista hankintailmoituksista Euroopan unionissa.	Tämän verkkosivuston tarkoituksena on tarjota tietoa julkisista hankintailmoituksista Euroopan unionissa.

Esimerkin 17. ensimmäinen muutosehdotus (a) on makuasia, ja kyseisen muutoksen tarpeellisuuden voikin kyseenalaistaa. Revisioijan kielikorva on todennäköisesti pitänyt ehdotettua muutosta alkuperäistä versiota sujuvamman kuuloisena, jopa oikeellisempänä, mutta joku toinen voisi olla tästä eri mieltä. Esimerkissä (b) on luultavasti vahingossa unohtunut sana ”varten” tekstiin kääntäjän aiemmin harkitsemista muotoiluista (”edistämistä varten” → ”edistämiseksi”). Muutosehdotus (c) on esimerkki tapauksesta, jossa kyseessä on huolimattomuudesta johtuva kielioppivirhe eli virhe, jota suomen äidinkielen puhuja ei harkiten tekisi. Tämän saattaa myös olla samantyyppinen virhe kuin esimerkissä (b), jolloin kääntäjä olisi aiemmin pohtinut vaihtoehtoa sanaa ”tämä verkkosivusto parantaa”. Tämän tutkielman luokituksia ei voikaan pitää aukottomina, sillä todelliset syyt muutosehdotusten takana eivät aina ole tiedossa.

Tämän muutosluokan muutosehdotuksien laatua parantavaa vaikutusta tuskin voi kyseenalaistaa, sillä suoranaisten kirjoitus- ja kielioppivirheiden korjaamista käännöksestä voi pitää revisioinnin kovana ytimenä. Siitä, että yhteensä 280 tehdystä revisointikommentista vain 35 puuttui kirjoitus- tai kielioppivirheisiin, voi päätellä, että tekstien taso on kauttaaltaan jo valmiiksi hyvin korkea.

6.5. TERMIMUUTOKSET

Termeihin liittyviä muutosehdotuksia oli aineistossa vain kuusi. Tästä voi päätellä toisaalta, että kääntäjillä on alansa terminologia hyvin hallussa. Toisaalta tämän tutkielman aineisto koostui enimmäkseen tiedoteteksteistä, joissa ei myöskään kovin spesifejä termejä juuri viljelty. Esimerkissä 18. on kaksi näytettä tehdyistä termimuutoksista. Ensimmäisessä niistä (a) on vaihdettu englanninkielinen lyhenne OPOCE (Office for Official Publications of the European Communities) suomenkieliseen nimeen (julkaisutoimisto). Jälkimmäisessä esimerkissä (b) revisioija on todennäköisesti tarkistanut kyseessä olevan lakiehdotuksen alkuperäisen suomennetun nimen ja yhdenmukaistanut tämän käännöksen vastaamaan sitä.

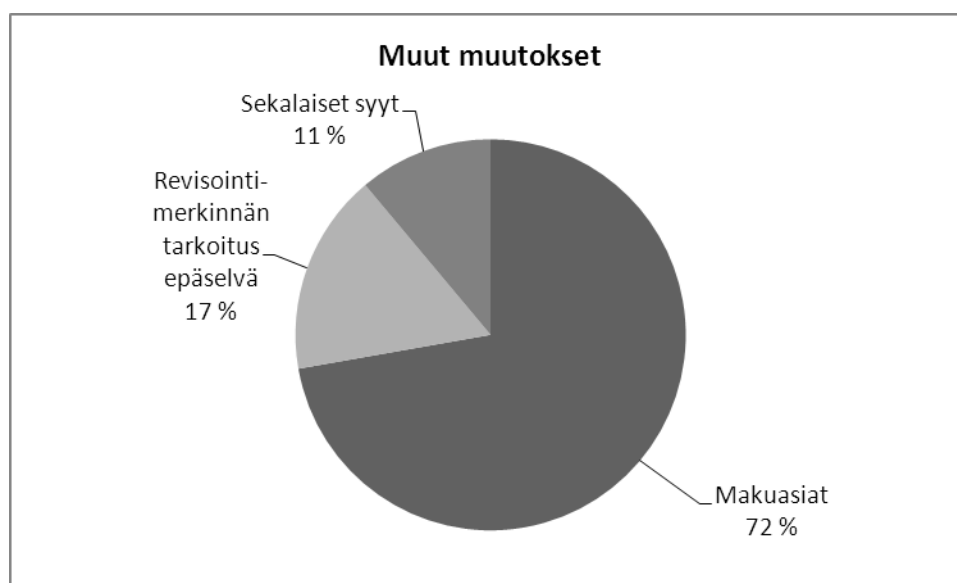
Esimerkki 18. Termimuutokset

Alkutekstin virke/lause/sana	Käännöksen virke/lause/sana	Muokattu virke/lause/sana
(a) OPOCE	OPOCE	julkaisutoimisto
(b) better coordination of national tax policies, including a proposal in 2011 for an EU law establishing a common basis for corporate taxes	kansallisten veropolitiikkojen parempi koordinointi, esim. EU-lakiehdotus vuonna 2011 yritysverotuksen perusteiden yhdenmukaistamiseksi.	EU-maiden veropolitiikan parempi koordinointi, esim. EU-lakiehdotus vuonna 2011 yritysverotuksen perusteiden yhdenmukaistamisesta.

6.6. MUUT MUUTOKSET

Muihin muutoksiin luokittelin selvästi makuasioista johtuvat muutokset, joihin ei ollut nähtävissä selvää syytä, jonka perusteella ne olisivat kuuluneet johonkin muista muutosluokista. Jos revisoija esimerkiksi pyöritteli virkkeen sanavalintoja, luokittelin sen muihin muutoksiin silloin, kun muutosehdotus ei selvästi parantanut virkkeen idiomaattisuutta tai ollut muuten perusteltavissa (missä tapauksessa se olisi luokiteltu käännösratkaisumuutoksiin). Makuasioita oli tässä luokassa selvä enemmistö: 26 yhteensä 36:sta muihin muutoksiin luokitellusta muutosehdotuksesta. Muiden kymmenen muutosehdotuksen joukossa oli kuusi revisointikommenttia, joissa jäi epäselväksi, mitä revisoija halusi tekstille tehtävän, ja loput neljä olivat sekalaisista syistä johtuvia muita muutosehdotuksia. Muiden muutosten jakautumista alaluokkiin havainnollistaa kaavio 7.

Kaavio 7. Muiden muutosten alaluokat

Muihin muutoksiin luokiteltuja muutosehdotuksia on eritelty esimerkissä 19.

Esimerkki 19. Esimerkkejä muista muutoksista

Alkutekstin virke/lause/sana	Käännöksen virke/lause/sana	Muokattu virke/lause/sana
(a) The EC has also been involved in the preparatory process for the Parma Conference and has significantly contributed to shaping its main outcomes.	Komissio on ollut myös mukana Parman kokouksen valmisteluissa ja vaikuttanut merkittävästi <u>sen saavutusten muokkaamiseen</u> .	Komissio on ollut myös mukana Parman kokouksen valmisteluissa ja vaikuttanut siihen merkittävästi.
(b) The two partner organizations join forces (--).	Komissio ja WHO tekevät yhteistyötä (--).	Komissio ja WHO toimivat yhdessä (--).
(c) Patients and Researcher's, Partners for Life! (27 February 2010)	Patients and Researcher's, Partners for Life! Harvinaisten sairauksien teemapäivän erityisaiheena potilaiden ja tutkijoiden yhteistyö (27. helmikuuta 2010)	Patients and Researcher's, Partners for Life! Harvinaisten sairauksien teemapäivän erityisaiheena potilaiden ja tutkijoiden yhteistyö (27. 2.2010)
(d) (--) to allow the consumer to choose the supplier offering the best conditions.	(--) jotta kuluttajat voivat valita parhaat ehdot tarjoavan palveluntarjoajan.	(--) jotta kuluttajat voivat valita edullisimman palveluntarjoajan.
(e) Cows in a field with a view of hilly countryside	Lehmiä laitumella kumpuilevassa maaseutumaisemassa	Lehmiä laiduntamassa kumpuilevassa maaseutumaisemassa
(f) According to a new study, achieving that target could create 3.7 million jobs (--). One million extra researchers will be needed.	Tuore selvitys osoittaa, että jos tavoite toteutuu, EU:hun voi vuoteen 2025 mennessä syntyä 3,7 miljoonaa työpaikkaa (--). Tätä varten Eurooppaan tarvitaan miljoona uutta tutkijaa.	Tuore selvitys osoittaa, että jos tutkimusinvestointien tavoite toteutuu, EU:hun voi vuoteen 2025 mennessä syntyä 3,7 miljoonaa työpaikkaa (--). <u>Tätä varten Eurooppaan tarvitaan miljoona uutta tutkijaa.</u>
(g) In this regard, cooperation with the Member States and their national Tourism Offices, but also with European stakeholders and representatives of the sector, is imperative.	Yhteistyö EU-maiden ja niiden matkailuviranomaisten sekä alan eurooppalaisten toimijoiden kanssa on elintärkeää.	Yhteistyö EU-maiden ja niiden matkailuviranomaisten sekä alan eurooppalaisten toimijoiden <u>kanssa</u> on elintärkeää.

Esimerkin 19. muutosehdotukset (b), (c) ja (e) ovat esimerkkejä makuasioista. Muutoksissa (b) ja (e) ei voi yksioikoisesti sanoa kummankaan vaihtoehdon olevan toista sujuvampi. On mahdollista, että muutoksessa (c) on kyse talon sisäisistä konventioista. Yleisesti kuitenkin päivämäärässä kuukauden kirjoittaminen auki on täysin hyväksyttävää ja usein jopa suositeltavaa.

Kohta (a) esimerkissä 19. on tämän luokan ainoa tapaus, jossa revisoija puuttuu oletettuun asiavirheeseen tai epäloogisuuteen alkutekstissä. Kyseisen muutosehdotuksen yhteyteen revisoija oli kirjoittanut kommentin: "Miten voi olla jo tuloksia?" Tekstin kirjoittamisen ja kääntämisen

aikaan Parman kokous oli nimittäin vasta tulollaan. Tehdyssä muutosehdotuksessa revisoiija ehdottaa muotoilua, joka välittää saman ajatuksen mutta jättää ajankohdan avoimeksi. Virkkeessä (d) revisoiija on ehdottanut ilmaisun ”parhaat ehdot tarjoava” korvaamista ”edullisimmalla”. Motiivi tämän muutosehdotuksen taustalla on epäselvä, sillä nämä kaksi ilmaisua eivät tarkoita samaa: edullinen hinta on kuluttajan näkökulmasta toki toivottava ominaisuus palveluntarjoajassa, mutta se on kuitenkin vain yksi palvelun ehdoista. Tekstissä puhutaan rautatie-, kaasu- ja sähköverkkojen palveluntarjoajista, joten tässä yhteydessä ehtoihin voi kuluttajan näkökulmasta kuulua monia muitakin asioita kuin hinta. Virkkeet (f) ja (g) ovat kohtia, joissa revisoiijan merkinnöistä jäi epäselväksi, mitä hän oli halunnut tekstille tehtävän. Kohdassa (f) oli alleviivattu viimeinen lause. Luultavasti revisoiija toivoi kääntäjän vielä muokkaavan sitä, sillä vaikuttaa epätodennäköiseltä, että hän olisi ehdottanut sen jättämistä kokonaan pois. Samaten kohdassa (g) sana ”kanssa” oli alleviivattu tuntemattomasta syystä. Lisäksi aineistossa oli yksi käännös, johon revisoiija oli vetänyt pitkiä viivoja sivun marginaaliin ja halunnut täten kiinnittää kääntäjän huomion kyseisiin kohtiin, mutta sen tarkemmin ei käynyt ilmi, mitä hän halusi kääntäjän pohtivan uudelleen. Todennäköisesti revisoiija on keskustellut tästä kääntäjän kanssa suullisesti. Tällaisia tapauksia tarkasteltaessa onkin jälleen hyvä muistaa, että tämän tutkielman puitteissa tehdyt oletukset muutosehdotuksien syistä ovat pitkälti arvauksia, sillä revisoiijat eivät kirjoita ajatuksiaan auki teksteihin. Lisäksi samassa kääntäjä ja revisoiija työskentelevät samassa työyhteisössä ja vaihtavat ajatuksiaan myös kasvotusten. Revisoiija voi siis alleviivata kohdan, josta hänellä on jotain sanottavaa, ja selittää ajatuksensa suoraan kääntäjälle.

Muihin muutoksiin luokittelimieni revisointikommenttien tarpeellisuus laadunhallinnan kannalta voidaan kyseenalaistaa, koska enemmistö tämän ryhmän muutosehdotuksista oli makuasioita, joihin puuttumista revisoinnissa voi pitää ajanhukkana ja siten resurssien tuhlauksena. Toisaalta näitä muutoksia oli vain noin 13 prosenttia kaikista tehdyistä muutoksista, joten turhat muutosehdotukset ovat selvässä vähemmistössä (joskin myös muissa muutosluokissa makuasioita jonkin verran ilmeni). Näiden osalta toimintaa voi tehostaa korostamalla revisointikoulutuksessa, että revisoiijan on pystyttävä perustelemaan jokainen tekemänsä muutos (Hansen 2009: 319).

6.7. ALIREVISOINTI ELI KORJAAMATTA JÄÄNEET VIRHEET

Korjaamatta jääneet virheet, jotka aineistoa analysoidessa huomattiin, olivat enimmäkseen virheellisiä luettelorakenteita. Tällaisia tapauksia oli yhteensä viisi. Kerran tekstiin oli unohtunut

ylimääräinen piste (esimerkki 20., kohta c) ja kerran ajatusviiva oli jäänyt korjaamatta yhdysviivaksi (esimerkki 20., kohta b). Alirevisointitapauksia esittelevässä esimerkissä 20. ensimmäisenä olevassa virkkeessä (a) ei välttämättä ole kyse varsinaisesti virheen jättämisestä tekstiin, vaan pikemminkin siitä, että epäloogisuus tai vaikeaselkoisuus on jäänyt korjaamatta. Oman subjektiivisen näkemykseni perusteella katson sen kuitenkin olevan esimerkki alirevisoinnista.

Esimerkki 20. Alirevisointitapauksia

Käännöksen virke/lause/sana	Muokattu virke/lause/sana	Tulkinta
(a) Tuberkuloosi on yksi kolmesta yleisimmästä lisääntymisiässä olevien naisten kuolinsyystä yhdessä hiv:n, aidsin sekä raskauteen ja synnytykseen liittyvien syiden kanssa.	Tuberkuloosi on yksi kolmesta yleisimmästä lisääntymisiässä olevien naisten kuolinsyystä. Muut ovat hiv, aids sekä raskauteen ja synnytykseen liittyvät syyt.	Ajatuksena on ilmeisesti niputtaa hiv ja aids yhdeksi syyksi, raskaus ja synnytys toiseksi ja tuberkuloosi kolmanneksi. Laskutavan logiikka ei kuitenkaan välttämättä ole selvä kertalukemalla.
(b) [Omalta tietokoneeltasi voit:] seurata "Nuoret liikkeellä" –verkkokeskustelua suorana lähetyksenä ja esittää kysymyksiä Androulla Vassilioulle reaaliaikaisesti.	[Omalta tietokoneeltasi voit:] seurata "Nuoret liikkeellä" – verkkokeskustelua suorana lähetyksenä ja esittää kysymyksiä/kom Androulla Vassilioulle reaaliaikaisesti.	Ajatusviiva on jäänyt muuttamatta yhdysviivaksi. Myös virheellinen luettelorakenne on jäänyt korjaamatta (turha kaksoispiste johtolauseen jälkeen).
(c) [Omalta tietokoneeltasi voit:] lähettää kysymyksiä etukäteen osoitteeseen EAC-YOM@ec.europa.eu. 16.9. klo 17:00 asti (klo 18:00 Suomen aikaa).	[Omalta tietokoneeltasi voit:] lähettää kysymyksiä/kommenteja etukäteen osoitteeseen EAC-YOM@ec.europa.eu. 16.9. klo 17.00 asti (klo 18.00 Suomen aikaa).	Korjaamatta on jäänyt ylimääräinen piste virkkeen keskellä (sähköpostiosoitteen lopussa) sekä virheellinen luettelorakenne (sama kuin kohdassa 2).

Tämän tutkielman aineiston analyysissä tarkasteltiin kuitenkin ainoastaan niitä kohtia käännöksistä, joihin revisoija oli tehnyt jonkin muutosehdotuksen. On siis täysin mahdollista, että näiden kohtien ulkopuolella teksteissä on muita korjaamatta jääneitä virheitä. Siksi näiden esimerkkien perusteella ei voi vetää johtopäätöksiä revisoijien korjaamatta jättäneiden virheiden määrästä.

6.8. YLIREVISOINTI ELI KÄÄNNÖKSIIN LISÄTYT VIRHEET

Ylirevisointia eli tapauksia, joissa revisoija olisi lisännyt käännökseen virheitä, havaittiin vain yksi. Kyseinen kohta on esitetty esimerkissä 21. Siinä rakennuksen esteettömyydestä puhuttaessa kääntäjä on käyttänyt oikein sanaa ”luiska”, mutta revisoija on vaihtanut sen virkettä muuten muokatessaan ”liuskaksi”. Kaltevaa ramppia kutsutaan kuitenkin suomeksi nimenomaan liuskaksi¹.

Esimerkki 21. Esimerkki ylirevisoinnista

Käännöksen virke/lause/sana	Muokattu virke/lause/sana
(a) (--) esimerkiksi pyörätuolilla kulku on mahdollista luiskojen, leveiden ovien, hissien ja inva-WC:iden ansiosta.	(--) esimerkiksi pyörätuolilla liikkuminen on mahdollista, sillä rakennuksessa on liuskat, leveät ovet, hissit ja inva-WC:t.

6.9. VERKKOKIRJOITTAMISEEN LIITTYVÄT MUUTOSEHDOTUKSET

Aineistosta nousi eteen neljä revisoijan tekemää kommenttia, jotka liittyivät verkkokirjoittamisen erityispiirteisiin. Tämä on melko vähän, kun kyseessä on kauttaaltaan verkkoon toimitettu aineisto. Toisaalta aineiston asiakirjoissa alkutekstinkin oli selvästi kirjoitettu verkkojulkaisua ajatellen, joten ehkä verkkoon toimittamista ei yleensä tarvinnut erikseen ajatella. Verkkokirjoittamiseen liittyvissä muutosehdotuksissa ajateltiin lähinnä hakukoneoptimointia, kuten esimerkin 22. kohdassa (a). Kohdissa (b) ja (c) huomautettiin tekstikohdan pituusrajoituksista, sillä näissä kohdissa oli kyse löydettävyyden kannalta tärkeistä asiasanoista.

¹ Ks. esim. Invalidiliiton verkkosivut: http://inport2.invalidiliitto.fi/esteettomyys/luiskat_luiskat.html.

Esimerkki 22. Verkkokirjoittamiseen liittyvät revisointikommentit

Käännöksen virke/lause/sana	Muokattu virke/lause/sana	Revisoijan kommentti
(a) Tiivistelmä – sisämarkkinoiden toimenpidepaketti	Sisämarkkinoiden toimenpidepaketti – tiivistelmä	"Vaihtaisin osien paikkoja. Kun itse asia on alussa, fraasi on informatiivisempi, ja myös hakukoneet löytävät helpommin."
(b) Uusi tasa-arvostrategia vuosiksi 2010–2015. Tavoitteena taata vaurauden tasa-arvoinen jakautuminen ja yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden toteutuminen EU:ssa varmistamalla, että miehiä ja naisia kohdellaan tasa-arvoisesti.	EU:n uusi tasa-arvostrategia vuosiksi 2010–2015. Tavoitteena taata vaurauden tasapuolinen jakautuminen ja yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden toteutuminen EU:ssa varmistamalla, että miehiä ja naisia kohdellaan tasa-arvoisesti.	"Lian pitkä?"
(c) ympäristöä säästävä, vähäpäästöinen, puhdas		Revisoijan kommentti: "max. 47 merkkiä."

6.10. MUITA MIELENKIINTOISIA KOHTIA MUUTOSEHDOTUKSISSA

Aineistoa analysoidessa kiinnitin lisäksi huomiota muutamaan yksittäiseen kohtaan, joita on esitelty alla esimerkissä 23. Kohdassa (a) revisoija ehdottaa omaan kielikorvaani kömpelön kuuloista "suhteen"-rakennetta, ja siten ehdotettu muutos tekee mielestäni käännöksestä epäidiomaattisemman. Kohdassa (b) niin ikään revisoijan voi katsoa "huonontavan" käännöstä, sillä "päättävä tehtävä" on omalaatuinen ja epäselvä ilmaisu. Tämän voi varmasti hahmottaa muullakin tavalla, mutta minusta "päättävä tehtävä" olisi tehtävä, joka päättää eli lopettaa jotain (vaikkapa lukukauden päättävä kotitehtävä) tai vaihtoehtoisesti tehtävä, jolla on päätöksentekovalta. (Jälkimmäinen tulkinta on tietenkin mahdoton, sillä tehtävä ei voi olla ajatteleva toimija.) Kohdan (c) kuriositeetti on revisoijan kyseisen virkkeen viereen marginaaliin kirjoittama kommentti: "Oho!" Tämä lie siis esimerkki työtovereiden välisestä vuoropuhelusta, ja revisoija kommentoi tässä tekstin sisältöä kääntäjälle. Tämän tyyppiset kommentit olisivat mielenkiintoisia sellaisessa revisointitutkimuksessa, jossa tutkittaisiin kommenttien sävyä ja merkitystä työyhteisön sisällä. Tämän tutkielman aineisto ei tällaiseen tutkimukseen soveltuisi, sillä kyseinen kommentti oli ainoa laatuaan.

Esimerkki 23. Muita mielenkiintoisia muutosehdotuksia

Alkutekstin virke/lause/sana	Käännöksen virke/lause/sana	Muokattu virke/lause/sana
(a) Banks operating in more than one EU country would fall under greater scrutiny.	Myös useissa EU-maissa toimivien pankkien valvontaa aiotaan tiukentaa.	Valvontaa aiotaan tiukentaa myös niiden pankkien suhteen, joilla on toimintaa useissa EU-maissa.
(b) access to decision-making posts	pääsy päätöksentekoasemiin	tasapuoliset mahdollisuudet päästä päättäviin tehtäviin
(c)	"Mielestäni EU:n kansalaisilla on moraalinen oikeus matkailuun. Ihmisten oikeutta matkailuun korostetaan myös Maailman matkailujärjestön (UNWTO) yleisissä eettisissä säännöissä", hän [komissaari Tajani] toteaa.	

7. LOPUKSI

Tämän tutkielman aineistoa analysoidessa pyrin arvioimaan revisointikommentteja erityisesti siitä näkökulmasta, mikä niiden merkitys on käännöksen laadulle. Laatu arvioitiin funktionaalisesti eli suhteessa käännösten käyttötarkoitukseen, joka tämän aineiston tapauksessa oli suurelle yleisölle ajankohtaisista asioista kertominen. Odotetusti kävi ilmi, että suurinta osaa muutosehdotuksista saattoi pitää laadun kannalta perusteltuina: revisoijien tekemät muutosehdotukset muokkasivat tekstejä helppolukuisemmiksi ja kaikin puolin sujuvammiksi sekä karsivat epäsuomalaisen kuuloisia rakenteita ja ilmaisuja ja jonkin verran myös suoranaisia kirjoitus- ja kielioppivirheitä. Tehostamisen varaakin kuitenkin on, sillä makuasioiden osuus oli melko suuri: muihin muutoksiin luokitellut 13 prosenttia kaikista tehdyistä muutosehdotuksista ynnä satunnaiset muihin ryhmiin luokitellut makuasiat. Silloin, kun pyritään ”täydellisyyteen”, voi makuasioihinkin kiinnittää huomiota. Tällaiset muutosehdotukset eivät kuitenkaan ole perusteltuja silloin, kun pyritään nopeasti ja tehokkaasti tarkistamaan käännöksen sujuvuus ja oikeellisuus. Sitä vastoin kääntäjätyöyhteisöissä voisi olla mielekästä järjestää erikseen liiketoimintalähtöistä revisointia (ks. 4.1.), jolla kääntäjät voivat saada vertaispalautetta ja kehittyä työssään. Tällöin revisoijalle annettaisiin lupa ja aika viilata käännös täydellisyyttä hipovaksi.

Aineiston tekstejä tarkasteltaessa oli havaittavissa myös, että EU-kääntäjien perinteisenä harmin aiheena pidetyt huonolaatuiset alkutekstit (ks. 2.3.) eivät näytä juurikaan kiusanneen verkkokäännösyksikön kääntäjiä: alkutekstit olivat enimmäkseen selkeää tiedote- ja yleiskieltä, eikä revisointikommenteissakaan ollut kohtia, joissa olisi jouduttu pohtimaan, mitä alkutekstissä on mahdollista tarkoittaa.

Verrattuna aikaisempiin revisoinnin laatuvaikutuksia käsitteleviin tutkimuksiin, joita esiteltiin luvussa 4.5., tämän analyysin tulokset vastasivat hyvin odotuksia. Arthern (Künzlin 2007: 116 mukaan) osoitti vuoden 1983 Euroopan unionin neuvoston käännöstoimea käsitelleessä revisointitutkimuksessaan, että vaikka revisointi parantaa käännöksen kokonaislaatua, tekevät kaikki revisoijat myös tarpeettomia muutoksia. Tämä kävi tämänkin tutkimuksen aineistossa ilmi kohtalaisen suurena makuasioiden osuutena revisointikommenteissa. Tämän tutkimuksen aineistossa ei kuitenkaan päästy lähellekään Künzlin (2007: 118–119) saamia turhien muutosten osuuksia: hänen aineistossaan jopa 30 prosenttia muutosehdotuksista oli turhia tai virheellisiä,

kun taas tässä tutkielmassa selkeästi makuasioiksi luokiteltiin vain 13 prosenttia tehdyistä muutosehdotuksista. Toisaalta Künzlin (2007) aineisto koostui lainopillisista teksteistä, joissa kömmähdyksien riski on yleiskielistä tekstiä huomattavasti suurempi.

Tämän tutkielman analyysi ei valitettavasti anna käsitystä alirevisoinnin määrästä eli siitä, paljonko virheitä oli jäänyt korjaamatta. Alirevisoinnin tarkastelemiseksi pitäisi aineiston analysoijalla olla niin laaja asiantuntemus tekstien aihepiiristä, että hänen kykynsä havaita kaikki virheet voitaisiin luottaa, tai tutkimustarkoitukseen olisi värvättävä ulkopuolisia revisoijia analysoimaan aineistoa. Tekstejä ei tämän tutkielman aineiston analyysissä tarkasteltu kokonaisuutena vaan yksittäisten revisoijien kommentoimien virkkeiden kautta, joten myöskään siitä ei voida sanoa mitään, kuinka suuri osa virkkeistä läpäisi revisoinnin ilman huomautettavaa. Tutkielman tarkoitus oli kuitenkin arvioida nimenomaan sitä, minkälainen vaikutus revisoijan *tekemillä* muutoksilla on käännosten laatuun eikä hänen *tekemättä jättämillään* muutoksilla, ja tähän tarkoitukseen aineisto soveltui hyvin.

Aineistoa analysoidessa heräsi ajatuksia uusista suunnista, joihin revisoinnin tutkimus voisi laajentua. Voisi olla esimerkiksi mielekasta antaa sama teksti useamman eri revisoijan työstettäväksi ja katsoa, miten lopputulokset eroavat. Revisoijille voisi myös antaa vaihtelevasti työstöaikaa ja arvioida, miten käytetty aika vaikuttaa revisoinnin laatuun. Muissa kielissä tämäntyyppistä tutkimusta onkin jo jonkin verran tehty (ks. esim. Künzli 2007, Lorenzo 2002), mutta suomenkielisessä revisoinnissa ei. Parhaassa tapauksessa tämä onnistuisi aidoilla revisointitoimeksiannoilla, joissa tilanteen epäaitous ei pääsisi vääristämään tuloksia. Epäilemättä revisoijan suoritukseen vaikuttaa, jos hän tietää, että lopputulosta tullaan syynäämään erityisen tarkasti. Olisi kiinnostavaa myös nähdä, miten kääntäjät itse suhtautuvat revisoijan tekemiin kommentteihin: Miten alttiita he ovat hyväksymään revisoijan tekemät muutokset vai seisovatko viimeiseen asti alkuperäisten käännostratkaisujensa takana? Miten he reagoivat makuasioiden kommentointiin? Samaten palautteen antamiseen puolin ja toisin kääntäjien kesken liittyy mielenkiintoisia näkökulmia, kuten minkälainen sävy revisoijien mahdollisissa auki kirjoitetuissa kommentteissa ja perusteluissa on ja onko niillä mahdollisesti vaikutusta työyhteisön ilmapiiriin.

LÄHTEET

- Ammann, Margret 1993. Kriterien für eine allgemeine Kritik der Praxis des translatorischen Handelns. Holz-Mänttari, Jutta & Nord, Chrsitiane (toim.), *Traducere navem: Festschrift für Katharina Reißzum 70. Geburtstag*. Tampere: Tampereen yliopisto. 433–446.
- Arthern, Peter 1983. Judging the quality of revision. *Lebende Sprachen* 2: 53– 57.
- Arthern, Peter 1987. Four eyes are better than two. Picken, Catriona (toim.), *Translating and the Computer 8. A Profession on the Move*. Aslib, London. 14–26.
- Brunette Louise 2000. Towards a Terminology for Translation Quality Assessment. A Comparison of TQA Practices. *The Translator* 6:2. 169–182.
- Brunette, Louise, Gagnon, C. & Hine, J. 2005. The GREVIS project: revise or court calamity. *Across Languages and Cultures* 6:1. 29-45.
- Byrne, Jody 2007. Caveat Translator: Understanding the Legal Consequences of Errors in Professional Translation. *The Journal of Specialised Translation* 7. 2–24. Saatavilla pdf-muodossa: <http://www.jostrans.org/issue07/art_byrne.pdf>. Luettu 16.4.2013.
- Carrada, Luisa 2000. *Scrivere per Internet*. Lupetti, Milano.
- Dal Rosso, Horacio R. Una formación de calidad para una desempeño de calidad. Forstner, Martin, Lee-Jahnke, Hannelore & Schmitt, Peter A. (toim.), *CIUTI-Forum 2008: Enhancing Translation Quality: Ways, Means, Methods*. Peter Lang, Bern/New York. 261–281.
- EN-15038:2006 European Quality Standard for Translation Service Providers. European Committee for Standardization. Tiivistelmä saatavilla: <<http://qualitystandard.bs.en-15038.com/>> Luettu 4.4.2013.
- Fellman-Paul, Liisa 1998. Asiatekstikäännösten laadunvarmistusta selvittävän työryhmän mietintö. *Kääntäjä* 1. 1, 8–9.

- Göpferich, Susanne 2011. From multidisciplinary to transdisciplinarity: The investigation of competence development as a case in point. *MikaEL*, 5. 1–24. Saatavilla pdf-muodossa: <http://www.sktl.fi/@Bin/85366/Gopferich_MikaEL2011.pdf>. Luettu 20.5.2013.
- Hansen, Gyde 2006: *Erfolgreich Übersetzen. Entdecken und Beheben von Störquellen*. Gunter Narr, Tübingen.
- Hansen, Gyde 2009. A Classification of Errors in Translation and Revision. Forstner, Martin, Lee-Jahnke, Hannelore & Schmitt, Peter A. (toim.), *CIUTI-Forum 2008: Enhancing Translation Quality: Ways, Means, Methods*. Peter Lang, Bern/New York. 313–326.
- Horguelin, Paul A. & Brunette, Louise 1998. *Pratique de la révision*. Linguatex; Brossard, Québec.
- House, Juliane 1997. *Translation Quality Assessment: A Model Revisited*. Gunter Narr, Tübingen.
- Jänis, Marja 2004. Kääntämisen laatu. Oittinen, Riitta & Mäkinen, Pirjo (toim.), *Alussa oli käännös*. Tampereen Yliopistopaino Oy, Tampere. 67–81.
- Kauko, Silva 2009. Web translation as a genre. Studies on translation and multilingualism. Euroopan komissio, Directorate-General for Translation. Saatavilla pdf-muodossa: <http://bookshop.europa.eu/is-bin/INTERSHOP.enfinity/WFS/EU-Bookshop-Site/en_GB/-/EUR/ViewPublication-Start?PublicationKey=HC8009160>. Luettu 3.4.2013.
- Kelly, Dorothy 2002. Un modelo de competencia traductora: bases para el diseño curricular. *Puentes* 1. 9–22. Saatavilla pdf-muodossa: <<http://www.ugr.es/~greti/puentes/puentes1/02%20Kelly.pdf>>. Luettu 6.6.2013.
- Koo, Siu Ling & Kinds, Harold 2000. A Quality Assurance Model for Language Projects. Sprung, Robert C. (toim.), *Translating Into Success*. John Benjamins Co., Amsterdam/Philadelphia. 148–158.
- Koskinen, Kaisa 2000. Institutional Illusions. Translating in the EU Commission. *The Translator* 6:1. 49–65.
- Koskinen, Kaisa 2006. Kymmenen vuotta eikä suotta? Suomenkielinen käännöstoiminta Euroopan komissiossa. Piehl, Aino & Vihonen, Inkaliisa (toim.), *Vuosikymmen EU-suomea*. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 142, Helsinki. 8–14. Saatavilla pdf-muodossa:

<http://scripta.kotus.fi/www/verkkojulkaisut/julk21/Vuosikymmen_EU-suomea.pdf>.

Luettu 3.4.2013.

Koskinen, Kaisa 2008. *Translating institutions. An Ethnographic Study of EU Translation*. St. Jerome, Manchester.

Koskinen, Kaisa 2011. Institutional translation. Y. Gambier & L. van Doorslaer (toim.), *Handbook of Translation Studies, Vol. 2*. John Benjamins, Amsterdam. 54–60.

Künzli, Alexander 2007. Translation revision. A study of the performance of ten professional translators revising a legal text. Gambier, Yves, Shlesinger, Miriam & Stolze, Radegundis (toim.), *Doubts and Directions in Translation Studies: Selected Contributions from the EST Congress, Lisbon 2004*. John Benjamins, Amsterdam. 115–126.

Kääntäminen ja monikielisyys 2012. Euroopan unionin julkaisutoimisto. Saatavilla pdf-muodossa: <http://bookshop.europa.eu/fi/kaeaentaaminen-ja-monikielisyys-pbHC3210532/?pgid=y8dlS7GUWMdSR0EAlMEUUsWb0000BSkp_d6j;sid=VmE7qLQXpw7reTBUE2ID9Y1Ubi9e7PDULI=?CatalogCategoryID=j5eep2lxilAAAAEuIFphS1Kn>. Luettu 3.4.2013.

Lauschner, Susanne 2000. Translation Quality Assessment. Where Can Theory and Practice Meet? *The Translator* 6:2. 149–168.

Lorenzo, María Pilar 2002. Competencia revisora y traducción inverse. *Cadernos de Tradução* 10. Saatavilla pdf-muodossa: <<http://isg.urv.es/library/papers/lorenzo.pdf>>. Luettu 5.4.2013.

Lönnroth, Juhani 2005. How to ensure total quality in a changing translation market – a European approach. Salmi, Leena & Koskinen, Kaisa (toim.), *Proceedings of the XVII World Congress, International Federation of Translators*. Tampere. 30–34.

Martin, Tim 2007. Managing risks and resources: a down-to-earth view of revision. *The Journal of Specialised Translation* 8. 57–63. Saatavilla pdf-muodossa: <http://www.jostrans.org/issue08/art_martin.pdf>. Luettu 4.4.2013.

Mossop, Brian 2006. From Culture to Business. Federal Government Translation in Canada. *The Translator* 12:1. 1–27.

- Mossop, Brian 2007. Empirical Studies of revision: what we know and need to know. *The Journal of Specialised Translation* 8. 5–20. Saatavilla pdf-muodossa: <http://www.jostrans.org/issue08/art_mossop.pdf>. Luettu 4.4.2013.
- PACTE 2003. Building a translation competence model. Alves, Fabio (toim.), *Triangulating Translation: Perspectives in Process Oriented Research*. John Benjamins, Amsterdam & Philadelphia. 43–66.
- PACTE 2011. Results of the Validation of the PACTE Translation Competence Model: Translation Project and Dynamic Translation Index. Ote teoksesta O'Brien, Sharon (toim.), *IATIS Yearbook 2010*. Continuum, Lontoo (hyväksytty julkaistavaksi). Saatavilla pdf-muodossa: <http://grupsderecerca.uab.cat/pacte/sites/grupsderecerca.uab.cat/pacte/files/2011_PACTE_Continuum.pdf>. Luettu 20.5.2013.
- Pierini, Patrizia 2007. Quality in Web Translation: An Investigation into UK and Italian Tourism Web Sites. *The Journal of Specialised Translation* 8. 85–103. Saatavilla pdf-muodossa: <http://www.jostrans.org/issue08/art_pierini.pdf>. Luettu 16.4.2013.
- Pym, Anthony 2003. Redefining Translation Competence in an Electronic Age. In Defence of a Minimalist Approach. *Meta* 4. 481–497. Saatavilla www-muodossa: <<http://www.erudit.org/revue/meta/2003/v48/n4/008533ar.html>>. Luettu 20.5.2013.
- Pyörälä, Sirpa 2013. RE: Tarkennuksia aineiston taustatietoihin. Henkilökohtainen sähköpostiviesti. Vastaanottaja Johanna Eskelinen. Lähetetty 16.5.2013.
- Reiss, Katharina & Vermeer, Hans J. 1986. *Mitä kääntäminen on: Teoriaa ja käytäntöä*. Lyhentäen suomennanut Pauli Roinila. Alkuteos *Grundlegung einer allgemeine*. Helsinki, Gaudeamus.
- Salmela, Anna 2004. *Käännösalan laadunhallinnasta: Käännöstoimiston laadunhallintajärjestelmä*. Tampereen yliopisto, käännöstieteen (saksa) pro gradu -tutkielma.
- Stejskal, Jiri 2009. Quality Assessment in Translation. Forstner, Martin, Lee-Jahnke, Hannelore & Schmitt, Peter A. (toim.), *CIUTI-Forum 2008: Enhancing Translation Quality: Ways, Means, Methods*. Peter Lang, Bern/New York. 291–300.
- Suojanen, Tytti, Koskinen, Kaisa & Tuominen, Tiina. *Käyttäjakeskeinen kääntäminen*. Tampereen yliopistopaino, Tampere. Saatavilla pdf-muodossa:

<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66333/kayttajakeskeinen_kaantaminen_2012.pdf>. Luettu 20.5.2013.

Thaon, Brenda & Horguelin, P.A. 1980. *A Practical Guide to Bilingual Revision*. Linguattech, Montreal.

Thelen, Marcel 2009. Quality Management for Translation. Forstner, Martin, Lee-Jahnke, Hannelore & Schmitt, Peter A. (toim.), *CIUTI-Forum 2008: Enhancing Translation Quality: Ways, Means, Methods*. Peter Lang, Bern/New York. 195–212.

Wagner, Emma 2010. Why does the Commission need a Clear Writing campaign? *Language and Translation – Clear Writing*. Euroopan komissio, Directorate-General for Translation.

Saatavilla PDF-muodossa:

<http://ec.europa.eu/dgs/translation/publications/magazines/languagestranslation/documents/issue_01_en.pdf>. Luettu 3.4.2013.

Vlachopoulos George 2008. Translation, Quality and Service at the European Commission.

Forstner, Martin, Lee-Jahnke, Hannelore & Schmitt, Peter A. (toim.), *CIUTI-Forum 2008: Enhancing Translation Quality: Ways, Means, Methods*. Peter Lang, Bern/New York. 15–22.

Vuorinen, Erkki 2004. Kielitoisintoja Euroopasta – EU-kääntämisen erityispiirteitä. Oittinen, Riitta & Mäkinen, Pirjo (toim.), *Alussa oli käänös*. Tampereen Yliopistopaino Oy, Tampere. 109–130.

Vuorinen, Erkki 2010. Kieli keskellä EU:ta. Vierailuluento 28.9.2010 Tampereen yliopiston monikielisen viestinnän institutionaalisen kääntämisen kurssilla.

LIITE I: NÄYTE TUTKIELMAN AINEISTOSTA

WEC/2010/8301/01

The information on this site is subject to a disclaimer, a copyright notice and rules related to personal data protection.

Disclaimer

This website exists to give the public greater access to information about public tenders in the European Union. We try to keep all information up to date and accurate, and when errors are brought to our attention, we try to correct them.

However, the Publications Office accepts no responsibility or liability whatsoever with regard to the information on this site, which is:

1. of a general nature only and not intended to address the specific circumstances of any particular individual or entity
2. not necessarily comprehensive, complete, accurate or up to date
3. sometimes linked to external sites over which the Publications Office has no control and for which it assumes no responsibility
4. not professional or legal advice (if you need specific advice, you should always consult a suitably qualified professional).

Please note that an online document is not necessarily an exact reproduction of an officially adopted text. Only legislation published in paper or DVD-ROM editions of the Official Journal of the European Union is authentic.

We try to minimize disruption caused by technical errors. However, some data on our site may have been created or structured in files or formats that are not error-free, and we cannot guarantee that our service will not be interrupted or otherwise affected by such problems. The Publications Office accepts no responsibility with regard to problems incurred as a result of using this site or any linked external sites.

This disclaimer is not intended to limit the liability of the Publications Office in contravention of any requirements laid down in applicable national law or to renounce its liability for matters that may not be excluded under that law.

Copyright notice

© European Union, 1998-2010

Reproduction is authorized provided the source is acknowledged. However, to prevent disruptions in service to our normal users from bulk downloads of TED data, we reserve the right to check for, and block, attempts to download excessive quantities of documents, particularly using automated or robot-like tools. Anyone wishing to download the contents of TED, e.g. to offer their own alert service, is invited instead to sign a licence agreement, giving access to an FTP server or delivery by e-mail. *14/2/10*

For further information or a list of official licence holders, e-mail ted@publications.europa.eu.

For questions regarding the reuse of TED texts and documents, please write to:

Publications Office of the European Union
Official Journal and Access to Law Directorate

Legal and Documentary Issues, Consolidation and Copyright Unit
Copyright/Licenses, Pre-litigation and Legal Issues Section
2, rue Mercier
L-2985 Luxembourg
Fax (352) 29 29-42755
E-mail: copyright-info@publications.europa.eu

The delivery of files (in XML format via, for example, an FTP server), namely for exploitation and commercial re-dissemination, is subject to the conclusion of a priced license agreement issued on behalf of the European Union by the Publications Office, to which applications must be addressed in writing to:

Publications Office of the European Union
EU Bookshop Unit, Sales Orders Subscriptions Section
2, rue Mercier
L-2985 Luxembourg
Fax (352) 29 29-42025
E-mail: ana-luisa.marco@publications.europa.eu

The TED logo may not be used without the prior consent of the Publications Office.

For all other information regarding the content, functionalities or future developments of the TED website, please contact:

Public helpdesk: ted@publications.europa.eu

Personal data protection notice for consultations on TED

Introduction

The European Union is committed to user privacy.

Your information is covered by Regulation No 45/2001 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data by EU institutions and on the free movement of such data.

Why do we collect and store personal data?

So we can provide services to you. Your personal data are treated according to the policy described in Regulation No 45/2001 and will not be used for any purposes other than the performance of the activities specified above.

Personal data processing – controller

The controller responsible for processing your data is the Head of the Publications Office's TED unit (ted-data-protection@publications.europa.eu).

What personal data do we collect?

- username
- password
- e-mail address

- last name (optional)
- first name (optional)
- country
- preferred document language.

With whom do we share your personal data?

The data collected will be treated confidentially and used only by staff of the Publications Office's TED unit, the IT-service team and its contractors as well as staff dealing with relevant issues (auditors, controllers, etc.), in order to process requests and communicate with the users of services.

Personal data are not transmitted to parties other than the recipients or outside the legal framework mentioned. However, data may be transmitted to bodies in charge of monitoring, inspection or regulatory tasks in accordance with EU legislation, e.g. the European Anti-Fraud Office (OLAF) or the administrative investigation team.

The Publications Office will not share personal data with third parties for direct marketing purposes.

How long do we keep your personal data?

If you do not conduct any transactions during a three-month period, you will receive a message that your registration and your profiles will be deleted automatically if you do not log in to the TED system within the following 30 days.

How can you access – and if necessary, correct – your personal data?

You may check – and if necessary, correct – your personal data at any time by logging in to the TED website [add link].

To protect your privacy and security, we will take reasonable steps to verify your identity before granting access or correcting your data.

How do we prevent unauthorised access to or use of your personal data?

We have set up – and regularly update – physical, electronic and managerial procedures to safeguard and prevent unauthorized access to your data and correctly use them, as explained in Why do we collect and store personal data?

Our staff with access to information concerning an identified or identifiable person are required to protect it in a manner consistent with this privacy notice – for example, by not using it for any purpose other than the exercise of their duties.

Questions or complaints?

You can access your personal information – including viewing and correcting it – on our website [add link].

Personal data protection notice for advertisements on TED

Introduction

Publications Office Anti-Fraud Unit

The European Union is committed to user privacy.

Your information is covered by Regulation No 45/2001 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data by EU institutions and on the free movement of such data.

Why do we collect and store personal data?

Data are collected and processed in order to enable potential tenderers to receive information on invitations to tender of interest to them. Data are also used to communicate to with the users of services.

Your personal data are handled according to the policy described in Regulation No 45/2001 and will not be used for any purposes other than the performance of the activities specified above.

Personal data processing – controller

The controller responsible for processing your data is the Head of the Publications Office's TED unit (ted-data-protection@publications.europa.eu).

What personal data do we collect?

The contact person's:

- name (first name and last name)
- office address
- office telephone number and fax number
- work e-mail address.

With whom do we share your personal data?

Persons consulting the TED website to find procurement notices, officials of OPOCE's TED and Infrastructure units and employees of our contractor.

How long do we keep your personal data?

The data are kept in the archives of the TED online application for five years, after which they are deleted. For legal reasons, those same data are kept in the OPOCE archives for an additional five years following deletion from the online application.

How can you access – and if necessary, correct – your personal data?

To correct your personal data, please contact the controller responsible for processing your data: the Head of the Publications Office's TED unit (ted-data-protection@publications.europa.eu).

Information cannot be deleted, but can be modified and/or updated through the publication of a corrigendum.

To protect your privacy and security, we will take reasonable steps to verify your identity before granting access or correcting your data.

How do we prevent unauthorised access to or use of your personal data?

We have set up – and regularly update – appropriate physical, electronic, and managerial procedures to safeguard and prevent unauthorized access to your data and correctly use them, as explained in [Why do we collect and store personal data?](#)

Our staff with access to information concerning an identified or identifiable person are required to protect it in a manner consistent with this privacy notice – for example, by not using it for any purpose other than the exercise of their duties.

Further questions or complaints

Please contact: the Head of the Publications Office's TED unit (ted-data-protection@publications.europa.eu).

In the case of a dispute, questions or complaints may be addressed to the European Commission's [Data Protection Officer](#) or the [European Data Protection Supervisor](#).

Changes to privacy notice

Any changes to this privacy notice will be posted on the [TED website](#). Please visit regularly to stay informed about the data we collect, how we use them and under what circumstances we may be obliged to share them with other parties.

Tällä sivustolla oleviin tietoihin liittyy vastuuvapauslauseke, tekijänoikeusilmoitus ja tietosuojaa koskevia määräyksiä.

Vastuuvapauslauseke

Tämän verkkosivuston tarkoituksena ^{on tarjota} parantaa yleisön mahdollisuuksia saada tietoa julkisista hankintailmoituksista Euroopan unionissa. Julkaisutoimisto pyrkii siihen, että sivuston tiedot ovat oikeita ja ajan tasalla. Se myös pyrkii korjaamaan tietoonsa tulleet virheet.

Julkaisutoimisto ei kuitenkaan ^{ole} voi olla vastuussa tämän sivuston tiedoista. Sivustolla olevat tiedot

1. ovat yleisluontoisia eikä niitä ole osoitettu minkään luonnollisen henkilön tai yhteisön erityistilanteeseen
2. eivät ole välttämättä kattavia, täydellisiä, täsmällisiä eivätkä ajantasaisia
3. voivat sisältää linkkejä ulkopuolisiin sivustoihin, jotka eivät ole julkaisutoimiston valvonnassa ja joista se ei vastaa
4. eivät sisällä ammatillista tai oikeudellista neuvontaa (jos tarvitset erityistä apua, ota aina yhteyttä pätevään asiantuntijaan).

Z Huomattakoon, ettei voida taata sitä, että verkossa suoraikäytössä (online) oleva asiakirja vastaa täydellisesti virallisesti hyväksyttyä tekstiä. Ainoastaan *Euroopan unionin virallisen lehden* painetussa laitoksessa julkaistu Euroopan unionin lainsäädäntö on todistusvoimaista.

Julkaisutoimisto pyrkii minimoimaan teknisistä ongelmista aiheutuvat häiriöt. Sivusto voi kuitenkin sisältää tietoja, jotka on voitu luoda tai muotoilla sellaiseen muotoon tai sellaisiin tiedostoihin, jotka eivät ole virheettömiä, eikä julkaisutoimisto voi taata, ettei palvelu keskeydy ja etteivät nämä ongelmat muuten vaikuta palveluun. Se ei vastaa ongelmista, jotka aiheutuvat tämän sivuston tai ulkopuolisiin sivustoihin tehtyjen linkkien käyttämisestä.

Tämän vastuuvapauslausekkeen tarkoituksena ei ole rajoittaa julkaisutoimiston vastuuta tavalla, joka on sovellettavan kansallisen lainsäädännön vaatimusten kanssa ristiriidassa, eikä vapauttaa sitä vastuusta tapauksissa, joissa vastuusta vapauttaminen ei kansallisen lainsäädännön mukaan ole mahdollista.

Tekijänoikeusilmoitus

© Euroopan unioni (1998–2010)

1
~~Atk~~ Tekstin jäljentäminen on sallittua, kunhan lähde mainitaan. Jotta tavanomaisille käyttäjillemme ei aiheutuisi palvelun keskeytyksiä TED-tietokannan tietojen massahakujen vuoksi, pidätämme kuitenkin oikeuden valvoa ja estää yrityksiä hakea kohtuuttomia asiakirjamääriä erityisesti käyttämällä automaattisia välineitä. Niitä, jotka haluavat hakea TED-tietokannan sisältöä esim. oman tiedotuspalvelunsa tarjoamiseksi ^{pyydetään} sen sijaan allekirjoittamaan lupasopimus, jolla saa käyttöönsä FTP-palvelimen tai toimituksen sähköpostitse.

lupa
vai
1001501
EUR-1001
lupa Lisätietoja tai luettelon virallisista luvanhaltijoista voi pyytää osoitteesta ted@publications.europa.eu.

Kysymyksiä TED-tietokannan teksteistä ja asiakirjoista voi lähettää osoitteeseen

Publications Office of the European Union
Official Journal and Access to Law Directorate
Legal and Documentary Issues, Consolidation and Copyright Unit
Copyright/Licenses, Pre-litigation and Legal Issues Section
2, rue Mercier
L-2985 Luxembourg
Faksi: (352) 29 29-42755
Sähköposti: copyright-info@publications.europa.eu

Tiedostojen toimittaminen/Suominen

Tiedostoja voidaan toimittaa (XML-muodossa esim. FTP-palvelimen kautta) kaupallista hyödyntämistä ja uudelleen levitystä varten maksullisesta lupasopimuksesta, jonka Euroopan unionin puolesta tekee julkaisutoimisto. Kirjalliset hakemukset on toimitettava julkaisutoimistoon osoitteeseen:

edellyttää maksullista lupasopimusta

Publications Office of the European Union
EU Bookshop Unit, Sales Orders Subscriptions Section
2, rue Mercier
L-2985 Luxembourg
Faksi: (352) 29 29-42025
Sähköposti: ana-luisa.marco@publications.europa.eu

TED-logoa ei saa käyttää ilman julkaisutoimiston etukäteen antamaa suostumusta.

Kaikki muut TED-sivuston sisältöön, toimintoihin ja tulevaan kehitykseen liittyvät kysymykset ja tiedustelut voi lähettää sivuston yleiseen neuvontaan osoitteeseen:

Yleinen neuvonta: ted@publications.europa.eu

Henkilötietojen suoja TED-tietokannan käytössä

Johdanto

Euroopan unioni on sitoutunut turvaamaan internet-sivustojensa käyttäjien yksityisyyden suojan.

Tämä perustuu yksilöiden suojelusta yhteisöjen toimielinten ja elinten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta annettuun asetukseen N:o 45/2001.

Miksi henkilötietoja kerätään ja tallennetaan?

Henkilötietoja kerätään ja tallennetaan, jotta julkaisutoimisto voi tarjota palveluja niiden pyytäjille. Annettuihin henkilötietoihin sovelletaan asetuksessa N:o 45/2001 esitettyjä periaatteita, eikä niitä käytetä muihin tarkoituksiin kuin tällaiseen palvelujen tarjoamiseen.

niitä pyytävälle

Henkilötietojen käsittely – rekisterinpitäjä

Tietojen käsittelyn valvonnasta vastaava rekisterinpitäjä on julkaisutoimiston TED-tietokantayksikön yksikönpäällikkö (ted-data-protection@publications.europa.eu).

Mitä henkilötietoja kerätään?

- käyttäjätunnus
- salasana

- sähköpostiosoite
- sukunimi (ei pakollinen)
- etunimi (ei pakollinen)
- maa
- ensisijainen asiakirjan kieli.

Kenelle henkilötietoja ^{luovutetaan} annetaan?

Kerättyjä tietoja käsitellään luottamuksellisina, ja niitä käyttävät ainoastaan julkaisutoimiston TED-tietokantayksikkö, atk-käyttötuki ja sen sopimuskumppanit sekä muu asiaan liittyviä kysymyksiä käsittelevä henkilöstö (tilintarkastajat, rekisterinpitäjät jne.) palvelujen käyttäjien pyyntöjen käsittelyyn ja yhteydenpitoon näiden kanssa.

Tietoja ei luovuteta muille kuin vastaanottajalle tai edellä kuvatun oikeudellisen kehyksen piiriin kuuluville osapuolille. Tietoja voidaan kuitenkin toimittaa EU-lainsäädäntöön perustuvista seuranta-, valvonta- tai sääntelytehtävistä vastaaville elimille, esimerkiksi Euroopan petostentorjuntavirastolle (OLAF) tai hallinnollisille tutkintaviranomaisille.

Julkaisutoimisto ei luovuta henkilötietoja ulkopuolisille tahoille suoramarkkinointia varten.

Miten kauan tietoja säilytetään?

Ellei käyttäjä käytä mitään palveluja kolmen kuukauden aikana, hänelle lähetetään ilmoitus siitä, että hänen tietonsa ja käyttäjäprofiilinsa poistuvat rekisteristä automaattisesti, ellei hän kirjaudu TED-tietokantaan seuraavien 30 päivän aikana.

Miten omat henkilötiedot voi tarkistaa ja tarvittaessa oikaista?

Henkilötiedot voi tarkistaa ja niitä voi tarvittaessa korjata milloin tahansa kirjautumalla [TED-verkkosivustolle](#) [add link].

Yksityisyyden suojan ja turvallisuuden vuoksi pyritään kohtuullisin keinoin varmistamaan, että vain asianomainen itse pääsee tarkistamaan ja muuttamaan tietojaan.

Miten estetään luvaton pääsy henkilötietoihin ja tietojen luvaton käyttö?

Julkaisutoimisto pyrkii erityisten fyysisten, sähköisten ja hallinnollisten menettelyjen avulla suojaamaan henkilötiedot, estämään niiden luvattoman käytön ja varmistamaan, että niitä käytetään asianmukaisesti kohdassa [Miksi henkilötietoja kerätään ja tallennetaan?](#) kuvatulla tavalla. Menettelyjä päivitetään säännöllisesti.

Henkilöstö, jolla on oikeudet nähdä yksilöityä tai yksilöitävissä olevaa henkilöä koskevia tietoja, on velvoitettu suojaamaan tietoja tämän tietosuojaselosteen mukaisesti, eikä heillä esimerkiksi ole oikeutta käyttää niitä mihinkään muuhun tarkoitukseen kuin tehtäviensä hoitamiseen.

Tiedustelut ja valitukset

Omia henkilötietoja pääsee tarkistamaan tai muuttamaan [tältä verkkosivustolta](#) [add link].

Henkilötietojen suoja TED-verkkosivustolla ilmoittamisessa

TED-v:lla olevia ilmoituksia koskeva...?

Henkilötietojen suoja TED-verkkosivuston ilmoituksissa

"nähdä":
minusta
luovuta
kääntös
"accessille"
oikeus
- tai "pääsy"

Johdanto

Euroopan unioni on sitoutunut turvaamaan internet-sivustojensa käyttäjien yksityisyyden suojan.

Tämä perustuu yksilöiden suojelusta yhteisöjen toimielinten ja elinten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta annettuun asetukseen N:o 45/2001.

Miksi henkilötietoja kerätään ja tallennetaan?

Henkilötietoja kerätään ja käsitellään, jotta mahdolliset tarjoajat voivat saada tietoa heitä kiinnostavista tarjouskilpailuista. Tietoja käytetään myös yhteydenpitoon palvelujen käyttäjien kanssa.

Annettuihin henkilötietoihin sovelletaan asetuksessa N:o 45/2001 esitettyjä periaatteita, eikä niitä käytetä muihin kuin edellä mainittuihin tarkoituksiin.

Henkilötietojen käsittely – rekisterinpitäjä

Tietojen käsittelyn valvonnasta vastaava rekisterinpitäjä on julkaisutoimiston TED-tietokantayksikön yksikönpäällikkö (ted-data-protection@publications.europa.eu).

Mitä henkilötietoja kerätään?

Yhteyshenkilön

- nimi (etunimi ja sukunimi)
- toimiston osoite
- työpuhelin- ja faksinumero
- työsähköpostiosoite.

Kenelle henkilötietoja luovutetaan?

Tietoja voivat käyttää TED-verkkosivustolta hankintailmoituksia hakevat henkilöt, OPOCEn TED-tietokantayksikön ja infrastruktuuriyksikön henkilöstö sekä julkaisutoimiston sopimuskumppanin henkilöstö.

julkaisutoimiston

Miten kauan tietoja säilytetään?

Tiedot säilytetään TED-tietokannan online-sovelluksen arkistoissa viiden vuoden ajan, minkä jälkeen ne poistetaan. Oikeudellisista syistä kyseiset tiedot säilytetään OPOCEn arkistoissa toiset viisi vuotta sen jälkeen, kun ne on poistettu online-sovelluksesta.

julkaisutoimiston

Miten omat henkilötiedot voi tarkistaa ja tarvittaessa oikaista?

Omia henkilötietoja voi oikaista ottamalla yhteyttä tietojen käsittelyn valvonnasta vastaavaan rekisterinpitäjään, joka on julkaisutoimiston TED-tietokantayksikön yksikönpäällikkö (ted-data-protection@publications.europa.eu).

Tietoja ei voi poistaa, mutta niitä on mahdollista muuttaa ja/tai ajantasaistaa julkaisemalla oikaisu.

Yksityisyyden suojan ja turvallisuuden vuoksi pyritään kohtuullisin keinoin varmistamaan, että vain asianomainen itse pääsee tarkistamaan ja muuttamaan tietojaan.

Miten estetään luvaton pääsy henkilötietoihin ja tietojen luvaton käyttö?

Julkaisutoimisto pyrkii erityisten fyysisten, sähköisten ja hallinnollisten menettelyjen avulla suojaamaan henkilötiedot, estämään niiden luvattoman käytön ja varmistamaan, että niitä käytetään asianmukaisesti kohdassa Miksi henkilötietoja kerätään ja tallennetaan? kuvatulla tavalla. Menettelyjä päivitetään säännöllisesti.

Henkilöstö, jolla on oikeudet nähdä yksilöityä tai yksilöitävissä olevaa henkilöä koskevia tietoja, on velvoitettu suojaamaan tietoja tämän tietosuojaselosteen mukaisesti, eikä heillä esimerkiksi ole oikeutta käyttää niitä mihinkään muuhun tarkoitukseen kuin tehtäviensä hoitamiseen.

Tiedustelut ja valitukset

Yhteyshenkilö: Julkaisutoimiston TED-tietokantayksikön yksikönpäällikkö (ted-data-protection@publications.europa.eu).

Ristiriitatilanteissa kysymyksiä tai valituksia voi esittää Euroopan komission tietosuojavastaavalle tai Euroopan tietosuojavaltuutetulle.

Tietosuojaselosteen muutokset

Jos tätä tietosuojaselostetta muutetaan, asiasta ilmoitetaan TED-verkkosivustolla. Sivustolle päivitetään säännöllisesti tietoa siitä, mitä henkilötietoja ~~tilausten yhteydessä~~ kerätään, miten tietoja käytetään ja missä tilanteissa niitä voidaan joutua luovuttamaan muille tahoille.

LIITE II: NÄYTE MUUTOSEHDOTUSTEN LUOKITTELUSTA JA TAULUKOINNISTA

Muutokset käännösratkaisuihin

Alkutekstin virke/lause/sana	Käännöksen virke/lause/sana	Muokattu virke/lause/sana	Muutosehdotuksen oletettu syy
However, the Publications Office accepts no responsibility or liability whatsoever with regard to the information on this site.	Julkaisutoimisto ei kuitenkaan voi olla vastuussa tämän sivuston tiedoista.	Julkaisutoimisto ei kuitenkaan ole vastuussa tämän sivuston tiedoista.	idiomaattisempi suomennos
<otsikko>Why do we collect and store personal data?</otsikko> So we can provide service to you.	<otsikko>Miksi henkilötietoja kerätään ja tallennetaan?</otsikko> Henkilötietoja kerätään ja tallennetaan, jotta julkaisutoimisto voi tarjota palveluja niiden pyytäjille .	<otsikko>Miksi henkilötietoja kerätään ja tallennetaan?</otsikko> Henkilötietoja kerätään ja tallennetaan, jotta julkaisutoimisto voi tarjota palveluja niitä pyytäville .	idiomaattisempi suomennos

Sujuuteen ja luettavuuteen liittyvät muutokset

Käännöksen virke/lause/sana	Muokattu virke/lause/sana	Muutosehdotuksen oletettu syy	Muuta huomioitavaa
Tämän verkkosivuston tarkoituksena <u>parantaa yleisön mahdollisuuksia saada</u> tietoa julkisista hankintailmoituksista Euroopan unionissa.	Tämän verkkosivuston tarkoituksena on tarjota tietoa julkisista hankintailmoituksista Euroopan unionissa.	sujuvuus, idiomaattisuus, tiivistäminen	
Tiedostoja voidaan toimittaa (XML-muodossa esim. FTP-palvelimen kautta) kaupallista hyödyntämistä ja uudelleen levitystä varten maksullisesta lupasopimuksesta (--).	Tiedostojen toimittaminen/saaminen (XML-muodossa esim. FTP-palvelimen kautta) kaupallista hyödyntämistä ja uudelleen levitystä varten edellyttää maksullista lupasopimusta .	sujuvuus	Revisioija lienee tarkoittanut, että kääntäjä valitsee käytettäväksi joko sanan "toimittaminen" tai "saaminen".
Kenelle henkilötietoja annetaan?	Kenelle henkilötietoja luovutetaan?	idiomaattisuus	
Henkilötietojen suoja TED-verkkosivustolla ilmoittamisessa	TED-verkkosivustolla olevia ilmoituksia koskeva henkilötietojen suoja TAI Henkilötietojen suoja TED-verkkosivuston ilmoituksissa	sujuvuus, idiomaattisuus	Revisioija esittää kaksi vaihtoehtoista tapaa muotoilla otsikko uudelleen.

Toimitukselliset muutokset

Alkutekstin virke/lause/sana	Käännöksen virke/lause/sana	Muokattu virke/lause/sana	Muutosehdotuksen oletettu syy
Please visit regularly to stay informed about the data we collect (--).	Sivustolle päivitetään säännöllisesti tietoa siitä, mitä henkilötietoja <u>tilausten yhteydessä</u> kerätään (--).	Sivustolle päivitetään säännöllisesti tietoa siitä, mitä henkilötietoja kerätään (--).	revisioijan mielestä tarpeeton lisäys

Oikeinkirjoitukseen ja kielioppiin liittyvät muutokset

Käännöksen virke/lause/sana	Muokattu virke/lause/sana	Muutosehdotuksen oletettu syy
Tämän verkkosivuston tarkoituksena parantaa yleisön mahdollisuuksia saada tietoa julkisista hankintailmoituksista Euroopan unionissa.	Tämän verkkosivuston tarkoituksena on tarjota tietoa julkisista hankintailmoituksista Euroopan unionissa.	kielioppivirhe (huolimattomuusvirhe)
Niitä, jotka haluavat hakea TED-tietokannan sisältöä esim. oman tiedotuspalvelunsa tarjoamiseksi pyydetään sen sijaan allekirjoittamaan lupasopimus (--).	Niitä, jotka haluavat hakea TED-tietokannan sisältöä esim. oman tiedotuspalvelunsa tarjoamiseksi, pyydetään sen sijaan allekirjoittamaan lupasopimus (--).	välimerkkivirhe

Termivirheet

Alkutekstin virke/lause/sana	Käännöksen virke/lause/sana	Muokattu virke/lause/sana	Muutosehdotuksen oletettu syy
Anyone wishing to (--) is invited instead to sign a licence agreement (--).	Niitä, jotka haluavat (--) pyydetään sen sijaan allekirjoittamaan lupasopimus (--).		Sanavalinnan tarkistaminen. Revisioijan kommentti: "Lupa vai lisenssi (EUR-Lex: lupa)"
OPOCE	OPOCE	julkaisutoimisto	engl. lyhennettä ei suositella käytettäväksi suomeksi (lähde: IATE)
OPOCE	OPOCE	julkaisutoimisto	engl. lyhennettä ei suositella käytettäväksi suomeksi (lähde: IATE)

Muut syyt

Käännöksen virke/lause/sana	Muokattu virke/lause/sana	Muutosehdotuksen oletettu syy
Huomattakoon, ettei voida taata sitä, että verkossa suorakäytössä (online) oleva asiakirja vastaa täydellisesti virallisesti hyväksyttyä tekstiä.	Huomattakoon, ettei voida taata sitä, että verkossa suorakäytössä (online) oleva asiakirja täydellisesti vastaa virallisesti hyväksyttyä tekstiä.	Makuasia, revisioijan mielestä idiomattisempi sanajärjestys

Muita kiinnostavia kohtia

Alkutekstin virke/lause/sana	Käännöksen virke/lause/sana	Muokattu virke/lause/sana	Muuta huomioitavaa
Our staff with access to information concerning an identified of identifiable person (--).	Henkilöstö, jolla on oikeuden nähdä yksilöityä tai yksilöitävissä olevaa henkilöä koskevia tietoja (--).		Joko kääntäjän tai revisorin kommentti: "nähdä: minusta luonteva käännös "accessille", eikö? Vrt. pääsy"
	(--) pidätämme kuitenkin oikeuden valvoa ja estää yrityksiä hakea kohtuuttomia asiakirjamääriä erityisesti käyttämällä automaattisia välineitä	(--) pidätämme kuitenkin oikeuden valvoa ja estää yrityksiä hakemasta kohtuuttomia asiakirjamääriä erityisesti käyttämällä automaattisia välineitä	Revisori perunut kommenttinsa.

ENGLISH SUMMARY

Revision as part of translation quality management in the web translation unit of EU commission

Revision is considered an essential part of translation quality management both in the private and public sector. However, as a research subject this part of the translation process has not been very popular: there are hardly any studies on revision of Finnish translations, and international studies have been conducted mostly on other than “authentic” translations which would have been produced for a real market or an institutional need.

This study approaches revision from the viewpoint of quality: How does revising affect the quality of the final translation? How many of the changes or comments made by revisers are justified? In terms of productivity, is there room for improvement in the revision process?

The data of this study consists of 26 revised Finnish translations of English originals produced by the Finnish translators of the Web Translation Unit¹ of the EU Commission’s Directorate-Generale for Translation. Therefore, some light is first cast upon the EU as a translation operator and EU translation as a genre. Previous studies on the concept of translation quality and revision set the theoretical framework for discussing the aforementioned questions on revision and its impact on translation quality.

Translating in the EU

The European Commission’s Directorate-Generale for Translation (DGT) is one of the largest translation services in the world. In 2010, its 1,700 translators translated in total 1.86 million pages. (Translation and Multilingualism² 2012: 4, 9.) The texts to be translated range from legislative texts, international agreements and policy statements to speeches, answers to

¹ DGT’s Web Translation Unit was closed in the end of 2012 due to organizational reform. However, in the Finnish unit five translators still work mainly on web translation.

² Source: Translation and Multilingualism 2012. Available online: <http://bookshop.europa.eu/en/translation-and-multilingualism-pbHC3210532/?CatalogCategoryID=6SsKABstmdAAAAEjyIYY4e5K>

parliamentary questions, minutes, correspondence, web pages and publications. The Web Translation Unit that provided the data for this study existed from 2006 until the end of 2012. Its 110 translators were specialized in translating and editing web texts and they worked in language teams. The Finnish team had on average five translators. (Pyörälä 2013.)

EU texts are often blamed for foggy expressions and complex structures but web texts targeted at the public (like the data of this study) are very far from that image. Their ultimate goal is sharing information in an understandable and readable way. Furthermore, EU translation units have worked hard over the years to promote clear writing in the EU. With campaigns like Fight the Fog, launched in 1998, and Clear Writing in 2010 they have tried to improve the quality of original texts, because better originals yield better translations. (Wagner 2010.)

In addition to promoting clearer writing with these broad campaigns, DGT aims at ensuring translation quality in everyday work by hiring competent translators and providing them with further training on EU texts, and by systematic translation revision (Vlachopoulos 2009: 18–19).

Translation quality management and the concept of quality

But before one can evaluate translation quality, there has to be an understanding on what is meant by “quality” and especially “good quality”. According to quality assessment researcher Juliane House (1997: 4–24), the quality can be evaluated based either on exact equivalence, on the reception and whether it is similar among the target text readers and the source text readers, or on the basis of how well the translation meets its *skopos* in the target culture (see Reiss & Vermeer 1986). The latter is the view adopted in this study.

Furthermore, the translation industry approaches the concept of quality through the quality of each contributing factor, such as the quality of the translation process, translation service, translators or of the translation itself (Thelen 2009: 198). For example, the European Quality Standard for Translation Service Providers (EN-15038: 2006) aims at guaranteeing the quality of the translation process and service, whereas the European Masters in Translation (EMT) programme developed by the European Commission seeks to ensure the quality of translation training and hence translators’ competence (Thelen 2009: 207). Several researchers (e.g., see PACTE Group 2003 and 2011, Anthony Pym 2003) have listed what they consider essential competences for translators. The PACTE Group’s (2003 in PACTE 2011: 4–5) list consists of bilingual and extra-lingual (e.g., general and bicultural knowledge) sub-competences, knowledge

about translation (as a profession, translation practice), instrumental sub-competence (command of necessary programs, applications, dictionaries etc.), strategic sub-competence (understanding of the translation process), and psycho-physiological components (such as memory, intellectual curiosity and the ability to think critically).

Additionally, Gyde Hansen (2009: 323–324) has outlined reviser competences and compared them to translator competences with the conclusion that a greater ability to explain and justify changes is required from revisers than translators, as well as special attentiveness.

Revision

From the perspective of this study, the most interesting phase of translation quality management is revision. Revision can mean many different things, but in the context of this study it refers to comparative revision where the target text is revised not only as an independent text but also in comparison to the source text (Mossop 2007: 5). Revision is generally considered an essential part of translation quality management, and also in the European Quality Standard for Translation Service Providers (EN-15038: 2006) it is included in the definition of a high-quality translation process. However, some researchers have questioned the importance and cost-efficiency of revision. The European Commission's Internal Communications Officer Tim Martin (2007: 57–58, 60) has pointed out that the revision ought to aim at ensuring that a translation is *fit-for-purpose* rather than perfect. However, he reminds that *fit-for-purpose* is always something between good and very good, and the challenge is to find a balance between cost-efficiency and quality control.

So far the studies on revision have examined, for instance, the correlation between the quality of the final translation and the time spent revising it, and the differences in the results of different kinds of revisions (unilingual, comparative, etc.). As early as 1983, Peter Arthern (in Künzli 2007: 116), in his study on revision in the translation service of the Council of the European Union, showed that although revision produces better translations, all revisers also make unnecessary changes, which can be considered a waste of time and money. Ideally, all changes made by the reviser would improve the text, but in reality revisers not only make unnecessary changes but also miss errors and even add errors to the text (Arthern 1987: 18). In Alexander Künzli's (2007: 118–119) study, up to 30% of the changes made by revisers were either unnecessary or introduced errors to the text. However, in Künzli's study the texts to be revised were legal texts rich in special terminology and therefore the risk of making mistakes was remarkably higher than for instance in

the data of this study that consisted of general and informative texts. Furthermore, Brunette et. al. (2005 in Mossop 2007: 6–7) showed in their study on English-French translations that comparative revision (such as in the data of this study) improves the quality of the translation, and more so than unilingual revision.

Data and research method

The data for this study was provided by the Finnish translators of the Web Translation Unit of DGT. It consists of 26 revised English-Finnish translations from the years 2009 and 2010. The texts were translated and revised by the Web Translation Unit's in-house translators. The length of the texts varies from one to five pages, and the texts are all translated to be published on the Commission's web pages. They are informative texts on a variety of subjects meant for any Finnish-speaking EU citizens.

The objective of this study was to find out how many and what kinds of changes revisers had made, and whether these changes improved the quality of translations. Do revisers mainly correct actual errors, such as typos and punctuation errors, or do they also edit heavy sentence structures and unidiomatic phrases?

A challenge posed by the data was that the reasons behind the changes had to be determined without consulting the translators. Furthermore, the revisers had not commented on the changes in the texts (probably because they could go through the contradictory parts face to face with the translators). Luckily, in most cases the reasons for changes were obvious.

In the analysis of the data, only the parts changed and/or commented by revisers were examined. This means that if *under-revision* (uncorrected errors) has occurred, it has not been discovered in the analysis.

All the changes made by revisers were classified in categories according to their purpose. The classification was inspired roughly by the classification developed in Copenhagen Business School (Hansen 2009: 329) and adapted so that it would reveal repeating patterns in the analysis. In comparison to CBS's classification, the categories used in this study were broader. The following categories were used:

- Changes to translation solutions (e.g., changes in choices of words due to idiomaticity)

- Changes improving readability and fluency (e.g., changes in word order or sentence structure)
- Editorial changes (e.g., changes adding or removing information in relation to the source text)
- Changes correcting typos and grammatical/spelling/punctuation errors
- Terminological changes
- Other changes (e.g., matters of opinion, unclear reasons)

The changes falling into different categories and their sub-categories were calculated and examined quantitatively, and qualitative approach was applied to examining examples of the changes made and contemplating their significance to the overall quality of translations. In this summary, examples from the sentences translated and the changes made are not covered because they are language-specific and as such bring no additional information to non-Finnish-speakers. However, the proportions of different kinds of changes made are presented.

Analysis and results

There were in total 280 changes/comments made in the 26 translations of the data. The majority of them (30%) were changes made to translation solutions, usually with the intention of improving idiomaticity and fluency. More than a half of the changes in this category were changes in word choices where the meaning stayed the same but the reviser suggested a more fluent or idiomatic translation. In other changes of this category revisers suggested more “faithful” translations, added a word or two where they thought misunderstandings might occur, and changed the word and/or information order where they thought it made the message more transparent or the sentence more fluent.

The second largest category (27%) were changes improving readability and fluency. In the changes classified in this category the revisers rearranged the word order and sentence structure, removed unnecessary words, thus making expressions more compact and sometimes trying to avoid repetition, and added subordinate clauses in order to make the heavy-structured sentences more readable.

The dominance of changes made to translation solutions and changes improving readability and fluency already goes to show that a great majority of the changes in the data were not made on actual errors but on the grounds of *skopos*, which in this case can be considered to be

understandability and readability for any Finnish-speaking EU citizen. The third largest category (16%) being editorial changes also supports this conclusion. With editorial changes the data content of sentences was edited so that the changes for example removed information which was included in the source text but which the reviser considered irrelevant for Finnish-speaking readers, or added some information which the source text did not contain but which the reviser considered relevant. In addition to these, there were a few changes where the translator had edited the information content by adding something he or she had considered relevant, but the reviser found the addition unnecessary.

Only 12% of the changes were made on actual errors, such as typos or spelling and punctuation errors. Corrections on typos, spelling and punctuation made up more than 80% of the changes classified in this category. The remaining 20% consisted of grammatical errors made of carelessness (e.g., errors that a native speaker is unlikely to make on purpose), other grammatical errors (e.g., the wrong number of a verb) and a couple of matters of opinion where, for example, the reviser added a particle with or without which the phrase was equally correct.

Terminological changes were only 2% (that is 6 changes) of all the changes made. This can be interpreted as an indication that the translators are attentive and thus make few mistakes, and that they are familiar with the required terminology. The few changes classified in this category contained for example a case where the reviser corrected, probably according to EU conventions, the Finnish name of an EU agency.

Apart from a few matters of opinion occurring in the aforementioned categories, all the changes classified in them can be considered to have a positive impact on the overall quality of the target texts, especially when readability, understandability and fluency, and hence clear flow of information, are accepted as the number one purpose of the texts. However, 13% of the changes fell to the category of other changes, and these were almost without exception matters of opinion, for instance the exact same thing said in other words. The justification of these changes can be questioned, since they cannot be considered to improve the quality of the target text. Clearer revision guidelines and/or training on this matter might further improve the efficiency of revision.

Throughout the different categories, 6 examples of *under-revision*, e.g., uncorrected mistakes, were spotted. These were all on punctuation. Only one example on *over-revision*, which means introducing a mistake to the text, occurred.

As a conclusion, the results of this study were as expected: revision clearly improved the quality, although in efficiency there was also room for improvement.